

ХАСБАНК ХХК
(Монгол Улсад бүртгэлтэй аж ахуйн нэгж)

Аудитлагдсан Санхүүгийн Тайлан
2021 оны 12 дугаар сарын 31

**Building a better
working world**

ХАСБАНК ХХК

Санхүүгийн тайлан 2021 оны 12-р сарын 31-нээр тасалбар болгосон

Банкны талаарх мэдээлэл.....	2
Захирлууд ба гүйцэтгэх удирдлагын мэдэгдэл.....	3
Хараат бус аудиторын дүгнэлт	4-5
Товчилсон үгсийн жагсаалт.....	6
Ашиг, алдагдал ба бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайлан	7
Санхүүгийн байдлын тайлан.....	8
Өмчийн өөрчлөлтийн тайлан.....	9
Мөнгөн гүйлгээний тайлан.....	10-11
Санхүүгийн тайлангийн тодруулгууд	12-92

ХАСБАНК ХХК

Банкны талаарх мэдээлэл

АЛБАН ХАЯГ:

ХасБанкны Байр
Ерөнхий Сайд Амарын гудамж,
Сүүхбаатар дүүрэг, 8-р хороо
Шуудангийн Салбар # 46, Шуудангийн Хайрцаг 721,
Улаанбаатар 14200
Монгол Улс

ТӨЛӨӨЛӨН УДИРДАХ ЗӨВЛӨЛ:

Санжай Гупта
Гүмэнжавын Цэвэгжав
Нямтайширийн Цэлмүүн
Анджей Витак
Майкл Мадден
Баянсаны Уламбаяр
Албертус Браггинк
Нираж Ведва
Ив Жако
Морис Лам (2022 оны 2-р сарын 4-р огцорсон)
Мелисса Мой Тиан (2021 оны 12-р сарын 31-р огцорсон)

НАРИЙН БИЧГИЙН ДАРГА:

Дашнямын Ашидмаа

АУДИТОР:

Эрнст энд Янг Монголиа Аудит ХХК
Мэргэшсэн нягтлан бодогчид

ХАСБАНК ХХК

ЗАХИРЛУУД БА ГҮЙЦЭТГЭХ УДИРДЛАГЫН МЭДЭГДЭЛ

ХасБанк ХХК-ийн (цаашид “Банк” гэх) Гүйцэтгэх захирал Гүмэнжавын Цэвэгжав болон Санхүү хариуцсан захирал Ганзоригийн Эрдэнэбаяр, бид энэхүү тайлангийн 7-оос 92 дугаар хуудсанд толилуулсан тайлангуудыг холбогдох Санхүүгийн Тайлагналын Олон Улсын Стандартын дагуу бэлтгэсэн бөгөөд 2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаарх Банкны санхүүгийн байдал, уг өдрөөр тасалбар болгосон тайлант жилийн үйл ажиллагааны үр дүн болон мөнгөн гүйлгээг үнэн зөв, шударгаар илэрхийлсэн гэдгийг үүгээр мэдэгдэж байна.

ГҮМЭНЖАВЫН ЦЭВЭГЖАВ
(Гүйцэтгэх захирал)

ГАНЗОРИГИЙН ЭРДЭНЭБАЯР
(Санхүү хариуцсан захирал)

Монгол Улс, Улаанбаатар хот
Огноо: 2022 оны 3 дугаар сарын 25

ХАРААТ БУС АУДИТОРЫН ТАЙЛАН

ХасБанк ХХК-ийн Төлөөлөн Удирдах Зөвлөл

Дүгнэлт

Бид ХасБанк ХХК (“Банк”)-ийн 2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх Банкны санхүүгийн байдлын тайлан, тухайн өдрөөр дуусгавар болсон санхүүгийн жилийн ашиг, алдагдал ба бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайлан, өмчийн өөрчлөлтийн тайлан, мөнгөн гүйлгээний тайлан, нягтлан бодох бүртгэлийн гол бодлогуудын товчоо болон бусад тайлбар тодруулгуудаас бүрдсэн санхүүгийн тайлангуудад аудит хийж гүйцэтгэлээ.

Бидний дүгнэлтээр дээр нэрлэсэн санхүүгийн тайлангууд нь 2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаарх Банкны санхүүгийн байдал хийгээд тухайн өдрөөр дуусгавар болсон санхүүгийн жилийн үйл ажиллагааны үр дүн, мөнгөн гүйлгээг Нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандартын зөвлөл (“НББОУСЗ”)-өөс баталж гаргасан Санхүүгийн Тайлагналын Олон Улсын Стандарт (“СТОУС”)-ын дагуу материаллаг алдаагүй, үнэн зөв толилуулсан байна.

Дүгнэлтийн үндэслэл

Бид энэхүү аудитын ажлыг Аудитын олон улсын стандарт (“АОУС”)-ын дагуу хийж гүйцэтгэлээ. Уг стандартуудын дагуу хүлээсэн үүрэг хариуцлагуудыг энэхүү тайлангийн “Санхүүгийн тайлангийн аудитад хүлээх аудиторын үүрэг хариуцлага” хэсэгт харуулав. Бид Нягтлан бодогчдын ёс зүйн олон улсын стандартын зөвлөлөөс баталсан “Мэргэжсэн нягтлан бодогчдын ёс зүйн дүрэм”-ийн дагуу Банкнаас хараат бус бөгөөд уг дүрэмд заасны дагуу өөрсдийн бусад ёс зүйн үүрэг хариуцлагаа бүрэн биелүүлсэн болно. Бидний олж авсан аудитын нотолгоо нь бидний гаргасан дүгнэлтэд хангалттай, зохистой үндэслэл болж чадна гэдэгт бид итгэлтэй байна

Санхүүгийн тайлангуудтай холбоотойгоор удирдлага болон засаглах эрх мэдэл бүхий этгээдүүдийн хүлээх хариуцлага

Санхүүгийн тайлангуудыг СТОУС-ын дагуу бэлтгэх, үнэн зөв толилуулах ба залилан, алдааны улмаас үүсч болох материаллаг буруу илэрхийлэлгүй санхүүгийн тайлангуудыг бэлтгэх боломжийг бий болгоход шаардлагатай гэж удирдлагын тодорхойлсон дотоод хяналтуудад удирдлага хариуцлага хүлээнэ.

Банкны удирдлага нь санхүүгийн тайлангуудыг бэлтгэхдээ Банкны үйл ажиллагааг зөгсоох эсвэл татан буулгахаар төлөвлөсөн эсвэл эдгээрээс өөр бодит сонголт байхгүйгээс бусад тохиолдолд санхүүгийн тайлангуудыг гаргахдаа удирдлага нь тасралтгүй байх зарчмын дагуу Банкны үйл ажиллагааг тасралтгүй явуулах чадварыг үнэлэх, боломжтой бол тасралтгүй байх зарчимтай холбоотой асуудлуудыг тодруулах, нягтлан бодох бүртгэлийн тасралтгүй байх суурийг хэрэглэх үүрэгтэй. Засаглал хариуцсан этгээдүүд нь Банкны санхүүгийн тайлагналын үйл явцад хяналт тавих үүрэгтэй.

Санхүүгийн тайлангийн аудитад хүлээх аудиторын үүрэг хариуцлага

Залилан эсвэл алдаанаас үүссэн материаллаг буруу тайлагналуудаас санхүүгийн тайлан нь бүхэлдээ ангид эсэх талаарх үндэслэлтэй баталгаа олж авах, дүгнэлт бүхий аудиторын тайлан гаргах нь бидний зорилго юм.

Зохистой баталгаажуулалт гэдэг нь өндөр түвшний баталгаажуулалт боловч “АОУС”-ын дагуу хийгдсэн аудит нь оршин байгаа материаллаг буруу тайлагналуудыг байнга илрүүлнэ гэсэн баталгаа биш юм. Буруу тайлагналууд нь залилан эсвэл алдаанаас үүсч болох ба хэрэв тэдгээр нь дангаараа эсвэл нийтдээ санхүүгийн тайланд үндэслэн гаргасан хэрэглэгчдийн эдийн засгийн шийдвэрт нөлөөлөх магадлалтай бол материаллагт тооцогдоно.

“АОУС”-ын дагуу хийх аудитын үед бид мэргэжлийн үнэлэмж, мэргэжлийн үл итгэх зарчмыг баримтлан ажилладаг. Бид мөн:

- Залилан эсвэл алдааны улмаас үүсч болох санхүүгийн тайлангийн материаллаг буруу тайлагналуудын эрсдэлүүдийг таних, үнэлэх, тэдгээр эрсдэлд тохирох аудитын горимуудыг боловсруулах, гүйцэтгэх, өөрсдийн дүгнэлтэд үндэслэл болохуйц хангалттай, зохистой аудитын нотолгоог олж авах. Залилан нь хуйвалдах, бичиг баримт хуурамчаар үйлдэх, санаатайгаар орхигдуулах, буруу мэдэгдэл хийх, дотоод хяналтыг зөрчих зэрэг үйлдлүүдтэй холбоотой байж болох тул залилангаас үүдэн гарсан материаллаг буруу тайлагналыг илрүүлэхгүй байх эрсдэл нь алдаанаас үүдэн гарсан буруу тайлагналыг ирүүлэхгүй байх эрсдэлээс өндөр байдаг.

ХАРААТ БУС АУДИТОРЫН ТАЙЛАН (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

ХасБанк ХХК-ийн Төлөөлөн Удирдах Зөвлөлд

Санхүүгийн тайлангийн аудитад хүлээх аудиторын үүрэг хариуцлага (үргэлжлэл)

- Банкны дотоод хяналтын үр нөлөөтэй байдалд дүгнэлт өгөх зорилгоор биш тухайн нөхцөл байдалд тохирохуйц аудитын горим боловсруулахын тулд аудитад хамааралтай дотоод хяналтын талаар ойлголт олж авах.
- Хэрэглэсэн нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогууд нь зохистой эсэх, удирдлагын зүгээс нягтлан бодох бүртгэлийн ойролцоолсон тооцооллууд, тэдгээрт холбогдох тодруулгууд нь үндэслэлтэй эсэхийг үнэлэх.
- Нягтлан бодох бүртгэлийн тасралтгүй байх зарчмыг удирдлага зохистой хэрэглэсэн эсэх, олж авсан аудитын нотолгоонд үндэслэн Банкны үйл ажиллагаагаа тасралтгүй явуулах чадамжид мэдэгдэхүйц эргэлзээ үүсгэж болох үйл явдал эсвэл нөхцөл байдалтай холбоотой материаллаг тодорхой бус байдал байгаа эсэхийг дүгнэх. Хэрэв материаллаг тодорхой бус байдал байна гэж дүгнэвэл, бид аудиторын тайландаа санхүүгийн тайлангийн холбогдох тодруулгыг хийж өгөх эсвэл ийм тодруулга хангалтгүй бол дүгнэлтээ өөрчлөх шаардлагатай болдог. Аудиторын тайлан гарах өдөр хүртэл олж авсан аудитын нотолгоонд үндэслэн бид дүгнэлтээ гаргадаг. Гэхдээ ирээдүйн үйл явдал эсвэл нөхцөл байдал Банкны тасралтгүй байх зарчмыг алдагдуулж болно.
- Санхүүгийн тайлангууд (үүнд тодруулгууд багтана)-ын ерөнхий толилуулга, бүтэц, агуулгыг үнэлэх мөн санхүүгийн тайлангууд нь зөв толилуулгын шаардлагыг хангахуйц байдлаар холбогдох ажил гүйлгээ, үйл явдлуудыг илэрхийлсэн эсэхийг үнэлэх.

Бид аудитын ажлын төлөвлөсөн хамрах хүрээ, цаг хугацаа, томоохон хэмжээний дутагдал болон аудитын явцад олж тогтоосон дотоод хяналтын томоохон доголдол зэргийг багтаасан асуудлуудыг засаглал хариуцсан этгээдүүдэд мэдэгддэг.

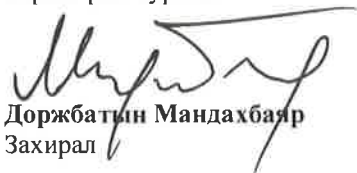
Бусад зүйл

Банкны 2020 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусгавар болсон жилийн санхүүгийн тайланг өөр аудитор аудитлаж, 2021 оны 3 дугаар сарын 31-ний өдөр тэдгээр санхүүгийн тайланд өөрчлөлтгүй дүгнэлт өгсөн.

Энэхүү тайланг өөр ямар нэгэн зорилгоор биш, Монгол Улсын "Компанийн тухай хууль"-ийн 94 дүгээр зүйлд заасны дагуу Банкны хувьцаа эзэмшигчдийн захиалгаар аудитыг гүйцэтгэн Банкны хувьцаа эзэмшигчдэд зориулан гаргалаа. Бид энэхүү тайлангийн агуулгын хүрээнд өөр аливаа нэг гуравдагч талын өмнө хариуцлага хүлээхгүй болно.

Гарын үсэг зурсан

Доржбатын Мандахбаяр
Захирал

Баталсан

Адриан Чу
Партнер

Улаанбаатар хот, Монгол Улс
Огноо: 2022 оны 3 дугаар сарын 25

Товчилсон үгсийн жагсаалт

ХӨ	Хорогдуулсан өртөг
ХББ	Хөрөнгөөр баталгаажсан бонд
ХОЗҮХХ	Хөрөнгө оруулалтын зориулалттай үл хөдлөх хөрөнгө
МБ	Монголбанк
ХБЗА	Хүлээгдэж Буй Зээлийн Алдагдал
ҮАХТ	Үр Ашигт Хүүгийн Түвшин
БЗЭБХ	Борлуулах зорилгоор эзэмшиж буй хөрөнгө
БҮЦБДО	Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг бусад дэлгэрэнгүй орлого
БҮЦАА	Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг ашиг, алдагдал
ЗГ	Монгол улсын засгийн газар
ДНБ	Дотоодын Нийт Бүтээгдэхүүн
СТОУС	Санхүүгийн Тайлагналын Олон Улсын Стандартууд
СТОУС 7	Санхүүгийн Тайлагналын Олон Улсын Стандарт 7: Санхүүгийн хэрэгслүүдийн тодруулга
СТОУС 9	Санхүүгийн Тайлагналын Олон Улсын Стандарт 9: Санхүүгийн хэрэгслүүд
СТОУС 13	Санхүүгийн Тайлагналын Олон Улсын Стандарт 13: Бодит үнэ цэнийн хэмжилт
НББОУСЗ	Нягтлан Бодох Бүртгэлийн Олон Улсын Стандартын Зөвлөл
СТОУТХ	Санхүүгийн Тайлагналын Олон Улсын Тайлбарын Хороо
АҮМ	Алдагдал үүсэх магадлал
LIBOR	Лондонгийн банк хоорондын зарласан хүү
БДО	Бусад дэлгэрэнгүй орлого
ТТБМ	Төлбөр төлөгдөхгүй байх магадлал
ИЗББ	Ипотекийн зээлээр баталгаажсан бонд
ҮЦСК	Үнэт цаасны санхүүжилтийн корпораци ХХК
ЗҮТБХТ	Зөвхөн үндсэн төлбөр болон хүүгийн төлбөр
ХИЭ	Хамгийн Их Эрсдэл

ХАСБАНК ХХК

**Ашиг, алдагдал ба бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайлан
2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусгавар болгосон жилийн**

	Тод- руулга	2021 мян.төг	2020 Дахин тайлагнасан* мян.төг
Хүү болон түүнтэй адилтгах орлого	4	332,086,338	381,757,320
Хүү болон түүнтэй адилтгах зардал	4	(174,330,045)	(262,486,698)
Хүүгийн цэвэр орлого		157,756,293	119,270,622
Хураамж ба шимтгэлийн орлого	5	26,944,135	23,288,862
Хураамж ба шимтгэлийн зардал	5	(8,019,386)	(6,389,820)
Хураамж ба шимтгэлийн цэвэр орлого	5	18,924,749	16,899,042
Арилжааны цэвэр ашиг	6	6,194,516	2,053,595
БҮЦАА-д бүртгэсэн бусад санхүүгийн хэрэгслүүдийн цэвэр орлого	7	3,601,665	3,255,082
Үйл ажиллагааны бусад цэвэр орлого/(зардал)	8	(374,161)	(8,661,562)
Үйл ажиллагааны нийт орлого		186,103,062	132,816,779
Үнэ цэнийн бууралтын цэвэр зардал	9	(4,571,200)	(19,925,538)
Үйл ажиллагааны цэвэр орлого		181,531,862	112,891,241
Үйл ажиллагааны зардал	10	(80,470,954)	(70,279,670)
Хойшлогдсон нөхцөлт хандивын хорогдуулга	23	1,407,264	1,174,729
Татварын өмнөх ашиг		102,468,172	43,786,300
Орлогын татварын зардал	11.1	(27,205,297)	(10,101,675)
Тайлант жилийн ашиг		75,262,875	33,684,625
Бусад дэлгэрэнгүй орлого (татварын дараах):			
<i>Дараагийн тайлант хугацаанд ашиг, алдагдлын тайлан руу дахин ангилагдахгүй бусад дэлгэрэнгүй орлого:</i>			
Хөрөнгө оруулалтын бодит үнэ цэнийн ашиг, татварын дараах		2,653	169,431
Барилга, байшингийн дахин үнэлгээний олз		2,997,142	-
Бусад дэлгэрэнгүй орлого, татварын дараах		2,999,795	169,431
Тайлант жилийн нийт дэлгэрэнгүй орлого		78,262,670	33,854,056
Нэгж хувьцаанд ногдох ашиг (төгрөгөөр):			
Нэгж хувьцаанд ногдох үндсэн ашиг	12	75.26	33.68
Нэгж хувьцаанд ногдох хорогдуулсан ашиг	12	75.26	33.68

*Харьцуулсан дүнг жилийн дундуурх нэгтгэлийн үр дүнд дахин тайлагнасан ба дэлгэрэнгүйг тодруулга 2.5-аас харна уу.

Санхүүгийн тайлангийн тодруулгууд нь энэхүү санхүүгийн тайлангийн салшгүй хэсэг болно.

ХАСБАНК ХХК

**Санхүүгийн байдлын тайлан
2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаарх**

	Тод-руулга	2021 мян.төг	2020 оны 12-р сарын 31 Дахин тайлагнасан* мян.төг	2020 оны 1-р сарын 1 Дахин тайлагнасан* мян.төг
ХӨРӨНГӨ				
Бэлэн мөнгө ба Монголбанк дахь харилцах	13.1	248,313,381	179,504,648	571,202,452
Монголбанк дахь заавал байлгах нөөц	13.2	214,231,304	186,372,668	213,044,263
БҮЦАА-д бүртгэх санхүүгийн хэрэгслүүд				
Санхүүгийн үүсмэл хэрэгслүүд	14.2	49,223,110	75,684,020	99,390,188
Үнэт цаас	14.1	76,288,953	42,356,444	34,916,469
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	14.1	90,000,608	62,983,322	69,873,744
БҮЦБДО-д бүртгэх санхүүгийн хөрөнгө				
Өмчийн хэрэгслүүд	15	3,613,197	3,609,660	3,383,754
Хорогдуулсан өртгөөрх санхүүгийн хөрөнгө				
Банк ба санхүүгийн байгууллагад байршуулсан харилцах, хадгаламж	16.1	42,487,278	82,528,044	122,475,712
Өрийн хэрэгслүүд	16.2	926,714,515	1,207,367,188	467,741,147
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	16.3	1,701,557,761	1,364,714,782	1,824,598,102
Бусад хөрөнгө	17	60,592,954	58,197,748	55,193,096
Борлуулах зорилгоор эзэмшиж буй хөрөнгө	18	133,594	3,033,923	4,705,877
Үндсэн хөрөнгө ба ашиглах эрхтэй хөрөнгө	19	67,214,011	63,559,418	68,574,045
Биет бус хөрөнгө	20	15,452,521	14,706,533	12,085,606
Хөрөнгө оруулалтын зориулалттай үл хөдлөх хөрөнгө	21	-	21,260,252	31,919,060
Хойшлогдсон татварын хөрөнгө	11.2	4,135,441	3,534,627	2,105,695
НИЙТ ХӨРӨНГӨ		3,499,958,628	3,369,413,277	3,581,209,210
ӨР ТӨЛБӨР БА ЭЗНИЙ ӨМЧ				
ӨР ТӨЛБӨР				
БҮЦАА-д бүртгэх санхүүгийн хэрэгслүүд				
Санхүүгийн үүсмэл хэрэгслүүд	14.2	371,050	-	-
Хорогдуулсан өртгөөрх санхүүгийн өр төлбөр				
Репо хэлцэл		-	-	297,898,939
Банк ба санхүүгийн байгууллагын байршуулсан харилцах, хадгаламж	22.1	2,691,406	1,938,909	12,229,311
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж	22.2	2,252,099,731	2,025,470,938	1,843,143,656
Зээлээр авсан санхүүжилт	22.3	768,775,737	937,585,863	1,012,101,730
Өрийн үнэт цаас	22.4	8,403,663	10,618,643	3,226,701
Хоёрдогч өглөг		-	-	54,415,887
Хойшлогдсон нөхцөлт хандив	23	9,243,242	10,318,966	8,047,821
Түрээсийн өр төлбөр	24	5,422,527	3,176,591	4,942,594
Бусад өр төлбөр	25	64,250,454	58,300,003	63,357,321
Орлогын албан татварын өглөг		4,705,974	8,771,190	467,132
НИЙТ ӨР ТӨЛБӨР		3,115,963,784	3,056,181,103	3,299,831,092
ЭЗНИЙ ӨМЧ				
Энгийн хувьцаа	26	100,000,000	58,625,979	58,625,979
Нэмж төлөгдсөн капитал		1,817,773	1,817,773	1,817,773
Нөөцүүд	27	84,602,413	57,851,872	46,561,682
Хуримтлагдсан ашиг		197,574,658	194,936,550	174,372,684
НИЙТ ЭЗНИЙ ӨМЧ		383,994,844	313,232,174	281,378,118
НИЙТ ӨР ТӨЛБӨР БА ЭЗНИЙ ӨМЧ		3,499,958,628	3,369,413,277	3,581,209,210

*Харьцуулсан дүнг жилийн дундуурх нэгтгэлийн үр дүнд дахин тайлагнасан ба дэлгэрэнгүйг тодруулга 2.5-аас харна уу.

Санхүүгийн тайлангийн тодруулгууд нь энэхүү санхүүгийн тайлангийн салшгүй хэсэг болно.

ХАСБАНК ХХК

Өмчийн өөрчлөлтийн тайлан

2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусгавар болсон жилийн

	Энгийн хувьцаа мян.төг (Тодруулга 26)	Нэмж төлөгдсөн капитал мян.төг	Нөөцүүд мян.төг (Тодруулга 27)	Хуримтлагд -сан ашиг мян.төг	Нийт эзний өмч мян.төг
2021 оны 1 сарын 1-ний өдрийн байдлаар (Дахин тайлагнасан)*	58,625,979	1,817,773	57,851,872	194,936,550	313,232,174
Тайлант жилийн ашиг	-	-	-	75,262,875	75,262,875
Бусад дэлгэрэнгүй орлого	-	-	2,999,795	-	2,999,795
Нийт дэлгэрэнгүй орлого	-	-	2,999,795	75,262,875	78,262,670
Бэлэн мөнгөөр олгосон ногдол ашиг	-	-	-	(7,500,000)	(7,500,000)
Хувьцаагаарх ногдол ашиг	41,374,021	-	-	(41,374,021)	-
Тусгай зориулалттай нөөцөд шилжүүлсэн	-	-	23,750,746	(23,750,746)	-
2021 оны 12 сарын 31-ний өдрийн байдлаар	100,000,000	1,817,773	84,602,413	197,574,658	383,994,844
2020 оны 1 сарын 1-ний өдрийн байдлаар (Дахин тайлагнасан)*	58,625,979	1,817,773	46,561,682	174,372,684	281,378,118
Тайлант жилийн ашиг	-	-	-	33,684,625	33,684,625
Бусад дэлгэрэнгүй орлого	-	-	169,431	-	169,431
Нийт дэлгэрэнгүй орлого	-	-	169,431	33,684,625	33,854,056
Хэрэгжсэн дахин үнэлгээний нөөц	-	-	(93,078)	93,078	-
Төлөгдсөн ногдол ашиг	-	-	-	(2,000,000)	(2,000,000)
Тусгай зориулалтын нөөцөд шилжүүлсэн	-	-	11,213,837	(11,213,837)	-
2020 оны 12 сарын 31-ний өдрийн байдлаар (Дахин тайлагнасан)*	58,625,979	1,817,773	57,851,872	194,936,550	313,232,174

*Харьцуулсан дүнг жилийн дундуурх нэгтгэлийн үр дүнд дахин тайлагнасан ба дэлгэрэнгүйг тодруулга 2.5-аас харна уу.

Нөөцүүдэд тусгай зориулалтын нөөц багтсан ба уг нөөцийг Монголбанкны шаардлагад нийцүүлэн байгуулсан бөгөөд Монголбанкны зөвшөөрлөөр Банкны хувьцаа эзэмшигчид хуваарилах боломжтой (Тодруулга 27).

Санхүүгийн тайлангийн тодруулгууд нь энэхүү санхүүгийн тайлангийн салшгүй хэсэг болно.

ХАСБАНК ХХК

Мөнгөн гүйлгээний тайлан

2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусгавар болсон жилийн

		2021	2020
	Тодруулга	мян.төг	Дахин тайлагнасан* мян.төг
ҮНДСЭН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ			
Татварын өмнөх ашиг		102,468,172	43,786,300
Тохируулга:			
Үндсэн хөрөнгө борлуулсны олз	8	(4,862)	(54,250)
Хураан авсан хөрөнгө борлуулсны гарз	8	1,125,540	308,818
Борлуулах зорилгоор эзэмшиж буй хөрөнгө борлуулсны (олз)/гарз	8, 18	(155,981)	268,824
Хөрөнгө оруулалтын зориулалттай үл хөдлөх хөрөнгө (ХОЗҮХХ) борлуулсны олз	8	-	(2,080)
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа борлуулсны гарз	8	-	223,798
БҮЦАА-д бүртгэх санхүүгийн хөрөнгө борлуулсны гарз	7	156,913	-
Валютын ханшийн хэрэгжээгүй олз	8	(21,922,069)	(15,274,776)
Санхүүгийн үүсмэл хэрэгслүүдийн БҮЦ-ийн өөрчлөлт	8	26,831,960	23,706,169
Үнэ цэнийн бууралтын цэвэр зардал	9	2,815,312	17,781,593
Хорогдуулсан өртгөөрх санхүүгийн хөрөнгийн гэрээний өөрчлөлтийн алдагдал	9	3,118,563	2,143,945
Зээлээр авсан санхүүжилтийн гэрээний өөрчлөлтийн ашиг	9	(1,362,675)	-
БҮЦАА-д бүртгэх санхүүгийн хөрөнгийн БҮЦ-ийн өөрчлөлт	6, 7	370,512	616,001
Үндсэн хөрөнгийн элэгдэл	10	6,339,870	6,784,432
Ашиглах эрхтэй хөрөнгийн элэгдэл	10	3,711,714	3,785,606
Биет бус хөрөнгийн хорогдол	10	2,910,587	2,671,612
Үндсэн хөрөнгө данснаас хассаны гарз	10	80,098	59,044
Биет бус хөрөнгө данснаас хассаны гарз	10	-	46,400
Барилга, байшингийн дахин үнэлгээний гарз	10	868,801	-
Хураан авсан хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтын буцаалт	8	(3,026,616)	(2,447,205)
Борлуулах зорилгоор эзэмшиж буй хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтын (буцаалт)/гарз	8	(116,699)	92,329
ХОЗҮХХ-ийн бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийн гарз	8	-	3,085,935
Хойшлогдсон нөхцөлт хандивын хорогдуулга	23	(1,407,264)	(1,174,729)
Хорогдуулсан өртгөөрх санхүүгийн хөрөнгийн хүүгийн орлого	4	(332,086,338)	(381,757,320)
БҮЦАА-д бүртгэх санхүүгийн хөрөнгийн хүүгийн орлого	6, 7	(4,709,160)	(4,162,458)
Хүүгийн зардал	4	174,330,045	262,486,698
Хүлээн авсан хүү		264,386,797	294,517,320
Төлсөн хүү		(130,131,418)	(181,344,830)
Үйл ажиллагааны хөрөнгө ба өр төлбөрийн өөрчлөлтийн өмнөх үйл ажиллагааны мөнгөн гүйлгээ		94,591,802	76,147,176
Үйл ажиллагааны хөрөнгийн өөрчлөлтүүд:			
Монголбанк дахь заавал байлгах нөөц		(27,858,636)	26,671,595
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа		(421,808,737)	403,284,988
Санхүүгийн үүсмэл хэрэгслүүд		21,973,538	59,804,426
Бусад хөрөнгө		7,729,405	1,127,162
Үйл ажиллагааны өр төлбөрийн өөрчлөлтүүд:			
Банк ба санхүүгийн байгууллагын байршуулсан харилцах, хадгаламж		750,192	(10,287,521)
Репо хэлцэл		-	(297,901,361)
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж		229,145,729	161,584,740
Бусад өр төлбөр		(2,361,464)	(4,934,346)
Үндсэн үйл ажиллагаанд (зарцуулсан)/хүлээн авсан мөнгөн гүйлгээ		(97,838,171)	415,496,859
Төлсөн орлогын албан татвар		(31,872,211)	(3,283,025)
Үндсэн үйл ажиллагаанд (зарцуулсан)/хүлээн авсан цэвэр мөнгөн гүйлгээ		(129,710,382)	412,213,834

ХАСБАНК ХХК

Мөнгөн гүйлгээний тайлан (Үргэлжлэл)

2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусгавар болсон жилийн

		2021	2020
	Тодруулга	мян.төг	Дахин тайлагнасан* мян.төг
ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ			
Өрийн хэрэгслүүдээс хүлээн авсан хүү		73,511,422	95,574,657
Хорогдуулсан өртгөөрх өрийн хэрэгслүүдийн худалдан авалт		(17,620,921)	(20,274,921)
БҮЦАА-д бүртгэх санхүүгийн хөрөнгө оруулалт борлуулсны орлого		1,152,004	87,600
Хорогдуулсан өртгөөрх өрийн хэрэгслүүд борлуулсны орлого		1,483,100	5,078,500
Үндсэн хөрөнгө борлуулсны орлого		10,027	372,748
Үндсэн хөрөнгийн худалдан авалт		(5,380,980)	(2,731,736)
Биет бус хөрөнгийн худалдан авалт	20	(3,656,575)	(5,338,939)
Борлуулах зорилгоор эзэмшиж буй хөрөнгө борлуулсны орлого	18	3,085,797	4,191,979
ХОЗҮХХ борлуулсны орлого		-	96,080
Хураан авсан хөрөнгө борлуулсны орлого		19,410,445	3,938,684
Хөрөнгө оруулалтын үйл ажиллагаанаас хүлээн авсан цэвэр мөнгөн гүйлгээ		71,994,319	80,994,652
САНХҮҮГИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ			
Зээлээр авсан санхүүжилтэд төлсөн хүү		(42,300,337)	(82,647,701)
Өрийн үнэт цаасанд төлсөн хүү		(703,340)	(516,206)
Зээлээр авсан санхүүжилтийн татан авалт		172,827,206	423,990,889
Өрийн үнэт цаасны татан авалт		-	10,240,789
Зээлээр авсан санхүүжилтийн эргэн төлөлт		(334,803,370)	(506,050,141)
Хоёрдогч өглөгийн эргэн төлөлт		-	(56,985,800)
Өрийн үнэт цаасын эргэн төлөлт		(2,000,000)	(3,358,381)
Төлсөн ногдол ашиг		(7,500,000)	(2,000,000)
Хүлээн авсан хойшлогдсон нөхцөлт хандив	23	331,540	3,445,874
Түрээсийн өр төлбөрийн төлөлт		(3,703,188)	(5,318,547)
Санхүүгийн үйл ажиллагаанд зарцуулсан мөнгөн гүйлгээ		(217,851,489)	(219,199,224)
Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн ханшийн өөрчлөлтийн нөлөө		(1,285,402)	19,065,845
Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн цэвэр өсөлт/(бууралт)		(276,852,954)	293,075,107
Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл		1,449,206,880	1,156,131,773
Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл	13.3	1,172,353,926	1,449,206,880

*Харьцуулсан дүнг жилийн дундуурх нэгтгэлийн үр дүнд дахин тайлагнасан ба дэлгэрэнгүйг тодруулга 2.5-аас харна уу.

ХАСБАНК ХХК

Мөнгөн гүйлгээний тайлан (Үргэлжлэл)

2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусгавар болсон жилийн

Санхүүжилтийн үйл ажиллагаанаас үүдэлтэй өр төлбөрүүдийн өөрчлөлт:

	2021	2020
	мян.төг	Дахин тайлагнасан* мян.төг
Түрээсийн өр төлбөр		
1-р сарын 1-нээр	3,176,591	4,942,594
Нэмэгдсэн мөнгөн бус гүйлгээ	5,393,450	3,898,174
Цуцлагдсан түрээс	-	(667,083)
Хүүгийн зардал	555,674	321,453
Төлсөн түрээсийн төлбөр	(3,703,188)	(5,318,547)
12-р сарын 31-нээр	5,422,527	3,176,591

	Зээлээр авсан санхүүжилт мян.төг	Өрийн үнэт цаас мян.төг	Хоёрдогч өглөг мян.төг
2021 оны 1-р сарын 1 (Дахин тайлагнасан)	937,585,863	10,618,643	-
Шинээр нэмэгдсэн	172,827,206	-	-
Эргэн төлөлт	(334,803,370)	(2,000,000)	-
Хүүгийн эргэн төлөлт	(42,300,337)	(703,340)	-
Монголбанк болон Засгийн газарт МИК - Давуу эрхтэй ИЗББондоор төлсөн мөнгөн бус хөдөлгөөн	(9,500,800)	-	-
Ханшийн зөрүү	(163,970)	(2,061)	-
Хуримтлагдсан хүүгийн зардал	46,493,820	490,421	-
Гэрээний нөхцөл өөрчлөлтийн ашиг	(1,362,675)	-	-
2021 оны 12-р сарын 31	768,775,737	8,403,663	-
2020 оны 1-р сарын 1 (Дахин тайлагнасан)	1,012,101,730	3,226,701	54,415,887
Шинээр нэмэгдсэн	423,990,889	10,240,789	-
Эргэн төлөлт	(506,050,141)	(3,358,381)	(56,985,800)
Хүүгийн эргэн төлөлт	(82,647,701)	(516,206)	-
Монголбанк болон Засгийн газарт МИК - Давуу эрхтэй ИЗББондоор төлсөн ба хоёрдогч өглөгийн урьдчилж төлсөн хүүгийн мөнгөн бус хөдөлгөөн	(30,742,000)	-	(5,204,590)
Ханшийн зөрүү	41,759,304	299,069	2,315,400
Хуримтлагдсан хүүгийн зардал	79,173,782	726,671	5,459,103
2020 оны 12-р сарын 31 (Дахин тайлагнасан)	937,585,863	10,618,643	-

*Харьцуулсан дүнг жилийн дундуурх нэгтгэлийн үр дүнд дахин тайлагнасан ба дэлгэрэнгүйг тодруулга 2.5-аас харна уу.

Санхүүгийн тайлангийн тодруулгууд нь энэхүү санхүүгийн тайлангийн салшгүй хэсэг болно

1. Банкны мэдээлэл

Тус банкны үндсэн үйл ажиллагаа нь Монголбанкнаас олгосон 24 тоот зөвшөөрлийн дагуу банк, санхүүгийн үйлчилгээ байна. Тайлант жилд банкны үйл ажиллагааны мөн чанарт дор дурьдсан ХасЛизинг ХХК-тай нэгдсэнээр бусдаар томоохон өөрчлөлт гараагүй болно.

Банк нь Монгол улсад бүртгэлтэй, тус улсын нутаг дэвсгэр дээр үйл ажиллагаа явуулдаг хязгаарлагдмал хариуцлагатай компани юм. Банкны албан хаяг нь Монгол улс, Улаанбаатар хот, Сүхбаатар дүүрэг, 8-р хороо, Ерөнхий сайд Амарын гудамж, ХасБанкны байр бөгөөд үйл ажиллагаагаа явуулдаг хаяг нь Монгол улс, Улаанбаатар хот 14210, Жамъяан гүн гудамж, Олон Улсын Худалдааны Төв (ОУХТ), 16 давхар.

Банк нь Компанийн тухай хууль болон Монголбанкны 2021 оны 10 дугаар сарын 15-ны өдрийн А-1/1024 тоот зөвшөөрөлд тус тус үндэслэн 2021 оны 11 дүгээр сарын 13-ны өдрөөр зэрэгцээ охин компани болох ХасЛизинг ХХК-тай албан ёсоор нэгдсэн. Нэгдэл нь Банк болон ХасЛизинг ХХК-ын хооронд байгуулсан Нэгтгэх гэрээгээр зохицуулагдсан ба 2021 оны 11 дүгээр сарын 13-ны өдрөөс эхлэн ХасЛизинг ХХК-ийн бүх хөрөнгө, өр төлбөр, нөөц нь Банкинд нэгтгэгдсэн (“Нэгдэл”) болно (Тодруулга 2.5-г харна уу).

Банкны толгой компани нь Монгол улсад үйл ажиллагаа явуулдаг ТэнГэр Санхүүгийн Нэгдэл ХХК юм. Толгой компанийн хувьцаа эзэмшигчид нь:

- ▶ Монголын Алт Корпораци (МАК) ХХК
- ▶ Олон Улсын Санхүүгийн Корпораци (ОУСК)
- ▶ ОРИКС Корпораци
- ▶ Европын Сэргээн Босголт Хөгжлийн Банк (ЕСБХБ)
- ▶ Канадын Үндэсний Банк (КҮБ)
- ▶ Ронок Партнерс С.А.Р.Л
- ▶ Монголиа Файнаншл Сервисез ХХК
- ▶ Триодос Фэйр Шэйр Сан
- ▶ Нээлттэй Нийгэм Форум
- ▶ Улаанбаатар Ротари Клуб
- ▶ Магваны Болдоо
- ▶ Чулууны Ганболд

Санхүүгийн тайланг Төлөөлөн Удирдах Зөвлөлийн 2022 оны 3 дугаар сарын 24-ний өдрийн шийдвэрээр батлан гаргасан.

2. Тайлан бэлтгэсэн суурь

2.1 Тайлан бэлтгэсэн суурь

БҮЦАА болон БҮЦБДО бүртгэх санхүүгийн үүсмэл хэрэгслүүд, хөрөнгө оруулалтын зориулалттай үл хөдлөх хөрөнгө, өрийн болон өмчийн санхүүгийн хэрэгслүүд, газар ба барилгыг эс тооцвол санхүүгийн тайлангуудыг түүхэн өртөгт үндэслэн бэлтгэсэн болно. Борлуулах зорилгоор эзэмшиж буй хөрөнгийг дансны үнэ ба борлуулалтын зардалыг хассан бодит үнэ цэнийн аль багаар бүртгэдэг. Санхүүгийн тайлан дахь дүнгүүдийг тодруулгад өөрөөр зааснаас бусад тохиолдолд Монгол төгрөгөөр, мянганы оронгоор нарийвчилж тайлагнасан.

Банк нь толгой компанийн хувьцаа эзэмшигчдийн шийдвэрээр зэрэгцээ охин компани болох ХасЛизинг ХХК-тай 2021 оны 11 сарын 13-ний өдрөөр нэгдсэн. Банк ба ХасЛизинг ХХК нь нэг өмчлөгчтэй байсан тул удирдлагын зүгээс 2021 оны 11 сарын 13-ний өдрөөр уг нэгдлийг нийтлэг хяналт доорх бизнесийн нэгдэл гэж тодорхойлон, СТОУС 3 *Бизнесийн нэгдэл* стандартын хүрээнд гарсан ба нэгдсэн компаниудын тайланг нэгтгэх аргыг буцаан мөрдөх журмыг ашиглан бүртгэлийг хийсэн. Удирдлага өмнөх тайлант үеүдийн санхүүгийн тайлангуудыг дахин тайлагнах нягтлан бодох бүртгэлийг сонгосон тул санхүүгийн тайлангууд нь нэгдсэн өдрийг үл тооцон нэгдэл нь санхүүгийн тайлангийн хамгийн эхний үеэс хийгдсэн мэтээр бэлтгэгдсэн. Банк ба ХасЛизинг ХХК-ийн санхүүгийн тайлангууд нь ижил нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын дагуу бэлтгэгдсэн байсан. Дэлгэрэнгүйг тодруулга 2.5-аас харна уу.

Мөрдсөн стандарт

Банкны санхүүгийн тайлангууд нь Нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандартын зөвлөл (НББОУСЗ)-өөс баталж гаргасан санхүүгийн тайлагналын олон улсын стандартууд (СТОУС)-ын дагуу бэлтгэгдсэн болно.

Санхүүгийн тайлангийн толилуулга

Банк нь санхүүгийн байдлын тайлангийн зүйлсийг хөрвөх чадварынх нь дарааллаар толилуулсан. Санхүүгийн байдлын тайлангийн өдрийн дараах 12 сарын дотор (богино хугацаанд) ба 12 сараас хойших хугацаанд (урт хугацаанд) хүлээн авах эсхүл хийх төлбөрүүдийн талаарх шинжилгээг Тодруулга 30-д толилуулсан.

Банк нь зөвхөн тухайн санхүүгийн хөрөнгө болон санхүүгийн өр төлбөрүүдийг цэвэр дүнгээр нь барагдуулах хуулиар олгогдсон эрхтэй, мөн санхүүгийн хөрөнгө, санхүүгийн өр төлбөрүүдийг цэвэр дүнгээр нь барагдуулахаар төлөвлөж байгаа, эсхүл хөрөнгийг ашиглаж өр төлбөрийг барагдуулах бол тэдгээр санхүүгийн хөрөнгө болон санхүүгийн өр төлбөрүүдийг санхүүгийн байдлын тайланд цэвэр дүнгээр толилуулах эрхтэй. Нягтлан бодох бүртгэлийн аливаа нэг стандарт эсхүл тайлбараар шаардсан эсхүл зөвшөөрснөөс бусад тохиолдолд орлого, зарлагыг дэлгэрэнгүй орлогын тайланд хооронд нь хааж цэвэр дүнгээр тайлагнаж болохгүй, орлого зардлыг цэвэр дүнгээр нь тайлагнасан тохиолдолд Банкны нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогод энэ тухай тусгайлан тодруулна.

2.2 Нягтлан бодох бүртгэлийн гол үнэлэмж, тооцоолол, таамаглалууд

Банкны санхүүгийн тайланг бэлтгэхийн тулд удирдлага нь санхүүгийн тайланд орлого ба зардал, хөрөнгө ба өр төлбөр, болзошгүй өр төлбөрийг хүлээн зөвшөөрөх, холбогдох тодруулгуудыг бэлтгэхэд шаардлагатай үнэлэмж, таамаглал тооцооллуудыг хийдэг. Эдгээр тооцоолол, таамаглалын тодорхойгүй байдал нь ирээдүйн тайлант хугацаанд хөрөнгө ба өр төлбөрийн дансны үнэд материаллаг залруулга хийх шаардлагатай болж магадгүй. Банкны нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогыг хэрэгжүүлэхийн тулд удирдлага нь санхүүгийн тайлангуудад хүлээн зөвшөөрөх дүнгүүдийг тодорхойлохдоо үнэлэмж, таамаглал тооцооллуудыг хийдэг.

Тооцоолол болон түүнийг хийхэд хэрэглэсэн таамаглал, төсөөллийг тогтмол хянадаг болно. Нягтлан бодох бүртгэлийн тооцоололд хийсэн өөрчлөлтийг зөвхөн нөлөөлж байгаа тайлант үед эсхүл ирээдүйн болон одоогийн тайлант үеүдэд нөлөөлөх бол ирээдүйн болон одоогийн тайлант үеүдэд тус тус тусгадаг. Санхүүгийн тайланд хүлээн зөвшөөрсөн удирдлагын томоохон үнэлэмж, тооцооллыг дор нэгтэн харуулав.

Ковид 19

Ковид 19-ийн тохиолдол 2019 оны сүүлээр анх бүртгэгдэж дэлхий даяар тархсан. 2020 оны 3-р сарын 11-нд Дэлхийн эрүүл мэндийн байгууллага /ДЭМБ/-аас коронавирусыг цар тахал хэмээн мэдэгдсэн.

Ковид 19 цар тахал нь хөрөнгө, өр төлбөртэй холбоотой таамаглал, тооцооллын тодорхой бус байдлыг бий болгож байна. Тиймээс Банк санхүүгийн тайланг уншигчдад санхүүгийн тайланд ашигласан аргачлалыг ойлгоход нь туслах үүднээс нэмэлт тодруулга шаардлагатай эсэхийг үнэлж үзсэн.

2.2 Нягтлан бодох бүртгэлийн гол үнэлэмж, тооцоолол, таамаглалууд (Үргэлжлэл)

Хүлээгдэж буй зээлийн алдагдлын хэмжилт

Хүлээгдэж буй зээлийн алдагдлыг (ХБЗА) хэмжихэд удирдлага дараах нарийн, чухал тооцоолол болон үнэлэмжийг хийдэг:

- ▶ Зээлийн эрсдэлийн мэдэгдэхүйц өсөлт: Хүлээгдэж буй зээлийн алдагдал нь 1-р түвшинд хамаарах хөрөнгийн хувьд ирэх 12 сард хамаарах хүлээгдэж буй гарзтай тэнцүү байх ба 2 болон 3-р түвшинд хамаарах хөрөнгийн хувьд уг хөрөнгө төлөгдөж дуусах хугацаа хүртэлх гарзтай тэнцүү байна. Хөрөнгийг анх хүлээн зөвшөөрснөөс хойш зээлийн эрсдэл их хэмжээгээр өссөн үед хөрөнгө 2-р түвшинд шилждэг. Зээлийн эрсдэлийн мэдэгдэхүйц өсөлтийг хэрхэн тодорхойлохыг СТОУС 9-д тусгаагүй. Банк нь хөрөнгийн зээлийн эрсдэлийг мэдэгдэхүйц хэмжээгээр өссөн эсэхийг үнэлэхдээ чанарын болон тоон үзүүлэлт, ирээдүйн эдийн засгийн холбогдох ул үндэслэлтэй мэдээллийг харгалзан үзнэ.
- ▶ Зээлийн эрсдэлийн адил төстэй шинж чанараар хөрөнгийг бүлэглэх: Бүлгийн үнэлгээгээр хүлээгдэж буй гарзыг хэмжихдээ санхүүгийн хэрэгслүүдийн эрсдэлийн адил төстэй шинж чанарт үндэслэн хөрөнгүүдийг бүлэглэнэ. Банк бүлэглэсэн хөрөнгийн зээлийн эрсдэлийн шинж чанар адил төстэй хэвээр байгаа эсэхэд байнга хяналт тавина. Хөрөнгийн эрсдэлийн адил төстэй шинж чанар алдагдсанаар тухайн хөрөнгийг өөр бүлэгт оруулах шаардлага бий болно. Хөрөнгийн эрсдэлийн адил төстэй шинж чанар алдагдсан эсэхийг хянаснаар хөрөнгийн шинэ бүлэг/багц үүсгэх эсхүл хөрөнгийн эрсдэлийн адил төстэй шинж чанарт үндэслэн тухайн хөрөнгийг тохирох бүлэгт шилжүүлж болно. Зээлийн эрсдэл мэдэгдэхүйц өсөх (эсхүл зээлийн эрсдэл буурах) үед багцыг дахин бүлэглэх эсхүл багцууд хоорондоо шилжиж болох бөгөөд энэ тохиолдолд 1-р түвшинд хамаарах хөрөнгө 2 болон 3-р түвшинд шилжих эсхүл үүний эсрэгээр шилжих тохиолдол байж болно. Гэхдээ багц хөрөнгийн хувьд өмнө нь хамаарч байсан түвшин хэвээр байгаа боловч багцын эрсдэл өөрчлөгдсөн бол хүлээн зөвшөөрөх эрсдэлийн сангийн хэмжээ өөрчлөгдөнө.
- ▶ Бүтээгдэхүүн бүрийн хувьд ирээдүйн эдийн засгийн төсөөллүүдийн хувилбар болон хувилбаруудын холбогдох жинлэлтийг тооцоолох мөн ирээдүйн эдийн засгийн төсөөллүүдийг тодорхойлох: ХБЗА-г хэмжихдээ Банк зах зээлийн ялгаатай хүчин зүйлсийн нөлөөллөөс ирээдүйд үүсэж бий болох өөрчлөлтийн таамаглалуудыг харгалзсан ул үндэслэлтэй мэдээллийг ашигладаг.
- ▶ Ирээдүйн мэдээлэл: Банкны ХБЗА-ын загвар нь доорхи эдийн засгийн өгөгдлүүд дээр суурилсан ирээдүйн мэдээлэл дээр тулгуурладаг. Үүнд:
 - ДНБ
 - Ажилгүйдлийн түвшин
 - S&P 500Ирээдүйн мэдээллийг тусгахдаа Банк эдийн засгийн гурван хувилбарыг авч үздэг (суурь, эерэг ба сөрөг тохиолдол). ХБЗА-ын тооцоололд ашиглаж буй мэдээлэл нь санхүүгийн тайлангийн өдрөөрх зах зээлийн бүх шинж тэмдгийг агуулаагүй байх магадлалтай. Эдгээр ялгаа нь мэдэгдэхүйц материаллаг үед зарим тохиолдолд чанарын тохируулгуудыг түр тохируулгаар хийдэг.
- ▶ Төлбөр төлөгдөхгүй байх магадлал: ТТБМ нь ХБЗЭ тооцох гол үзүүлэлт юм. ТТБМ нь өгөгдсөн хугацаанд төлбөр төлөгдөхгүй байх магадлалыг түүхэн мэдээлэл болон ирээдүйн нөхцөл байдлын таамаглал, хүлээлтүүдийг тус тус харгалзан үзсэний үндсэн дээр тооцоолдог.
- ▶ Алдагдал үүсэх магадлал: АҮМ нь төлбөр төлөх боломжгүй байдлаас үүсэх алдагдлын тооцоолол юм. АҮМ нь гэрээний дагуу хүлээж авах байсан мөнгөн урсгал ба барьцаа хөрөнгө болон бусад зээлийн баталгаа, батлан даалтыг оролцуулан зээлдүүлэгчийн хүлээн авна гэж тооцоолсон дүнгийн зөрүү байна.

Санхүүгийн хэрэгслүүдийн бодит үнэ цэн

Санхүүгийн байдлын тайланд бүртгэгдсэн санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөрүүдийн бодит үнэ цэнийг идэвхтэй зах зээл дээрээс олж авах боломжгүй байгаа үед тэдгээрийг математик загваруудыг ашиглах гэх мэт төрөл бүрийн үнэлгээний техникүүдийг ашиглан тодорхойлно. Тэдгээр загварт хэрэглэх өгөгдлүүдийг ашиглах боломжтой зах зээлийн өгөгдлүүдээс гарган авах ба ашиглах боломжтой зах зээлийн өгөгдөл байхгүй тохиолдолд бодит үнэ цэнийг тодорхойлоход үнэлэмж шаардлагатай. Үнэлэмжинд төлбөрийн чадвар, урт хугацаат санхүүгийн үүсмэл хэрэгслүүдийн хэлбэлзэл, хорогдуулалтын түвшин, урьдчилгаа төлбөрийн хувь хэмжээ, ТТБМ-ын хувь хэмжээний таамаглалууд гэх мэт мэдээллийг харгалзан үзнэ.

Банк эдгээр үнэлгээг одоогоор хамгийн зөв тооцоолол гэж үзэж байгаа ч Ковид-19 цар тахлын улмаас үүссэн тодорхойгүй байдал нь зах зээлийн тогтворгүй байдлыг ихэсгэж, тухайн жилийн үнэлгээний тодорхойгүй байдлыг өндөр түвшинд хүргэж байна. Зах зээлийн орчны байнгын тодорхойгүй байдал эсхүл гэнэтийн уналт нь илүү тогтворгүй байдал, тасалдал зэрэгт хүргэж энэхүү хүчин зүйлтэй холбоотой суурь таамаглалын мэдэгдэхүйц өөрчлөлт нь эдгээр санхүүгийн хэрэгслүүдийн бодит үнэ цэнд материаллаг хэмжээний залруулга үүсгэж болзошгүй байна. Дэлгэрэнгүйг тодруулга 28-аас харна уу.

2.2 Нягтлан бодох бүртгэлийн гол үнэлэмж, тооцоолол, таамаглалууд (Үргэлжлэл)

Үл хөдлөх хөрөнгийн үнэлгээ

Бодит үнэ цэнийг тодорхойлохдоо зохистой хөрөнгийн үнэлгээний арга болон таамаглалыг сонгох шаардлагатай. Хөрөнгийн үнэлгээний таамаглал болон үнэлгээний аргад оруулсан томоохон өөрчлөлт нь хөрөнгийн дахин үнэлгээний нөөцийн дүнд нөлөөлнө. Банк нь 2021 онд бүх барилгаа мэргэшсэн хараат бус үнэлгээний компаниар үнэлүүлсэн.

2.3 Шинэ болон шинэчлэгдсэн Санхүүгийн Тайлагналын Олон Улсын Стандартууд (СТОУС)

Тайлант жилд хэрэгжиж эхэлсэн шинэ СТОУС болон нэмэлт өөрчлөлтүүд

2021 оны 1 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс хүчин төгөлдөр болсон доорх СТОУС-ууд болон нэмэлт өөрчлөлтүүдээс бусад Банкны хэрэгжүүлж буй нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогууд нь өмнөх санхүүгийн жилийнхтэй адил байна. Эдгээр нягтлан бодох бүртгэлийн шинэ стандартуудыг нэвтрүүлсний үр дүн болон өөрчлөлтийн нөлөөг доор тайлбарлав. Нэмэлт өөрчлөлт болон тайлбарыг 2021 оноос анхлан мөрдөж эхлэх боловч Банкны санхүүгийн тайланд нөлөө үзүүлэхгүй юм.

Хэрэв өөрөөр заагаагүй бол шинэ болон нэмэлт өөрчлөлт орсон стандарт, тайлбарууд нь 2021 оны 1 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс эсхүл түүнээс хойших тайлант жилүүдэд хүчин төгөлдөр болно. Банк нь өөр ямар нэгэн батлагдсан боловч хэрэгжиж эхлээгүй байгаа стандартуудыг мөрдөж эхлээгүй байгаа болно.

Хэрэгжих хугацаа	Шинэ СТОУС болон нэмэлт өөрчлөлтүүд
2021 оны 1-р сарын 1	<ul style="list-style-type: none">СТОУС 9, НББОУС 39, СТОУС 7, СТОУС 4 ба СТОУС 16 <i>Жишиг зээлийн хүүгийн шинэчлэл – Үе шат 2</i>СТОУС 16 <i>Ковид 19-тэй холбоотой 2021 оны 6 сарын 30-с хойш үйлчлэх Түрээсийн хөнгөлөлтийн нэмэлт өөрчлөлт</i>

СТОУС 9, НББОУС 39, СТОУС 7, СТОУС 4 ба СТОУС 16 *Жишиг зээлийн хүүгийн шинэчлэл-Үе шат 2-д* хийгдсэн нэмэлт өөрчлөлт

Нэмэлт өөрчлөлтүүд нь банк хоорондын санал болгож буй жишиг хүүгээс эрсдэлгүй хүүнд шилжүүлэх үед санхүүгийн тайлангийн нөлөөлөлд түр зуурын хөнгөлөлтүүдийг үзүүлнэ. Нэмэлт өөрчлөлтүүд нь дараах практик хэрэгцээг агуулна:

- Зах зээлийн хүүгийн өөрчлөлттэй дүйцэхүйц хөвөгч хүүгийн өөрчлөлт гэж үзэхийн тулд гэрээнд өөрчлөлт оруулах, эсхүл мөнгөн гүйлгээний өөрчлөлтийг шаардах нь шинэчлэлд практик ач холбогдолтой.
- ЖЗХШ-д Хейджийн харилцааг зогсоолгүйгээр хейджийн тэмдэглэгээ, хейджийн баримт бичгийг өөрчлөхийг зөвшөөрөх
- Эрсдэлгүй хүүгийн санхүүгийн хэрэгслүүдийг хейджийн эрсдэлийн бүрэлдэхүүн хэсэг гэж тодорхойлох шаардлагуудад түр зуурын хөнгөлөлт үзүүлэх

Нэмэлт өөрчлөлтүүд нь Банкинд нөлөөлөхгүй гэж үзэж байна. Банк нь практик ач холбогдлуудыг хүчин төгөлдөр болох үед хэрэгжүүлэхээр зорьж байна.

СТОУС 16 *Ковид 19-тэй холбоотой 2021 оны 6 сарын 30-с хойш үйлчлэх Түрээсийн хөнгөлөлтийн нэмэлт өөрчлөлт*

2020 оны 5-р сарын 28-нд НББОУС3 нь Ковид 19-тэй холбоотой түрээсийн хөнгөлөлтийн тухай СТОУС 16-д түрээсийн нэмэлт өөрчлөлт оруулсан. Нэмэлт өөрчлөлтүүд нь түрээслэгчдэд Ковид 19 цар тахлын шууд үр дагавараас үүдэлтэй түрээсийн хөнгөлөлтийг бүртгэх түрээсийн өөрчлөлтийн бүртгэлийн талаарх СТОУС 16-н зааврыг хэрэгжүүлэхэд хөнгөлөлт үзүүлдэг. Энэхүү хөнгөлөлтийн зорилго нь түрээслэгч нь түрээслүүлэгчээс Ковид 19-тэй холбоотой авсан түрээсийн хөнгөлөлтийг түрээсийн өөрчлөлт мөн эсэхийг үнэлэхгүй байж болох сонголтыг оруулж өгсөн. Энэ сонголтыг хийсэн түрээслэгч нь Ковид 19-тэй холбоотой түрээсийн хөнгөлөлтийг СТОУС 16-д заасан түрээсийн өөрчлөлт гэж үзээгүй үед тооцсонтой адил аргаар тооцно.

Энэхүү нэмэлт өөрчлөлт нь 2021 оны 6-р сарын 30-ны өдөр хүртэл хэрэгжихээр байсан боловч Ковид 19 цар тахлын нөлөөлөл үргэлжилсээр байгаа тул 2021 оны 3-р сарын 31-ний өдөр НББОУС3-өөс энэхүү хөнгөлөлтийн ач холбогдлыг 2022 оны 6-р сарын 30-ний өдөр хүртэл сунгасан. Хөнгөлөлт нь 2021 оны 4-р сарын 1-ний өдөр болон түүнээс хойших тайлант жилийн хугацаанд хамаарна. Банк нь Ковид 19-тэй холбоотой түрээсийн хөнгөлөлтийг хэрэгжүүлээгүй боловч зөвшөөрөгдсөн тайлант хугацаанд хэрэгжих боломжтой болсон тохиолдолд практикт хэрэглэхээр төлөвлөж байна.

2.3 Шинэ болон шинэчлэгдсэн Санхүүгийн Тайлагналын Олон Улсын Стандартууд (СТОУС) (Үргэлжлэл)**НББОУС3-өөс батлагдсан боловч хэрэгжиж эхлээгүй байгаа стандартууд**

Банкны санхүүгийн тайлангуудыг батлан гаргах үед батлагдсан боловч хэрэгжиж эхлээгүй байгаа стандартууд болон стандартын тайлбаруудыг дор тодруулсан болно. Банк эдгээр стандартууд болон нэмэлт өөрчлөлтүүдийг хэрэгжиж эхлэх үеэс дагаж мөрдөнө.

Хэрэгжих хугацаа	Шинэ стандартууд болон нэмэлт өөрчлөлтүүд
2022 оны 1-р сарын 1	<ul style="list-style-type: none"> • СТОУС 3-ын нэмэлт өөрчлөлт <i>Үзэл баримтлалын хүрээний зөвлөмж</i> • НББОУС 16-ын нэмэлт өөрчлөлт <i>Үндсэн хөрөнгө: Зориулалтаар ашиглаж эхлэхээс өмнөх хөрөнгийн орлого</i> • НББОУС 37-ын нэмэлт өөрчлөлт <i>Давагдашгүй гэрээ - Гэрээ биелүүлэх зардал</i> • СТОУС 1 <i>Санхүүгийн Тайлагналын Олон Улсын Стандартыг анх удаа хэрэгжүүлэх</i> • СТОУС 9 Санхүүгийн хэрэгслүүд - Санхүүгийн өр төлбөрийг үл хүлээн зөвшөөрөх '10 хувь' шалгуур - хураамж • НББОУС 41 <i>Хөдөө аж ахуй Бодит үнэ цэнийн хэмжилт дэх татвар</i>
2023 оны 1-р сарын 1	<ul style="list-style-type: none"> • СТОУС 17 <i>Даатгалын гэрээ</i> • НББОУС 1-ийн нэмэлт өөрчлөлт <i>Богино хугацаат болон урт хугацаат өр төлбөрийн ангилал</i> • НББОУС 8-ийн нэмэлт өөрчлөлт <i>Нягтлан бодох бүртгэлийн тооцооллын тодорхойлолт</i> • НББОУС 1 ба СТОУС Практикийн бичиг баримт 2-ын нэмэлт өөрчлөлт <i>Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогыг толилуулах нь</i>
Шийдвэрлэгдээгүй	<ul style="list-style-type: none"> • СТОУС 10, НББОУС 28 <i>Хөрөнгө оруулагч ба түүний хараат компани, хамтарсан компанийн хооронд худалдсан эсхүл хандивласан хөрөнгийн нэмэлт өөрчлөлт</i>

СТОУС 17 Даатгалын гэрээ

2017 оны 5-р сард НББОУС3 нь даатгалын гэрээний хүлээн зөвшөөрөлт, хэмжилт, тайлагнал болон толилуулгын зарчмуудыг тусгасан нягтлан бодох бүртгэлийн иж бүрэн шинэ стандарт болох СТОУС 17 Даатгалын гэрээ стандартыг баталсан. СТОУС 17 нь хүчин төгөлдөр болох хугацаанаасаа эхлэн 2005 онд батлагдсан СТОУС 4 Даатгалын гэрээ стандартыг орлоно. СТОУС 17 нь даатгалыг гаргаж буй аж ахуйн нэгжийн төрлөөс үл хамааран бүх төрлийн даатгалын гэрээнд (жишээлбэл, амь насны даатгал, шууд даатгал, давхар даатгал гэх мэт) мөн түүнчлэн тодорхой онцлог бүхий санхүүгийн хэрэгслүүд болон баталгаанд үйлчилнэ. Стандартын хамрах хүрээ нь цөөн хэдэн хязгаарлалттай. СТОУС 17 нь СТОУС 9 эсхүл СТОУС 17-ийн хүрээнд ямар хэрэгслүүд эсхүл бүрэлдэхүүн хэсгүүд орохыг тодорхойлоход нөлөөлж болох даатгалын шинж чанар бүхий банкны бүтээгдэхүүний нягтлан бодох бүртгэлийн шинэ шаардлагыг танилцуулсан.

Даатгалд хамрагддаг зээлийн карт ба түүнтэй адилтгах бүтээгдэхүүнүүд: эдгээр бүтээгдэхүүнийг олгогчдын ихэнх нь СТОУС 9-ийн дагуу санхүүгийн хэрэгслүүд гэж үзэн одоогийн ашиглаж буй бүртгэлийн зарчмыг үргэлжлүүлэх боломжтой болно. СТОУС 17 нь даатгалын гэрээний тодорхойлолтыг хангасан зээлийн картын гэрээг (мөн түүнтэй адилтгах зээлийн эсхүл төлбөрийн нөхцөлтэй бусад гэрээг) гагцхүү аливаа нэг үйлчлүүлэгчтэй байгуулсан гэрээний үнийг тогтоохдоо тухайн үйлчлүүлэгчийн даатгалтай холбоотой эрсдлийг тусгаагүй тохиолдолд СТОУС 17-ийн хамрах хүрээнд оруулахгүй.

Хэрэв даатгалын нөхцөл нь зээлийн картын гэрээний нөхцлийн нэг хэсэг болж олгогддог тохиолдолд, олгогч нь дараах шаардлагын дагуу бүртгэнэ:

- Даатгалын бүрэлдэхүүн хэсгийг салгаж СТОУС 17-ийн дагуу бүртгэх
- Бусад бүрэлдэхүүн хэсгүүдийг холбогдох бусад стандартууд (жишээлбэл, СТОУС 9, СТОУС 15 Хэрэглэгчидтэй байгуулсан гэрээний орлого эсхүл НББОУС 37 Нөөц, болзошгүй өр төлбөр ба болзошгүй хөрөнгө гэх мэт)-ын дагуу бүртгэнэ.

Даатгалын шинж чанарыг хангасан боловч даатгалын тохиолдол үүсэхэд гэрээний дагуу даатгуулагчийн үүргийг биелүүлэхэд шаардагдах хэмжээгээр нөхөн төлбөрийг хязгаарласан зээлийн гэрээ: Энэ төрлийн зээлийг олгогчид – жишээ нь: нас баралтаас болон чөлөөлөгдсөн зээл - СТОУС 9 эсхүл СТОУС 17-г сонгох боломжтой. Уг сонголт нь эргэлт буцалтгүй бөгөөд багцын түвшинд хийгдэнэ.

2.3 Шинэ болон шинэчлэгдсэн Санхүүгийн Тайлагналын Олон Улсын Стандартууд (СТОУС) (Үргэлжлэл)

НББОУС3-өөс батлагдсан боловч хэрэгжиж эхлээгүй байгаа стандартууд (Үргэлжлэл)

СТОУС 17 Даатгалын гэрээ (Үргэлжлэл)

СТОУС 17 нь 2023 оны 1-р сарын 1-ний өдрөөс эхлэх эсхүл түүнээс хойших тайлагналын хугацаанд хүчин төгөлдөр болох бөгөөд шаардлагатай тоон үзүүлэлтүүдийг харьцуулна. Хэрэв Банк нь СТОУС 17 анх хэрэгжүүлж эхлэхээс өмнө эсхүл тухайн өдрөөс эхлэн СТОУС 9 болон СТОУС 15 стандартуудыг хэрэгжүүлж эхэлсэн тохиолдолд СТОУС 17-г хугацаанаас нь өмнө мөрдөж эхлэхийг зөвшөөрсөн. Банк нь одоогоор СТОУС 17-г хэрэгжүүлснээр санхүүгийн тайланд үзүүлэх нөлөөллийг үнэлж байна.

НББОУС 1 *Богино хугацаат болон урт хугацаат өр төлбөрийн ангилал ба түүнтэй холбоотой нэмэлт өөрчлөлт*

Нэмэлт өөрчлөлтөөр өр төлбөрийг богино хугацаат ба урт хугацаат гэж ангилахын тулд төлбөр тооцоог хойшлуулах эрхийг тайлагнах өдрөөс хойш дор хаяж арван хоёр сарын хугацаанд үнэлэх талаар тодруулга, нэмэлт удирдамж өгсөн болно.

- ▶ Тайлант хугацааны эцэст байгаа эрхэд үндэслэн өр төлбөрийг богино хугацаат ба урт хугацаат гэж ангилах ёстой гэж зааж өгсөн. Тодруулбал, нэмэлт өөрчлөлтөөр дараах зүйлсийг тодруулсан болно.
 - i. ангилалд удирдлагын өр төлбөрийг 12 сарын хугацаанд төлнө гэсэн зорилго, хүлээлт нөлөөлөх ёсгүй; болон
 - ii. эрх нь гэрээний шаардлагуудыг хангасан эсэхээс хамаарах нөхцөлтэй бол зээлдэгч гэрээний шаардлагыг шалгасан эсэхээс үл хамааран, тайлант хугацааны эцэст гэрээний шаардлагуудыг хангасан үед л эрх байна гэж үзнэ.
- ▶ Хэрэв өр төлбөр нь нөгөө талын сонголтоор өөрийн өмчийн хэрэгслийг шилжүүлэх замаар барагдуулах нөхцөлтэй тохиолдолд түүнийг богино ба урт хугацаат гэж ангилахад нөлөөлөхгүй зөвхөн хэрэв аж ахуй нэгж НББОУС 32 Санхүүгийн хэрэгслүүд: Толилуулга дагуу өмчийн хэрэгслээс тусдаа сонголтыг хүлээн зөвшөөрдөг бол нөлөөлнө.

Энэхүү нэмэлт өөрчлөлт нь Банкны санхүүгийн тайланд ямар нэгэн нөлөө үзүүлэхгүй гэж үзэж байна.

НББОУС 16-д оруулсан нэмэлт өөрчлөлт - *Үндсэн хөрөнгө: Зориулалтаар ашиглаж эхлэхээс өмнөх орлого*

2020 оны 5-р сард НББОУС-с "Үндсэн хөрөнгө – Зориулалтын дагуу ашиглаж эхлэхээс өмнөх орлого"-г баталсан бөгөөд энэхүү өөрчлөлт нь аж ахуйн нэгж байгууллагууд үндсэн хөрөнгийн өртөгөөс тухайн хөрөнгийг зориулалтын дагуу ашиглахад шаардлагатай байршил, нөхцөл байдалд нь авчрах явцад үйлдвэрлэсэн бүтээгдэхүүнийг зарж борлуулахаас орсон орлогыг хасахыг хориглосон. Аж ахуйн нэгж тухайн бүтээгдэхүүний борлуулалтаас орсон орлого, бүтээгдэхүүнийг үйлдвэрлэхэд гарсан өртгийг тайлант жилийн ашиг, алдагдлын тайланд хүлээн зөвшөөрнө.

Энэхүү нэмэлт өөрчлөлт нь 2022 оны 1-р сарын 1-ний өдрөөс хойших тайлагналын хугацаанд хүчин төгөлдөр болох бөгөөд буцаан мөрдөх нөхцөлтэй. Өөрөөр хэлбэл, нэмэлт өөрчлөлтийг анх удаа хэрэгжүүлэх үед тухайн өөрчлөлт нөлөөлөх хугацаанаас хойших ашиглалтанд орсон үндсэн хөрөнгөд энэ өөрчлөлтийг тусгана. Энэхүү өөрчлөлт нь санхүүгийн тайланд нь материаллаг нөлөө үзүүлэхгүй гэсэн хүлээлттэй байна.

СТОУС 9 Санхүүгийн хэрэгслүүд - *Санхүүгийн өр төлбөрийг үл хүлээн зөвшөөрөх '10 хувь' шалгуур-хураамж*

СТОУС-ыг 2018-2020 оны туршид жил бүр боловсронгуй болгох ажлын хүрээнд НББОУС3-с СТОУС 9-д нэмэлт өөрчлөлт оруулсан. Аж ахуйн нэгжийн бүтэц өөрчлөгдсөн санхүүгийн өр төлбөрийн нөхцөл нь гэрээний анхны нөхцлөөс үлэмж хэмжээгээр ялгаатай эсэхийг үнэлэхэд ашиглагдах хураамжийг нэмэлт өөрчлөлтөөр тодотгосон. Хураамжид зөвхөн зээлдэгч ба зээлдүүлэгчийн хооронд төлсөн эсхүл хүлээн авсан төлбөр орох бөгөөд үүнд бусдын өмнөөс зээлдэгч эсхүл зээлдүүлэгчийн төлсөн буюу авсан төлбөр багтсан болно. Аж ахуйн нэгжийн нэмэлт өөрчлөлтийг анх хэрэгжүүлсэн тайлант жилийг эхлэх үед эсхүл түүний дараа жилд бүтэц өөрчилсөн эсхүл солилцсон санхүүгийн өр төлбөрт хэрэгжүүлнэ.

Энэхүү нэмэлт өөрчлөлт нь 2022 оны 1-р сарын 1-ний өдрөөс хойших тайлагналын хугацаанд хүчин төгөлдөр болно. Банк энэхүү өөрчлөлтийг хэрэгжүүлж эхлэх тайлант жилд бүтэц өөрчилсөн эсхүл солилцсон санхүүгийн өр төлбөрүүдэд хэрэгжүүлэх ба Банкны санхүүгийн тайланд материаллаг нөлөө үзүүлэхгүй гэж үзсэн.

2.3 Шинэ болон шинэчлэгдсэн Санхүүгийн Тайлагналын Олон Улсын Стандартууд (СТОУС) (Үргэлжлэл)

НББОУС3-өөс батлагдсан боловч хэрэгжиж эхлээгүй байгаа стандартууд (Үргэлжлэл)

СТОУС 3-т оруулсан нэмэлт өөрчлөлтүүд - *Үзэл баримтлалын хүрээний зөвлөмж*

2020 оны 5-р сард НББОУС3-с СТОУС 3 Бизнесийн нэгдэл - үзэл баримтлалын хүрээний талаарх нэмэлт өөрчлөлтийг оруулсан. Нэмэлт өөрчлөлтүүд нь 1989 онд гаргасан Санхүүгийн тайланг бэлтгэх, танилцуулах хүрээ, түүний шаардлагыг мэдэгдэхүйц өөрчлөхгүйгээр 2018 оны 3-р сард баталсан Санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлалын хүрээний зөвлөмжөөр солих зорилготой юм.

Түүнчлэн удирдах зөвлөлөөс НББОУС 37 эсхүл СТОУТХ 21 Татвар-т хамаарах өр төлбөр ба болзошгүй өр төлбөрийн улмаас үүсч болзошгүй "2 дахь өдөр"-ийн ашиг, алдагдлаас зайлсхийх үүднээс СТОУС 3-н хүлээн зөвшөөрөх зарчимд үл хамаарах заалтыг нэмэлтээр оруулсан. Үүний зэрэгцээ Удирдах зөвлөлөөс Санхүүгийн тайлан бэлтгэх, танилцуулах тогтолцооны зөвлөмжийг орлуулснаар нөлөөлөлд өртөх болзошгүй хөрөнгийн талаар СТОУС 3-т байгаа удирдамжийг тодруулж өгсөн. Нэмэлт өөрчлөлтүүд нь 2022 оны 1-р сарын 1-ний өдрөөс хойших тайлагналын хугацаанд хүчин төгөлдөр үйлчилнэ. Нэмэлт өөрчлөлтүүд Банкинд нөлөөлөхгүй гэж үзэж байна.

НББОУС 37-д оруулсан нэмэлт өөрчлөлтүүд - *Давагдашгүй гэрээ - Гэрээ биелүүлэх зардал*

2020 оны 5-р сард НББОУС3-өөс НББОУС 37-д нэмэлт өөрчлөлт оруулж, гэрээ нь давагдашгүй эсхүл алдагдалтай эсэхийг үнэлэхдээ аж ахуйн нэгж ямар зардлыг оруулж тооцох шаардлагатайг тодорхойлсон. Нэмэлт өөрчлөлтүүд нь "шууд хамааралтай зардлын хандлагыг" хэрэгжүүлдэг. Бараа, үйлчилгээ үзүүлэх гэрээнд шууд хамааралтай зардлууд нь нэмэгдсэн өртөг болон гэрээний үйл ажиллагаатай шууд холбоотой зардлын хуваарилалтыг аль алиныг нь багтаана. Ерөнхий болон захиргааны зардал нь гэрээнд шууд хамааралгүй бөгөөд гэрээнд заасны дагуу эсрэг талдаа тодорхой төлбөр тооцоогүй тохиолдолд хасагдана. Энэхүү нэмэлт өөрчлөлт нь 2022 оны 1-р сарын 1-ний өдрөөс хойших тайлангийн хугацаанд хүчин төгөлдөр болно. Банк эдгээр нэмэлт өөрчлөлтийг анх оруулсан тайлангийн жилийн эхэнд бүх үүргээ биелүүлээгүй байгаа гэрээнд хэрэгжүүлнэ. Банк энэхүү нэмэлт өөрчлөлтийн үр нөлөөг үнэлж байна.

НББОУС 8-д оруулсан нэмэлт өөрчлөлтүүд - *Нягтлан бодох бүртгэлийн тооцооллын тодорхойлолт*

2021 оны 2-р сард НББОУС3 нь НББОУС 8-ийн НББ-ийн тооцооллын тодорхойлолтод нэмэлт өөрчлөлт оруулсан. Энэхүү өөрчлөлтүүд нь НББ-ын тооцооллын өөрчлөлт, НББ-ийн бодлогын өөрчлөлт, алдааны залруулга зэргийн хоорондын ялгааг тодорхойлсон. Мөн аж ахуй нэгжүүд НББ-ийн тооцооллыг боловсруулахад хэмжилтийн техник болон өгөгдөл хэрхэн хэрэглэгддэгийг тодруулж өгсөн. Нэмэлт өөрчлөлтүүд нь 2023 оны 1-р сарын 1-ний өдрөөс эсхүл түүнээс хойших тайлант жилүүдэд хүчин төгөлдөр болох бөгөөд НББ-ийн тооцооллын өөрчлөлт, НББ-ийн бодлогын өөрчлөлтүүдэд үйлчилнэ. Холбогдох баримтуудын толилуулсан тохиолдолд эрт хэрэгжүүлэхийг зөвшөөрнө. Энэхүү нэмэлт өөрчлөлт нь Банкны санхүүгийн тайланд материаллаг нөлөө үзүүлэхгүй.

НББОУС 1 болон СТОУС Практикийн бичиг баримт 2-т орсон нэмэлт өөрчлөлтүүд - *Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогыг толилуулах нь*

2021 оны 2-р сард НББОУС3-өөс НББОУС 1 болон СТОУС Практик тайлагнал 2-т материаллаг байдлын дүгнэлт хийх нэмэлт өөрчлөлтүүд оруулсан. Энэ нь НББ-ийн толилуулгад материаллаг байдлын дүгнэлтийг ашиглах заавар жишээг багтаасан. Нэмэлт өөрчлөлтүүд нь аж ахуйн нэгжүүдэд "гол" нягтлан бодох бүртгэлийн толилуулах шаардлагыг "материаллаг" нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогоо ил тод болгох шаардлагаар сольж, аж ахуйн нэгжүүд материаллаг байдлын үзэл баримтлалыг хэрхэн ашиглах талаар зааварчилгааг нэмж оруулснаар илүү хүртээмжтэй нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын тодруулгын гаргахад туслах зорилготой юм.

Нэмэлт өөрчлөлтүүд нь 2023 оны 1-р сарын 1-ний өдрөөс эсхүл түүнээс хойших тайлант жилийн хугацаанд хүчин төгөлдөр үйлчилэх бөгөөд өмнө хэрэгжүүлэхийг зөвшөөрнө. Практик тайлагнал 2 нь НББ-ийн мэдээлэлд материаллаг байдлын тодорхойлох заавал шаардагдахгүй зааварчилгааг гаргасан тул энэ өөрчлөлтөд хүчин төгөлдөр болох огноо шаардлагагүй болно. Банк одоогоор энэхүү нэмэлт, өөрчлөлт нь НББ-ийн бодлогын тодруулгад хэрхэн нөлөөлөхийг үнэлж байна.

2.4 Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогын хураангуй

Гадаад валютын ханшийн тэгшитгэл

Банк нь санхүүгийн тайлангаа өөрийн үйл ажиллагааны болон тайлагналын мөнгөн тэмдэгт болох Монгол төгрөгөөр тайлагнадаг. Гадаад валютын гүйлгээг анх бүртгэхдээ гүйлгээ хийсэн өдрийн албан ханшаар үйл ажиллагааны мөнгөн нэгж рүү хөрвүүлж бүртгэнэ. Гадаад валютаар бүртгэсэн мөнгөн хөрөнгө ба өр төлбөрүүдийг санхүүгийн тайлангийн өдрийн албан ханшаар дахин хөрвүүлдэг. Арилжааны бус үйл ажиллагаанаас үүссэн ханшийн бүх зөрүүг дэлгэрэнгүй орлогын тайланд "Үйл ажиллагааны бусад орлого" гэж бүртгэнэ. Түүхэн өртгөөрөө гадаад валютаар хэмжигдэх мөнгөн бус зүйлсийг гүйлгээ гарсан өдрийн албан ханшаар хөрвүүлнэ. Бодит үнэ цэнээрээ гадаад валютаар хэмжигдэх мөнгөн бус зүйлүүдийг бодит үнэ цэн нь тодорхойлогдсон өдрийн ханшаар хөрвүүлнэ.

Бодит үнэ цэнээр бүртгэх мөнгөн бус зүйлүүдийн дахин хөрвүүлэлтээс үүссэн ханшийн зөрүүг ашиг, алдагдалд шууд бусаар хүлээн зөвшөөрдөг мөнгөн бус зүйлсийн дахин хөрвүүлэлтээс үүссэн ханшийн зөрүүний валютын ханшийн зөрүүг бусад дэлгэрэнгүй орлогод шууд хүлээн зөвшөөрдөг.

Орлого ба зардлыг хүлээн зөвшөөрөх

Эдийн засгийн өгөөж нь Банкинд орж ирэх нь тодорхой мөн хэмжих боломжтой үед орлогыг хүлээн зөвшөөрч бүртгэдэг. Орлогыг хүлээн зөвшөөрөхөөс өмнө дараах тусгай шалгуурууд хангагдсан байх ёстой. Үүнд:

(i) Хүүгийн цэвэр орлого

Арилжаалах зорилгоор эзэмшиж байгаа эсхүл БҮЦАА бүртгэхээс бусад тохиолдолд санхүүгийн хэрэгслүүдийн хүүгийн орлого ба зардлыг үр ашигт хүүгийн аргаар тооцоолон "Хүү болон түүнтэй адилтгах орлого" ба "Хүү болон түүнтэй адилтгах зардал" гэж хүлээн зөвшөөрч цэвэр хүүгийн орлогод тус тус бүртгэнэ. Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг ашиг алдагдалд бүртгэх санхүүгийн хэрэгслүүдийн хүүг тайлант хугацааны бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт гэж үзэх бөгөөд "Арилжааны цэвэр алдагдал" болон "Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг ашиг алдагдалд бүртгэх бусад санхүүгийн хэрэгслүүдийн цэвэр орлого"-д толилуулна. Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг бусад дэлгэрэнгүй орлогод бүртгэх санхүүгийн хэрэгслүүд болон хорогдуулсан өртгөөр бүртгэх санхүүгийн хэрэгслүүдийн хүүгийн орлого эсхүл зардлыг үр ашигт хүүгийн арга ашиглан тооцоолно.

Үр ашигт хүүгийн түвшин нь ирээдүйн мөнгөн урсгалыг санхүүгийн хэрэгслүүдийн хүлээгдэж буй хугацаанд эсхүл түүнээс богино хугацааны туршид хорогдуулж санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөрийн дансны цэвэр дүнг гаргах хүүгийн хувь болно. Ирээдүйн мөнгөн урсгалыг тооцохдоо санхүүгийн хэрэгслүүдийн гэрээний бүх нөхцөлүүдийг харгалзан үзнэ.

Тооцоолохдоо санхүүгийн хэрэгслүүдийн гэрээний бүх нөхцөлүүд (жишээлбэл, урьдчилж төлөх сонголт) болох ирээдүйн зээлийн алдагдлаас бусад тухайн хэрэгслүүдэд шууд хамаарах аливаа төлбөр эсхүл өсөн нэмэгдэх зардал болон үр ашигт хүүгийн түвшинг харгалзан үзнэ.

Үнэ цэн нь буурсан санхүүгийн хөрөнгийн үр ашигт хүү нь ирээдүйн мөнгөн урсгалыг (хүлээн зөвшөөрөх үед хүлээгдэж буй эрсдэлийн санг оруулна) санхүүгийн хөрөнгийг анх хүлээн зөвшөөрөх үеийн бодит үнэ цэнтэй (ихэнх тохиолдолд худалдан авсан дүнтэй тэнцүү байна) нь тэнцүү болгон хорогдуулах хүү байна. Энэхүү тооцооллоор үр ашигт хүүгийн түвшин өөрчлөгдөнө.

Доор дурдсан 2 нөхцөлөөс бусад тохиолдолд санхүүгийн хөрөнгийн дансны нийт дүнгээс үр ашигт хүүгийн хэмжээгээр хүүгийн орлого тооцоолно. (i). Үнэ цэнийн бууралтад орсон (3-р түвшинд хамаарах) санхүүгийн хөрөнгийн хүүгийн орлогыг дансны нийт үнээс эрсдэлийн санг хассан дүнд үндэслэн үр ашигт хүүгийн хувиар тооцоолон олно. (ii). Үнэ цэнийн бууралттай санхүүгийн хөрөнгө худалдан авсан эсхүл санхүүгийн хөрөнгийг анх гаргахад үнэ цэнийн бууралтад орсон бол тухайн хөрөнгийн хорогдуулсан өртөгт үндэслэн эрсдэлээр тохируулсан хүүгийн хувь хэмжээгээр хүүгийн орлогыг тооцоолно.

(ii) Хураамж ба шимтгэлийн цэвэр орлого

Банк нь өөрийн харилцагч нарт үзүүлдэг төрөл бүрийн үйлчилгээнээс хураамж, шимтгэлийн орлого олдог. Хураамж, шимтгэлийн орлогыг тухайн үйлчилгээг үзүүлсний хариуд Банкны олох төлбөрийн хэмжээг тусгасан хэмжээгээр хүлээн зөвшөөрнө. Гүйцэтгэлийн үүрэг, түүнчлэн тэдгээрийг хангах хугацааг гэрээ байгуулах үед тодорхойлдог. Банкны орлогын гэрээнд доор тайлбарласны дагуу олон гүйцэтгэлийн үүрэг ихэвчлэн байдаггүй.

Банк нь харилцагчиддаа үйлчилгээ үзүүлэх үед төлбөрийг нэхэмжлэх бөгөөд ихэнхдээ үйлчилгээ үзүүлсэн даруй эсхүл тодорхой хугацаанд үзүүлсэн үйлчилгээний төлбөрийг гэрээний хугацаа дууссаны дараа авдаг.

Банк нь үйлчилгээгээ харилцагчид шилжүүлэхээс өмнө ихэвчлэн хяналт тавьдаг тул орлогын зохицуулалтын үндсэн үүрэг гэж дүгнэсэн.

2.4 Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогын хураангуй (Үргэлжлэл)

Орлого ба зардлыг хүлээн зөвшөөрөх (Үргэлжлэл)

(ii) Хураамж ба шимтгэлийн цэвэр орлого (Үргэлжлэл)

Санхүүгийн үйлчилгээ үзүүлсэн хугацааны туршид хүлээн зөвшөөрсөн хураамж, шимтгэлийн орлого

Тодорхой хугацааны туршид үйлчилгээг үзүүлж олох орлогыг тэр хугацааны туршид нь хуримтлуулна. Эдгээр хураамжид хадгаламжийн хайрцгийн шимтгэл орно.

Гүйлгээний үйл ажиллагаанаас олсон шимтгэлийн орлого

Гуравдагч этгээдтэй хийсэн хэлцэл, хэлцэлд оролцсоноос үүссэн хураамжийг үндсэн хэлцэл дууссаны дараа хүлээн зөвшөөрнө. Гүйцэтгэлийн тодорхой үүрэг хариуцлагатай холбоотой хураамж буюу хураамжийн бүрэлдэхүүн хэсгүүдийг гүйцэтгэлийн холбогдох шалгуурыг хангасны дараа хүлээн зөвшөөрнө.

Гүйлгээний үйл ажиллагаанаас олсон шимтгэлийн орлого (Үргэлжлэл)

Банк нь өргөн цар хүрээний санхүүгийн үйлчилгээ үзүүлж үүнээсээ шимтгэл ба хураамж авдаг. Банк санхүүгийн үйлчилгээ үзүүлснээр үр ашигт өгөөжийн нэг хэсэг биш болох бүх шимтгэлийн орлогоо (төлбөрийн картын хураамж, гар утасны үйлчилгээ г.м) цаг тухайд нь гүйцэтгэл биелэгдсэн үед нь бүртгэдэг. Банк өөрийн зээлийн багцын хэсэг болон бусад оролцогчдод хамаарах үр ашигт хүүгийн хэсгүүдээс өөртөө авч үлдээгүй.

Холбогдох санхүүгийн хэрэгслүүдийн салшгүй хэсэг болох хураамжийн орлого

Банкны холбогдох санхүүгийн хэрэгслүүдийн салшгүй хэсэг болох хураамжийн орлого нь: зээл олголтын шимтгэл, олгогдоогүй үйлчилгээний шимтгэл болон зээлтэй холбоотой бусад шимтгэлүүд орно. Эдгээр шимтгэл нь (өсөн нэмэгдэх аливаа зардлын хамт) зээлийн үр ашигт хүүгийн залруулга гэж хүүгийн орлогоор хүлээн зөвшөөрөгдөнө. Харин татан авахгүй нь бараг тодорхой болсон зээлүүдийн зээлийн үйлчилгээний шимтгэл нь хугацааны эцэст орлогоор хүлээн зөвшөөрөгдөнө.

Хураамж ба шимтгэлийн зардал

Хураамжийн зардал нь арилжааны банкинд тогтмол төлдөг үйлчилгээний шимтгэл хураамжийг илэрхийлдэг. Хураамжийн зардлыг бодитоор үйлчилгээ авсан тухай бүрд хүлээн зөвшөөрч бүртгэнэ.

Тодорхой гүйцэтгэлийн хэмжээтэй холбогдох төлбөрийн бүрэлдэхүүн хэсгүүдийг гүйцэтгэл биелэгдсэн үед нь хүлээн зөвшөөрдөг.

(iii) Арилжааны цэвэр орлого

Арилжааны цэвэр орлогод "Арилжаалах зорилгоор эзэмшиж буй" санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөрийн хүүгийн орлого, зардал, бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтөөс үүссэн бүх олз, гарз болон ногдол ашиг хамаарна.

(iv) Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг ашиг алдагдалд бүртгэх бусад санхүүгийн хэрэгслүүдийн цэвэр орлого

Арилжаалах зорилгоор эзэмшиж байгаагаас бусад буюу БҮЦАА-д бүртгэх санхүүгийн хөрөнгө өр, төлбөрийн бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтөөс үүссэн бүх олз гарзыг энэхүү орлогод хамааруулна.

Хейджийн нягтлан бодох бүртгэлийг дагаж мөрдөх сонголт хийгээгүй тохиолдолд эдийн засгийн хейджийн зорилгоор эзэмшиж байгаа үүсмэл санхүүгийн хэрэгслүүдийн бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтөөс үүссэн зөрүүг энэ орлогод хамааруулна.

Санхүүгийн хэрэгслүүд – анх хүлээн зөвшөөрөх болон дараа үеийн хэмжилт

Бодит үнэ цэнээр бүртгэж, өөрчлөлтийг нь тухайн жилийн ашиг алдагдалаар тусгадаг санхүүгийн хэрэгслүүдийг анх бодит үнэ цэнээр нь бүртгэнэ. Анх хүлээн зөвшөөрөх үеийн бодит үнэ цэнийг хамгийн сайн тодорхойлох зүйл нь гүйлгээний үнэ байна. Бодит үнэ цэн гүйлгээний үнийн хооронд зөрүү гарсан тохиолдолд анх хүлээн зөвшөөрөлтийн олз, гарзыг зөвхөн дараах тохиолдолд хүлээн зөвшөөрч бүртгэнэ. Адил төрлийн санхүүгийн хэрэгслийг арилжаалдаг зах зээлд сүүлийн үед гарсан гүйлгээний үнийг баримталсан эсхүл үнэлгээний аргачлалаар үнийг тогтоосон ба үнийн орц мэдээллийг зөвхөн ажиглагдахуйц зах зээлээс авсан. Анх хүлээн зөвшөөрсний дараа хорогдуулсан өртгөөр бүртгэх санхүүгийн хөрөнгө болон бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг бусад дэлгэрэнгүй орлогод бүртгэх өрийн хэрэгслүүд дэх хөрөнгө оруулалтад хүлээгдэж буй эрсдэлийн санг хүлээн зөвшөөрч бүртгэнэ. Үүний үр дүнд санхүүгийн тайланд гарз хүлээн зөвшөөрнө.

2.4 Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогын хураангуй (Үргэлжлэл)

Санхүүгийн хэрэгслүүд – анх хүлээн зөвшөөрөх болон дараа үеийн хэмжилт (Үргэлжлэл)

(i) Хүлээн зөвшөөрөх өдөр

Бүх санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөрүүдийг анх хүлээн зөвшөөрөхдөө арилжаа хийсэн өдөр (Банк тухайн хэрэгслүүдийн гэрээний нэг тал болсон өдөр) хүлээн зөвшөөрнө. Санхүүгийн хөрөнгийг холбогдох хууль тогтоомжинд заасан хугацаа эсхүл зах зээлийн хэлцлээр тогтоосон хугацаанд худалдах эсхүл худалдан авах арилжааг "Хэвийн нөхцөлтэй арилжаа"-нд хамааруулан ойлгоно.

(ii) Санхүүгийн хөрөнгүүд – Ангилал болон хэмжилт

Санхүүгийн хөрөнгийн ангилал нь 'ЗҮТБХТ' гэж нэрлэгддэг мөнгөн урсгалын шинжилгээ болон бизнесийн загварын шинжилгээгээр тодорхойлогдоно.

'ЗҮТБХТ'-ийн шалгуурт нийцээгүй санхүүгийн хөрөнгийг бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг алдагдалд бүртгэгдэх санхүүгийн хөрөнгөөр бүртгэнэ.

'ЗҮТБХТ'-ийн шалгуурт нийцсэн санхүүгийн хөрөнгийг бизнесийн загварын шалгуураар үнэлнэ.

Санхүүгийн хөрөнгийн бизнесийн загварын шалгуур гэдэгт дараах ойлголтуудыг хамааруулна. Үүнд:

Хорогдуулсан өртгөөр хэмжсэн санхүүгийн хөрөнгө: Гэрээний мөнгөн урсгалыг цуглуулах зорилгоор эзэмшиж байгаа бизнесийн загварт хамаарах санхүүгийн хөрөнгийг хорогдуулсан өртгөөр нь хэмжинэ.

БҮЦБДО-д бүртгэх санхүүгийн хөрөнгө: Гэрээний мөнгөн урсгалыг цуглуулах болон худалдан борлуулах зорилгоор эзэмшиж байгаа бизнесийн загварт хамаарах санхүүгийн хөрөнгийн бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг бусад дэлгэрэнгүй орлогод бүртгэнэ.

БҮЦАА-д бүртгэх санхүүгийн хөрөнгө: Дээрх 2 бизнесийн загварын алинд нь ч хамаарахгүй санхүүгийн хөрөнгийг бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг алдагдалд бүртгэх санхүүгийн хөрөнгийн ангилалд толилуулна.

(iii) Хорогдуулсан өртгөөр хэмжсэн санхүүгийн хөрөнгүүд

Санхүүгийн хөрөнгийг анх хүлээн зөвшөөрөхдөө БҮЦ-ээр нь бүртгэх бөгөөд БҮЦ-д санхүүгийн хөрөнгөтэй шууд холбоотой гүйлгээний зардал, зээл олгохтой холбоотой хураамж, шимтгэлүүд багтана. Санхүүгийн хөрөнгийг анх хүлээн зөвшөөрсний дараа хорогдуулсан өртгөөр хэмжих буюу дансны үнэ дээр хуримтлагдсан хүүг нэмж, тайлант хугацааны үндсэн болон хүүгийн төлбөрийг хасаж бүртгэнэ. Эдгээр санхүүгийн хөрөнгүүдийг анх хүлээн зөвшөөрсөн өдрөөс эхлэн ирээдүйд хүлээгдэж буй зээлийн алдагдлыг тооцоолно.

Гэрээ зурагдсан өдрөөр тодорхойлсон үр ашигт хүүгийн түвшинд үндэслэн хүүгийн орлогыг тооцоолно.

Энэхүү ангилалд Монголбанк дахь харилцах болон бэлэн мөнгө, харилцагчдад олгосон зээл болон урьдчилгаа, бусад банк ба санхүүгийн байгууллагад байршуулсан харилцах ба хадгаламж, репо хэлцэл, Засгийн газар болон Монголбанкны өрийн бичиг, үнэт цаас багтана.

(iv) Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг бусад дэлгэрэнгүй орлогод бүртгэх санхүүгийн хөрөнгө

Өрийн хэрэгслүүд

Дараах 2 шалгуурыг хангасан өрийн хэрэгслүүдийн бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг бусад дэлгэрэнгүй орлогод бүртгэнэ: Үүнд:

- Бизнесийн загварын шалгуур: Санхүүгийн хөрөнгийг гэрээний мөнгөн урсгалыг цуглуулах болон худалдан борлуулах зорилгоор эзэмшиж байгаа бизнесийн загвар ("цуглуулах, худалдан борлуулах"). Сүүлийн зорилго нь ач холбогдол багатай боловч бизнесийн загварын салшгүй хэсэг байдаг.
- Мөнгөн урсгалын загварын шалгуур: Санхүүгийн хөрөнгийг хорогдуулсан өртгөөр бүртгэх шалгууртай адил.

Санхүүгийн хөрөнгийг анх хүлээн зөвшөөрөхдөө бодит үнэ цэнээр бүртгэх бөгөөд уг хөрөнгөд хамаарах шууд зардлыг бодит үнэ цэнд оруулан тооцно.

2.4 Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогын хураангуй (Үргэлжлэл)

Санхүүгийн хэрэгслүүд – анх хүлээн зөвшөөрөх болон дараа үеийн хэмжилт (Үргэлжлэл)

(iv) Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг бусад дэлгэрэнгүй орлогод бүртгэх санхүүгийн хөрөнгө (Үргэлжлэл)

Өрийн хэрэгслүүд (Үргэлжлэл)

Дараах үеүдэд тэдгээрийг бодит үнэ цэнээр нь хэмжиж, бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг бусад дэлгэрэнгүй орлогод хүлээн зөвшөөрнө. Хорогдуулсан өртгөөр бүртгэх өрийн хэрэгслүүдийн ирээдүйд хүлээгдэж буй эрсдэлийн санг тооцдогтой адил БҮЦБДО-д бүртгэгдэх өрийн хэрэгслүүдийн ирээдүйд хүлээгдэж буй алдагдлыг тооцоолно. Өрийн хэрэгслийг худалдан борлуулсан өдрөөр өмнө нь уг хөрөнгөтэй холбоотойгоор бусад дэлгэрэнгүй орлогод хүлээн зөвшөөрсөн дүнг тайлант үеийн ашиг алдагдалд шилжүүлэн бүртгэнэ.

Үүнээс гадна, гэрээ байгуулах үед тодорхойлсон үр ашигт хүүгийн аргыг ашиглан хүүгийн орлогыг тооцоолж орлого, үр дүнгийн тайланд хүлээн зөвшөөрнө.

Өмчийн хэрэгслүүд

СТОУС 9-ийн хамрах хүрээнд багтах өмчийн бүх хөрөнгө оруулалтыг санхүүгийн байдлын тайланд бодит үнэ цэнээр нь хэмжинэ. Гэхдээ бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг бусад дэлгэрэнгүй орлогод бүртгэхээр сонгосон өмчийн хөрөнгө оруулалт үүнд хамаарахгүй. Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлгүй өмчийн хэрэгслийг өртгөөр нь хэмжих сонголт байхгүй. Өрийн хэрэгслийг худалдан борлуулсан өдрөөр өмнө нь уг хөрөнгөтэй холбоотойгоор бусад дэлгэрэнгүй орлогод хүлээн зөвшөөрсөн дүнг тайлант үеийн ашиг, алдагдалд шилжүүлэн бүртгэхгүй. Хэрэв хүлээн авсан ногдол ашиг нь хөрөнгө оруулалтын өгөөжийг илэрхийлж байгаа бөгөөд өмчөөрх эргэн төлөлт биш бол тайлант үеийн ашиг алдагдалд хүлээн зөвшөөрч бүртгэнэ. Эдгээр хэрэгслүүдэд үнэ цэнийн бууралт тооцохгүй.

Банк нь өмчийн хөрөнгө оруулалтын бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг бусад дэлгэрэнгүй орлогод бүртгэхээр сонгосон.

(v) Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг ашиг алдагдалд бүртгэх санхүүгийн хөрөнгө

Санхүүгийн хэрэгслүүдийг доор дурдсан нөхцөлд БҮЦАА-д бүртгэх сонголт хийж болно. Үүнд: (а) хэмжилт буюу хүлээн зөвшөөрөлтийн нийцгүй байдлыг арилгах эсхүл багасгах; (б) Банк санхүүгийн хөрөнгө болон өр төлбөрийг бүлэглэн бодит үнэ цэнийн үндсэн дээр удирдах; (в) санхүүгийн өр төлбөр нь нийлмэл санхүүгийн хэрэгслийг агуулсан бөгөөд энэ нь үндсэн гэрээтэй шууд харилцан хамааралгүй байх тохиолдол.

Энэ ангилалд үүсмэл санхүүгийн хэрэгслүүд, ипотекийн зээлээр баталгаажсан бондууд ("ИЗББ"), энгийн эрхтэй хөрөнгөөр баталгаажсан бонд (ХББ) болон МИК Холдинг ХК-н 100% эзэмшдэг охин компаниудад худалдах харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа зэрэг багтана.

(vi) Зээлээр авсан санхүүжилт, хоёрдогч өглөг ба өрийн үнэт цаас

Зээлээр авсан санхүүжилт, хоёрдогч өглөг болон өрийн үнэт цаас нь гадаад дотоодын санхүүгийн байгууллагын өмнө гэрээгээр хүлээсэн үүрэг юм.

Анхны хүлээн зөвшөөрөлтийн дараа, зээл, хоёрдогч өглөг болон өрийн үнэт цаасыг дараагийн тайлант хугацаанд үр ашигт хүүгийн аргыг ашиглан хорогдуулсан өртгөөр нь хэмжинэ. Хорогдуулсан өртгийг тооцохдоо зээл авах үеийн хөнгөлөлт, урамшуулал ба үр ашигт хүүгийн нэг салшгүй хэсэг болж буй зардлуудыг авч үзнэ.

Банкны зээлээр авсан болон өрийн үнэт цаасаар авсан санхүүжилтийн шинжилгээг Тодруулга 22.3 болон 22.4-д тус тус толилуулсан.

(vii) Бусад банк ба санхүүгийн байгууллагын байршуулсан харилцах, хадгаламж

Үүнд дотоод ба гадаадын арилжааны банкууд ба Монголбанкнаас гадаад валют болон төгрөгөөр байршуулсан хугацаатай хадгаламж ба бусад банк ба санхүүгийн байгууллагуудын харилцах дансан дахь хадгаламж багтана. (Тодруулга 22.1).

Бусад банк ба санхүүгийн байгууллагын байршуулсан харилцах, хадгаламжийг анх хүлээн зөвшөөрсний дараа үр ашигт хүүгийн аргыг ашиглан хорогдуулсан өртгөөр нь хэмжинэ.

2.4 Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогын хураангуй (Үргэлжлэл)

Санхүүгийн хэрэгслүүд – анх хүлээн зөвшөөрөх болон дараа үеийн хэмжилт (Үргэлжлэл)

(viii) Харилцагчдын харилцах, хадгаламж

Үүнд харилцагчдын байршуулсан харилцах данс, хугацаагүй болон хугацаатай хадгаламж багтана (Тодруулга 22.2).

Харилцагчдын харилцах, хадгаламжийн өр төлбөрийг анх хүлээн зөвшөөрсний дараа үр ашигт хүүгийн арга ашиглан хорогдуулсан өртгөөр хэмжинэ.

(ix) Санхүүгийн баталгаа, аккредитив болон олгогдоогүй зээлийн амлалт

Санхүүгийн баталгааны гэрээ нь өрийн хэрэгслүүдийн гэрээний нөхцөлийн дагуу төлөх төлбөрийг төлөх боломжгүй болсноос үүдэн баталгаа гаргуулагчийн өмнөөс баталгаа гаргагч буюу банк өрийн хэрэгслүүд эзэмшигчид төлбөрийг барагдуулах үүрэг бий болгож буй гэрээ.

Санхүүгийн баталгаа гаргаж өгсний улмаас хүлээн авсан урамшууллыг санхүүгийн тайлангуудад (сангийн хамт) анхлан бүртгэхдээ бодит үнэ цэнээр нь бүртгэнэ. Хэрэв бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг ашиг алдагдалд бүртгэх сонголт хийгээгүй ба санхүүгийн хөрөнгийг бусдад шилжүүлснээр санхүүгийн баталгаа үүсээгүй бол санхүүгийн баталгааг дараагийн тайлант үеүдэд доорх 2 дүнгийн аль ихээр нь хэмжинэ.

- ▶ СТОУС 9-ийн дагуу тодорхойлсон алдагдлын хэмжээ; болон
- ▶ Банкны орлого хүлээн зөвшөөрөх бодлогын дагуу хүлээн зөвшөөрсөн хуримтлагдсан орлогын дүнгээс анх хүлээн зөвшөөрсөн дүнг хассан дүн.

Хүлээн авсан урамшуулалыг ашиг алдагдлын тайлангийн хураамж ба шимтгэлийн цэвэр орлогод хүлээн зөвшөөрөх бөгөөд шулуун шугамын аргаар баталгааны хугацааны туршид хүлээн зөвшөөрнө.

БҮЦАА-аар бүртгэгдээгүй санхүүгийн баталгааны гэрээг санхүүгийн байдлын тайланд (бусад өглөг дотор) эрсдэлийн сангаар тусгаж, дахин хэмжилтийг ашиг, алдагдлын тайланд Үнэ цэнийн бууралтын цэвэр зардалаар толилуулдаг.

Банк санхүүгийн баталгааны гэрээг БҮЦАА-д бүртгэх санхүүгийн хэрэгслүүдэд бүртгэх сонголт хийгээгүй болно.

(x) Зах зээлийн хүүгээс доогуур хүүтэй зээл олгох үүрэг

Зах зээлийн хүүгээс доогуур хүүтэй зээл олгох үүргийг анх бодит үнэ цэнээр нь хэмжих бөгөөд хэрэв бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг ашиг алдагдалд бүртгэх сонголт хийгээгүй бол уг хэрэгслийг дараагийн тайлант үеүдэд доорх 2 дүнгийн аль ихээр нь хэмжинэ:

- ▶ СТОУС 9-ийн дагуу тодорхойлсон алдагдлын хэмжээ; болон
- ▶ Банкны орлого хүлээн зөвшөөрөх бодлогын дагуу хүлээн зөвшөөрсөн хуримтлагдсан орлогын дүнгээс анх хүлээн зөвшөөрсөн дүнг хассан дүн.

БҮЦАА-аар бүртгээгүй зах зээлийн хүүгээс доогуур хүүтэй зээл олгох үүргийг санхүүгийн байдлын тайланд (бусад өглөг дотор) эрсдэлийн сангаар тусгаж, дахин хэмжилтийг ашиг, алдагдлын тайланд Үнэ цэнийн бууралтын цэвэр зардалаар толилуулдаг.

Банк зах зээлийн хүүгээс доогуур хүүтэй зээл олгох үүргийг БҮЦАА-д бүртгэх санхүүгийн хэрэгслүүдэд бүртгэх сонголт хийгээгүй болно.

Хорогдуулсан өртгөөр бүртгэх санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралт

Зээлийн эрсдэлийн үнэ цэнийн бууралтын загвар нь хүлээгдэж буй алдагдал дээр үндэслэнэ. Энэ загвар нь хорогдуулсан өртгөөр эсхүл бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг бусад дэлгэрэнгүй орлогод бүртгэх зээл ба өрийн хэрэгслүүд, бодит үнэ цэнээр нь бүртгээгүй зээл олгох үүрэг болон санхүүгийн баталгаа, мөн дансны авлага хамаарна. Өмчийн хөрөнгө оруулалтад үнэ цэнийн бууралтын гарз хүлээн зөвшөөрөхгүй.

2.4 Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогын хураангуй (Үргэлжлэл)

Хорогдуулсан өртгөөр бүртгэх санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралт (Үргэлжлэл)

Ерөнхий загвар

Хөрөнгө анх хүлээн зөвшөөрснөөс хойш тухайн хөрөнгөтэй холбоотой зээлдэгчийн зээлийн эрсдэл хэрхэн өөрчлөгдсөн талаарх мэдээлэлд үндэслэн хөрөнгийг 3 “Түвшин”-д ангилах нөхцөлийг Банк тодорхойлсон. Үүнд:

- ▶ 12 сард ногдох хүлээгдэж буй алдагдалтай тэнцүү хэмжээний зээлийн эрсдэлийн сан (“Түвшин 1”): Хэрэв тайлангийн өдрөөр, санхүүгийн хэрэгслүүдийн зээлийн эрсдэл нь анх хүлээн зөвшөөрсөн үеэс хойш мэдэгдэхүйц хэмжээгээр өсөөгүй бол энэхүү санхүүгийн хэрэгслүүдийн үнэ цэнийн бууралт нь 12 сард ногдох хүлээгдэж буй алдагдалтай тэнцүү байна (ирэх 12 сарын дотор төлбөрийн чадваргүй болох эрсдэлээс үүсэх);
- ▶ Үнэ цэнийн бууралтад ороогүй хөрөнгийн төлөгдөж дуусах хугацаа хүртэлх нийт хугацаанд хүлээгдэж буй зээлийн алдагдал (“Түвшин 2”): Анх хүлээн зөвшөөрсөн үеэс хойш санхүүгийн хэрэгслүүдийн зээлийн эрсдэл мэдэгдэхүйц өссөнөөс үүссэн алдагдлын хэмжээ нь нийт хугацааны хүлээгдэж буй зээлийн алдагдалтай тэнцүү байна. Гэхдээ тухайн санхүүгийн хөрөнгө нь үнэ цэнийн бууралтад ороогүй байна.
- ▶ Үнэ цэнийн бууралтад орсон хөрөнгийн төлөгдөж дуусах хугацаа хүртэлх нийт хугацаанд хүлээгдэж буй зээлийн алдагдал (“Түвшин 3”): Хөрөнгийн үнэ цэн буурсан үед алдагдлын дүн нь нийт хугацаанд хүлээгдэж буй зээлийн алдагдалтай тэнцүү байна.

Ерөнхий загварыг СТОУС 9-ийн хамрах хүрээнд багтсан бүх хэрэгслүүдэд ашиглах бөгөөд үнэ цэн нь буурсан зээлийг худалдан авснаас бий болсон хөрөнгө болон анх гаргахад үнэ цэнийн бууралтад орсон хөрөнгийн хүлээгдэж буй зээлийн алдагдлыг хялбаршуулсан аргаар хүлээн зөвшөөрч бүртгэнэ.

СТОУС 9-ийн хүлээгдэж буй зээлийн алдагдлын загвараар түвшин хоорондын уялдаа холбоог сайтар тодорхойлж өгсөн. Жишээ нь: Өмнөх тайлант хугацаанд хөрөнгө төлөгдөж дуусах хүртэлх хугацаанд хүлээгдэж буй зээлийн эрсдэлийн сан байгуулсан байсан ба дараагийн тайлант хугацаанд зээлийн эрсдэл буурсан бол тухайн хөрөнгийг буцаан 1-р түвшинд ангилах буюу 1-р түвшинд хамаарах хүлээгдэж буй зээлийн эрсдэлийн сан байгуулж болох юм.

1 болон 2 дугаар түвшинд хамаарах хөрөнгийн хүүгийн орлогыг дансны нийт дүнд үндэслэн тооцоолно. Харин 3 дугаар түвшинд хамаарах хөрөнгийн хүүгийн орлогыг тооцохдоо дансны цэвэр дүнд буюу дансны нийт дүнгээс зээлийн эрсдэлийн санг хассан дүнд үндэслэн тооцно.

Төлбөр төлөхгүй байх эрсдэл

Хүлээгдэж буй зээлийн алдагдлыг тооцоолохын тулд төлбөр төлөхгүй байх эрсдэл буюу төлбөрийн доголдлыг тодорхойлох нь зүйтэй. Хүлээгдэж буй зээлийн алдагдлыг тооцоолох болон зээлийн эрсдэл мэдэгдэхүйцээр өссөн гэх үзүүлэлтэд нөлөө үзүүлэх төлбөр төлөхгүй байх магадлалыг (ТТБМ) ашиглан 12 сарын болон нийт хугацаанд хүлээгдэж буй зээлийн алдагдлыг тооцоолдог.

Төлбөр төлөхгүй байх эрсдэл буюу төлбөрийн доголдолд гэдэгт дараах зүйлсийг хамааруулна. Үүнд:

- ▶ Үндсэн болон хүүгийн төлбөр 90 хоногоос дээш хэтрэх,
- ▶ Харилцагч зээлийн төлбөрөө Банкинд бүрэн төлөхгүй байх магадлалтай.

Банк харилцагчийн зээлийн төлбөрөө төлөх чадвартай байгаа эсэхийг үнэлэхдээ тоон болон чанарын үзүүлэлтийг харгалзан үздэг.

Зээлийн эрсдэлийн мэдэгдэхүйц өсөлт

Банк үнэ цэнийн бууралт тооцох хөрөнгийг анх хүлээн зөвшөөрснөөс хойш зээлийн эрсдэл мэдэгдэхүйц хэмжээнд өссөн эсэхийг байнга хянаж байдаг. Хэрэв зээлийн эрсдэл мэдэгдэхүйцээр өссөн бол Банк хүлээгдэж буй зээлийн алдагдлыг тооцохдоо 12 сард ногдох биш хөрөнгө төлөгдөж дуусах хүртэлх нийт хугацаанд тооцоолно.

Банкны нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогоор ашигтай арга буюу тайлант хугацааны эцэст зээлийн эрсдэл “бага” гэж үнэлэгдсэн хөрөнгийн зээлийн эрсдэл мэдэгдэхүйц хэмжээгээр өсөхгүй гэсэн үзэл баримтлалыг ашиглахыг зөвшөөрдөггүй. Тиймээс банк тайлант хугацаа бүрт үнэ цэнийн бууралт тооцох хөрөнгийн зээлийн эрсдэл мэдэгдэхүйц хэмжээнд өссөн эсэхийг үнэлж үздэг.

Хөрөнгийг анх хүлээн зөвшөөрснөөс хойш зээлийн эрсдэл мэдэгдэхүйц хэмжээнд өссөн эсэхийг үнэлэхдээ Банк санхүүгийн хэрэгслүүдийн үлдэх хугацаанд төлбөр төлөгдөхгүй байх эрсдэлийг тухайн санхүүгийн хэрэгслийг анх хүлээн зөвшөөрөх үед тооцоолсон эрсдэлтэй харьцуулна. Энэхүү тооцоололд тоон болон чанарын үзүүлэлт, зээлийн эрсдэлийн түүхэн мэдээлэл болон эдийн засгийн ирээдүйн нөхцөл байдал зэргийг харгалзан авч үзнэ.

2.4 Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогын хураангуй (Үргэлжлэл)

Хорогдуулсан өртгөөр бүртгэх санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралт (Үргэлжлэл)

Зээлийн эрсдэлийн мэдэгдэхүйц өсөлт (Үргэлжлэл)

Эдийн засгийн нөхцөл байдлыг таамагласан хувилбарууд нь хөрөнгийг анх хүлээн зөвшөөрөх болон дараагийн тайлант үеүдэд төлбөр төлөгдөхгүй байх магадлалыг тодорхойлох суурь болно. Эдийн засгийн нөхцөл байдлыг таамагласан хувилбарууд нь төлбөр төлөгдөхгүй байх өөр, өөр магадлалын хувилбарыг бий болгоно. Эдгээр хувилбаруудын жигнэсэн дундаж магадлалын хувь хэмжээ нь зээлийн эрсдэл мэдэгдэхүйц хэмжээнд өссөн эсэхийг тодорхойлоход ашиглагдана.

Гэрээний нөхцөлд өөрчлөлт орсон зээлүүд

Банк нь заримдаа барьцаа хөрөнгийг хурааж авахын оронд зээлдэгчийн санхүүгийн хүндрэлийг зохицуулах үүднээс зээлийн үндсэн нөхцөлд хөнгөлөлт, өөрчлөлт оруулдаг.

Зээлдэгчийн одоогийн эсхүл хүлээгдэж буй санхүүгийн хүндрэлээс үүдэн хөнгөлөлт, өөрчлөлтийг Банк хийж болно гэж үздэг бөгөөд зээлдэгч санхүүгийн хувьд хүндрэл учраагүй бол Банк энэхүү хөнгөлөлт, өөрчлөлтийг зөвшөөрөхгүй болно.

Санхүүгийн хүндрэлийг харуулсан үзүүлэлтүүд нь Гэрээг биелүүлээгүй байх эсхүл Зээлийн Эрсдэлийн газруудаас гаргасан үзүүлэлтүүдээр тодорхойлогдоно. Энэхүү өөрчлөлтүүдэд төлбөрийн хугацааг сунгах, зээлийн шинэ нөхцөлийг зөвшөөрөх зэрэг орно.

Гэрээний нөхцөл өөрчлөгдсөний дараа аливаа үнэ цэнийн бууралтыг тооцохдоо өөрчлөлтөөс өмнө тооцоолсон анхны үр ашигт хүүг ашиглан хэмжинэ. Банк нь шинэчилсэн хуваарийн дагуу зээл цаашид хэвийн төлөгдөгдөхийг баталгаажуулан хянадаг.

Зээлийг дахин тохируулж, өөрчилсөн боловч үл хүлээн зөвшөөрөөгүй тохиолдолд зээлийн эрсдэл ихээхэн хэмжээгээр нэмэгдсэн гэж үздэг тул зээлийг 2-р шатанд ангилдаг. Хөрөнгө нь 2-р шатанд ангилагдсаны дараа зөвхөн дараах шалгууруудыг хангаж байж өөр шат руу ангилагдах боломжтой:

- Бүх зээлүүд нь хэвийн байх ёстой
- Шинэчилсэн төлбөрийн эргэн төлөлтийн хуваарийн дагуу зургаан сарын хугацаанд тогтмол төлбөрийг хийсэн байх
- Үйлчлүүлэгч хугацаа нь 30 хоногоос хэтэрсэн ямар ч гэрээ байгуулаагүй байх

Гэрээний нөхцөлд өөрчлөлт орсон хөрөнгийн талаархи мэдээллийг 32.2-р тодруулгад тусгасан болно.

Данснаас хасах

Банк санхүүгийн хөрөнгө бүхэлдээ эсхүл зарим хэсэг нь эргэн төлөгдөхгүй гэж үзсэн тохиолдолд зээл болон өрийн хэрэгслийг данснаас хасаж бүртгэдэг. Данснаас хасах гэж буй хөрөнгийн төлбөрийг төлөх орлогын эх үүсвэр эсхүл хөрөнгө харилцагчид байхгүй гэдгийг нотолсон тохиолдолд тухайн хөрөнгийг данснаас хасаж бүртгэдэг. Данснаас хасах гэдэг нь өмнө нь хүлээн зөвшөөрсөн хөрөнгийг буцаах гүйлгээ юм.

Гэвч, нягтлан бодох бүртгэлийн онолд данснаас хасах нь эрх зүйн утгаараа харилцагчаас авах өрийг хэрэгсэхгүй болгож байгаа хэрэг биш бөгөөд ирээдүйд харилцагчийн төлбөрийн чадвар сайжирсан тохиолдолд өр төлбөрийг барагдуулахыг шаардах юм. Банк санхүүгийн хөрөнгийг данснаас хасахдаа шүүхийн шийдвэрийг үндэслэдэг. Шийдвэр гүйцэтгэх үйл ажиллагаанаас нөхөн төлбөр хүлээж авбал үүнийг үнэ цэнийн бууралтын олз гэж бүртгэнэ.

2.4 Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогын хураангуй (Үргэлжлэл)

Санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөрийн үл хүлээн зөвшөөрөлт

(i) Санхүүгийн хөрөнгө

Дараах тохиолдолд санхүүгийн хөрөнгийг (эсхүл, санхүүгийн хөрөнгийн зарим хэсгийг эсхүл хоорондоо бүлэг санхүүгийн хөрөнгийн зарим хэсгийг) данснаас хасаж бүртгэнэ. Үүнд:

- ▶ Тухайн хөрөнгөөс мөнгөн урсгал хүлээн авах эрх нь дууссан, эсхүл
- ▶ Банк тухайн хөрөнгөөс мөнгөн урсгал хүлээн авах эрхээ шилжүүлсэн эсхүл "дамжуулан өнгөрөөх" хэлцлийн дагуу хүлээн авсан мөнгөө нийт дүнгээр нь удаан хугацаагаар саатуулахгүйгээр гуравдагч талд төлөх үүрэг хүлээсэн, эсхүл
 - ▶ Банк хөрөнгийн бүх эрсдэл ба өгөөжийг шилжүүлсэн, эсхүл
 - ▶ Банк тухайн хөрөнгөтэй холбоотой эрсдэл ба өгөөжийг шилжүүлээгүй боловч хөрөнгийн хяналтыг шилжүүлсэн.

Банк хөрөнгөөс мөнгө хүлээн авах эрхээ шилжүүлсэн эсхүл "дамжуулан өнгөрөөх" хэлцэл хийсэн боловч хөрөнгөтэй холбоотой ихэнх эрсдэл, өгөөж болон хяналтыг шилжүүлээгүй тохиолдолд хөрөнгийг Банкны уг хөрөнгөд үргэлжлүүлэн оролцоор байх хэмжээгээр нь хүлээн зөвшөөрнө. Энэ тохиолдолд Банк холбогдох өр төлбөрийг мөн хүлээн зөвшөөрнө. Шилжүүлсэн хөрөнгө ба холбогдох өр төлбөрийг Банкны хадгалж үлдсэн эрх, үүргийг тусган харуулсан сууриар хэмжинэ.

Энэхүү үргэлжилсэн оролцоо нь шилжүүлсэн хөрөнгийн баталгаа хэлбэртэй байвал оролцоог тус хөрөнгийн анхны бүртгэлийн дүн ба Банкны төлөх шаардлагатай болох хамгийн их дүнгийн аль багаар хэмжинэ.

(ii) Санхүүгийн өр төлбөр

Санхүүгийн өр төлбөрийг төлөхөөс чөлөөлөгдсөн, өр төлбөр цуцлагдсан эсхүл хугацаа нь дууссан бол данснаас хасаж бүртгэдэг. Хэрэв одоо байгаа санхүүгийн өр төлбөрийн зээлдүүлэгч нь хэвээрээ боловч ялгаатай нөхцөлтэй зээлийн гэрээгээр сольсон эсхүл одоо байгаа зээлийн нөхцөл эрс өөрчлөгдсөн бол эдгээр өөрчлөлт шинэчлэлтийг санхүүгийн өр төлбөрийг өмнө бүртгэсэн дүнг данснаас хассан ба шинэ өр төлбөрийн хүлээн зөвшөөрсөн гэж үзнэ. Санхүүгийн өр төлбөрийн анхны бүртгэлийн дүн ба төлсөн дүн хоёрын зөрүүг дэлгэрэнгүй орлогын тайланд хүлээн зөвшөөрнө.

Санхүүгийн үүсмэл хэрэгслүүд

Банкны гадаад валютын ханшийн эрсдэлийг удирдах зорилгоор эзэмшиж буй санхүүгийн үүсмэл хэрэгслүүд. Үүсмэл хэрэгслүүдэд гадаад валютын форвард гэрээнүүд болон валютын своп гэрээнүүд багтана. Санхүүгийн үүсмэл хэрэгслүүдийн дэлгэрэнгүй мэдээллийг тодруулга 14.2 хэсэгт харуулав.

Санхүүгийн үүсмэл хэрэгслүүдийн гэрээг байгуулсан өдрөөр бодит үнэ цэнээр нь хүлээн зөвшөөрч, тайлангийн дараах үе бүрт бодит үнэ цэнээр дахин хэмжинэ. Үнэлгээний зөрүүнээс үүссэн олз, гарзыг тайлант үеийн ашиг, алдагдалд хүлээн зөвшөөрнө. Үүсмэл санхүүгийн хэрэгслүүдийн бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь зэрэг бол санхүүгийн хөрөнгөөр сөрөг бол санхүүгийн өр төлбөр хүлээн зөвшөөрч бүртгэнэ.

Бодит үнэ цэнийг тодорхойлох

Идэвхтэй зах зээл дээр арилжаалагдаж буй санхүүгийн хэрэгслүүдийн санхүүгийн байдлын тайлангийн өдрөөр бодит үнэ цэн нь аливаа гүйлгээний зардлыг хасаагүй биржийн ханш болон дилерийн үнэ (урт позицитайн хувьд нийлүүлэлтийн үнэ, богино позицитайн хувьд эрэлтийн үнэ)-н дээр үндэслэнэ.

Идэвхтэй зах зээл дээр бүртгэлгүй санхүүгийн хэрэгслүүдийн хувьд бодит үнэ цэнийг нь тохиромжтой үнэлгээний аргуудыг ашиглан тодорхойлно. Эдгээр аргуудад өнөөгийн үнэ цэнийн аргачлал, зах зээлийн үнийн мэдээлэл нь ажиглагдахуйц адил төстэй санхүүгийн хэрэгслүүдтэй харьцуулах арга, опционы үнэлгээний загвар, зээлийн загвар болон бусад тохиромжтой аргууд багтана.

2.4 Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогын хураангуй (Үргэлжлэл)

Бодит үнэ цэнийг тодорхойлох (Үргэлжлэл)

Зах зээл дээрх сүүлийн үеийн арилжааны мэдээлэл эсхүл ашиглаж болохуйц зах зээлийн мэдээлэл байхгүй тохиолдолд зарим төрлийн санхүүгийн хэрэгслүүдийн бодит үнэ цэнийг үнэлгээний арга ашиглан тодорхойлж бүртгэдэг. Тэдгээрийн бодит үнэ цэнийг тодорхойлохдоо бодит зах зээлийн гүйлгээний дүн болон үнийг тооцож үүнээс банк хамгийн тохиромжтой үнэлгээний загварыг ашигладаг. Позит хаах үнэ, үнэлгээний нэмэх, хасах тохируулга, хөрвөх чадварын зөрүү, тухайн загварын хязгаарлалтууд нь авах зарах үнийн зөрүүг тодорхойлоход нөлөөлөх бөгөөд тэдгээр нөлөөллийн хамрах хүрээгээр загварт тохируулга хийдэг. Түүнчлэн санхүүгийн хэрэгслийг анх бүртгэхдээ эхний өдрийн үнэлгээнээс үүссэн олз, гарзыг хойшлуулан бүртгэх бөгөөд үнэлгээнд ашигласан орц мэдээлэл баттай болсон үед эсхүл хэрэгслүүдийг данснаас хасах үед олз, гарзыг тайлант үеийн ашиг алдагдалд хүлээн зөвшөөрнө.

Санхүүгийн хэрэгслүүдийн бодит үнэ цэнийн шинжилгээ болон бусад шаардлагатай мэдээллийг тодруулга 28-д тусгасан.

Санхүүгийн хэрэгслүүдийг цэвэр дүнгээр тайлагнах

Зөвхөн хүлээн зөвшөөрсөн дүнгүүдийг цэврээр барагдуулах хуулиар олгогдсон эрхтэй, тооцоог цэвэр дүнгээр нь барагдуулах, эсхүл хөрөнгийг борлуулж өр төлбөрийг нь барагдуулах ажлыг нэгэн зэрэг хийхээр зэхэж байгаа тохиолдолд л санхүүгийн хөрөнгө ба өр төлбөрүүдийг хооронд нь хааж, цэвэр дүнгээр нь тайлан тэнцэлд толилуулж болно. Мастер үр дүнгийн тооцооны гэрээнүүдийн хувьд энэ нөхцөлүүд ерөнхийдөө хэрэгждэггүй учраас холбогдох хөрөнгө болон өр төлбөрийг нийт дүнгээр нь санхүүгийн байдлын тайланд тус тусад нь толилуулдаг.

Санхүүгийн хөрөнгө/өр төлбөрийн нөхцөл өөрчлөлт

Санхүүгийн хөрөнгө нөхцөл өөрчлөх

Санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтын болон зээлийн эрсдлийн бус шалтгаанаар арилжааны бүтцийн өөрчлөлтийн үйл ажиллагааны үр дүнд гэрээний мөнгөн гүйлгээг дахин тохиролцсон эсхүл өөр хэлбэрээр бүтцийн өөрчлөлт оруулсан тохиолдолд, Банк уг өөрчлөлт нь тухайн санхүүгийн хөрөнгийг данснаас хасахад хүргэсэн эсэхийг тодорхойлох үнэлгээг хийдэг. Санхүүгийн хөрөнгийн хувьд энэхүү үнэлгээ нь чанарын хүчин зүйл дээр суурилдаг.

Банк харилцагчид олгосон зээлийг үл хүлээн зөвшөөрөх эсэхийг үнэлэхдээ доорх нөхцөлүүдийг авч үздэг:

- зээлийн валют өөрчлөгдсөн
- өмчийн шинж чанар тодорхойлогдсон
- бизнесийн түнш өөрчлөгдсөн
- өөрчлөлтийн улмаас ҮТХТ-ийн шалгуур хангахгүй байх

Хэрвээ өөрчлөлт нь мөнгөн урсгалд мэдэгдэхүйц нөлөө үзүүлээгүй бол энэ өөрчлөлтийг үл хүлээн зөвшөөрөх гэж авч үзэхгүй. Мөнгөн урсгалын өөрчлөлтийг анхны үр ашигт хүүгээр хорогдуулсан дүнд үндэслэн Банк үнэ цэнийн бууралтын алдагдал бүртгээгүй бол өөрчлөлтийг нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэнэ.

Санхүүгийн өр төлбөрийн нөхцөл өөрчлөх

Одоо байгаа санхүүгийн өр төлбөрийн нөхцлийн өөрчлөлт нь ихээхэн ач холбогдолтой гэж дүгнэгдээгүй, улмаар данснаас хасахад хүргэхгүй бол санхүүгийн өр төлбөрийн хорогдуулсан өртгийг гэрээнд заасан ирээдүйн тооцоолсон мөнгөн гүйлгээний өнөөгийн үнэ цэнийг тооцоолохдоо санхүүгийн өр төлбөрийн анхны үр ашигт хүүгийн хямдруулалтын аргаар дахин тооцоолно. Үүний үр дүнд гарсан аливаа зөрүүг шууд ашиг, алдагдалд хүлээн зөвшөөрнө.

Банк санхүүгийн өр төлбөрийн хувьд, чанарын хүчин зүйлээс хамаарч, засварласан хямдруулсан өнөөгийн үнэ цэнэ болон санхүүгийн өр төлбөрийн анхны дансны үнийн хооронд арав буюу түүнээс дээш хувьтай зөрүү гарахад хүргэсэн өөрчлөлтийг мэдэгдэхүйц гэж үзнэ.

2.4 Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогын хураангуй (Үргэлжлэл)

Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгө

Мөнгөн гүйлгээний тайланд тайлагнасан мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгөнд касс дахь мөнгө, Монголбанкн дахь хязгаарлалтгүй харилцах данс, бусад банкуудад байршуулсан харилцах ба 3 сар түүнээс бага хугацаатай хадгаламжууд орно.

Үндсэн хөрөнгө

Тайлант хугацаа бүрийн эцэст үйлчилгээ үзүүлэх эсхүл захиргааны зорилгоор эзэмшиж буй барилга болон газраас бүрдсэн үл хөдлөх хөрөнгийг бодит үнэ цэнээс хуримтлагдсан элэгдэл болон үнэ цэнийн бууралтын алдагдлыг хассан дүнгээр тусгадаг. Бусад бүх үндсэн хөрөнгө ба тоног төхөөрөмжийг анхны өртгөөс хуримтлагдсан элэгдэл болон үнэ цэнийн бууралтын алдагдлыг (хэрэв байгаа бол) хассан дүнгээр тусгадаг.

Үйлчилгээ үзүүлэх эсхүл захиргааны зорилгоор ашиглагдах дуусаагүй барилгыг анхны өртгөөс бүртгэгдсэн үнэ цэнийн бууралтыг хассан дүнгээр тусгадаг. Эдгээр дуусаагүй барилгыг ашиглагдах зорилготой нь нийцүүлэн тохирох үндсэн хөрөнгө ба тоног төхөөрөмжийн ангилалд баригдаж дууссан үед нь ангилна. Эдгээр хөрөнгийг ашиглагдах зорилгод хэрэглэх боломжтой болсон үеэс бусад үндсэн хөрөнгүүдийн адил сууриар тооцон элэгдүүлж эхэлнэ.

Дахин үнэлгээг тайлант үе бүрийн дансны үнэ нь бодит үнэ цэнээр байх дүнгээс материаллаг зөрүү үүсгэхээргүй байхаар тогтмол хийгддэг.

Дахин үнэлгээний үр дүнд хөрөнгийн дансны үнэ нэмэгдсэн бол өсөлтийг бусад дэлгэрэнгүй орлогод хүлээн зөвшөөрч, дахин үнэлгээний нөөцөд хуримтлуулан бүртгэнэ. Дахин үнэлсэн хөрөнгийг дахин үнэлэх үед үнэлгээ нь өсвөл өмнө нь хүлээн зөвшөөрсөн зардалтай тэнцэхүйц орлого хүлээн зөвшөөрч илүү гарч буй дүнгээр хөрөнгийн дахин үнэлгээний нэмэгдлийг бүртгэнэ. Дахин үнэлгээний үр дүнд хөрөнгийн дансны үнэ буурсан бол уг бууралтыг ашиг алдагдалд хүлээн зөвшөөрөх ба дахин үнэлсэн хөрөнгийг дахин үнэлэх үед үнэ цэн нь буурсан бол өмнө нь хүлээн зөвшөөрсөн дахин үнэлгээний нэмэгдлийг бууруулж, уг нэмэгдлээс хэтэрсэн дүнг ашиг алдагдалд хүлээн зөвшөөрнө. Дахин үнэлсэн хөрөнгийг ашиглалтаас хасах эсхүл худалдан борлуулах үед хөрөнгийн дахин үнэлгээний нэмэгдлийн үлдэгдлийг хуримтлагдсан ашиг дансанд хаана.

Үндсэн хөрөнгийн өртөг эсхүл дахин үнэлсэн дүнгээс тэдгээрийн үлдэх өртгийг хассан дүнг шулуун шугамын аргаар, ашиглалтын жилд нь элэгдүүлдэг. Тооцоолсон ашиглалтын жил, үлдэх өртөг болон элэгдлийг бодох аргыг тайлан гаргах өдрөөр хянаж үздэг ба тооцооллыг өөрчлөх шаардлагатай байвал нөлөөллийг нь ирэх жилүүдэд залруулдаг.

Хөрөнгө тус бүрийн өртгийг үлдэх өртөг хүртэл нь, ойролцоолон тооцоолсон дараах ашиглалтын хугацааны туршид, шулуун шугамын аргаар элэгдүүлнэ.

Барилга	40 жил
Тавилга, эд хогшил	10 жил
Компьютер, техник хэрэгсэл	3 - 10 жил
Тээврийн хэрэгсэл	10 жил
Түрээсийн хөрөнгийн сайжруулалт	Түрээсийн хугацаа болон ашиглалтын хугацааны аль багад

Үндсэн хөрөнгийг худалдан борлуулах үед эсхүл түүний ашиглалт, борлуулалтаас ирээдүйд эдийн засгийн үр ашиг олохгүй болсон үед үл хүлээн зөвшөөрнө. Үндсэн хөрөнгийн борлуулалтын цэвэр орлого (хэрэв байгаа бол), дансны цэвэр үнэ хоёрын зөрүүг дэлгэрэнгүй орлогын тайланд хүлээн зөвшөөрнө.

2.4 Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогын хураангуй (Үргэлжлэл)

Биет бус хөрөнгө

Банкны биет бус хөрөнгөд компьютерын программ хангамж, лиценз, патент, эрхийн өртөг орно.

Зөвхөн биет бус хөрөнгийн өртгийг зохистойгоор хэмжиж болох ба хүлээгдэж буй эдийн засгийн ирээдүйн өгөөж нь Банкинд орж ирэх нь магадлалтай болсон үед л биет бус хөрөнгийг хүлээн зөвшөөрнө.

Тусад нь авсан биет бус хөрөнгийг анх хүлээн зөвшөөрөхдөө өртгөөр нь бүртгэдэг. Анх хүлээн зөвшөөрсний дараа, биет бус хөрөнгийг хуримтлагдсан хорогдуулалт болон үнэ цэнийн бууралтын алдагдлыг хассан өртгөөр тайланд тусгадаг.

Биет бус хөрөнгийн ашиглалтын хугацаа нь тодорхой эсхүл тодорхой бус эсэхийг үнэлнэ. Ашиглалтын тодорхой хугацаатай биет бус хөрөнгийг эдийн засгийн үр ашигтай хугацааны туршид нь хорогдуулна. Ашиглалт нь тодорхой хугацаатай биет бус хөрөнгийн хорогдуулах хугацаа болон аргыг хамгийн багадаа санхүүгийн жил бүрийн эцэст хянаж үздэг. Хүлээгдэж буй ашиглалтын хугацаа эсхүл хүлээгдэж буй ирээдүйн үр өгөөжийн хэв загварт орсон өөрчлөлтийг хорогдуулалтын хугацаа эсхүл аргын аль тохиромжтойг нь өөрчлөх замаар бүртгэлд тусгах ба уг өөрчлөлтийг нягтлан бодох бүртгэлийн тооцооллын өөрчлөлт гэж үзнэ.

Хязгаарлагдмал хугацаатай биет бус хөрөнгийн хорогдуулалтын зардлыг дэлгэрэнгүй орлогын тайланд биет бус хөрөнгийн үүрэгтэй нь нийцсэн зардлын бүлэгт хүлээн зөвшөөрнө.

Биет бус хөрөнгийн өртгийг дараах ойролцоогоор тооцоолсон ашиглалтын хугацааны туршид, шулуун шугамын аргыг ашиглан, үлдэх өртөг хүртэл нь хорогдуулна. Үүнд:

Компьютерын програм хангамж	1 - 10 жил
Патент ба эрхүүд	1 - 10 жил

Хөрөнгө оруулалтын зориулалттай үл хөдлөх хөрөнгө

Хөрөнгө оруулалтын зориулалттай үл хөдлөх хөрөнгө гэж түрээсийн орлого болон хөрөнгийн үнийн өсөлтөөс өгөөж хүртэх зориулалттай хөрөнгийг нэрлэх бөгөөд бизнесийн хэвийн үйл ажиллагаанд эсхүл үйлчилгээ үзүүлэх болон удирдлагын зорилгоор ашиглагдаж буй хөрөнгийг оруулж тооцохгүй.

Хөрөнгө оруулалтын зориулалттай үл хөдлөх хөрөнгийг анх бүртгэхдээ ажил гүйлгээний зардлыг оруулан тооцож өртгөөр нь бүртгэх ба дараа үеүдэд хэмжихдээ бодит үнэ цэнийн аргыг ашиглана. Хөрөнгө оруулалтын зориулалттай үл хөдлөх хөрөнгийн бодит үнэ цэн гэдэг нь тухайн хөрөнгийг хэвийн ажил гүйлгээний журмаар борлуулахад хүлээж авах ажил гүйлгээний зардлыг хасаагүй орлого юм. Хөрөнгө оруулалтын зориулалттай үл хөдлөх хөрөнгийн бодит үнэ цэнийн өсөлт, бууралтаас үүдэлтэй олз эсхүл гарзыг тухайн жилд нь орлогын тайланд тусгадаг.

Түрээс

Хэрвээ ямар нэгэн төлбөрөөр тогтсон хугацааны туршид тодорхой хөрөнгийг ашиглаж, хянах эрх гэрээнд үүссэн бол тухайн гэрээг түрээсийн гэрээ эсхүл уг гэрээнд түрээсийн зүйл агуулагдсан байна гэж үзнэ.

Түрээслэгч

Гэрээний зүйл тус бүрийн төлбөрийн хуваарилалт

Банк нь түрээсийн зүйл ба нэмэлтээр нэг эсхүл түүнээс дээш түрээс эсхүл түрээсийн бус зүйл агуулсан гэрээний хувьд түрээсийн зүйлийн гэрээ нэг бүрийн төлбөрийг түрээсийн зүйлийн холбогдох нэг бүрийн үнэ ба түрээсийн бус зүйлийн нэг бүрийн үнийн нийлбэр дээр суурилан хуваарилна.

Богино хугацаат түрээс ба бага үнэтэй хөрөнгийн түрээс

Банк нь гэрээ эхэлснээс хойш 12 сар ба түүнээс бага хугацаанд түрээслэх худалдан авах нөхцөлгүй салбар төвүүдийн түрээсийг богино хугацаат түрээсээр хүлээн зөвшөөрнө. Бага үнэтэй хөрөнгийн түрээсийг мөн адил хүлээн зөвшөөрнө. Богино хугацаат түрээсийн төлбөр ба бага үнэтэй хөрөнгийг түрээсийг шулуун шугамын арга эсхүл бусад системчлэгдсэн аргууд дээр суурилан түрээсийн хугацаанд зардлаар хүлээн зөвшөөрнө.

2.4 Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогын хураангуй (Үргэлжлэл)

Түрээс (Үргэлжлэл)

Түрээслэгч (Үргэлжлэл)

Ашиглах эрхтэй хөрөнгө

Ашиглах эрхтэй хөрөнгийн өртөгт дараах зүйлс багтана:

- ▶ Түрээсийн өр төлбөрийн анх тооцсон дүн;
- ▶ Түрээс эхэлснээс эсхүл эхлэхээс өмнө төлсөн түрээсийн төлбөрөөс түрээснээс авсан урамшууллыг хассан дүн;
- ▶ Банкнаас анх гарсан шууд зардлууд; болон
- ▶ Түрээсийн шаардсан нөхцөлийг бүрдүүлэх зорилгоор тодорхой хөрөнгийг задлах ба нүүлгэх, хөрөнгө байрлах газрыг сэргээх эсхүл тухайн хөрөнгийг сэргээхэд Банкнаас гарсан зардлын тооцоолол.

Ашиглах эрхтэй хөрөнгийг өртгөөс үнэ цэнийн бууралт болон хуримтлагдсан элэгдлийг хассан дүн ба түрээсийн өр төлбөрийн дахин тооцооллын залруулсан дүнгээр тусгадаг.

Банк нь түрээсийн гэрээ дуусгавар болох үед тодорхой түрээсийн хөрөнгийн өмчлөлийг шилжүүлэн авах бол ашиглах эрхтэй хөрөнгийг түрээс эхэлсэн өдрөөс эхлэн ашиглагдах хугацаа дуусгавар болох хүртэл элэгдүүлнэ. Өөрөөр заагаагүй бол, ашиглах эрхтэй хөрөнгийг тооцоолсон ашиглагдах хугацаа ба түрээсийн хугацааны аль багаар нь шулуун шугамын аргаар элэгдүүлнэ.

Банк нь түрээсийн гэрээ дуусгавар болох үед тодорхой түрээсийн хөрөнгийн өмчлөлийг худалдан авах нөхцөлөө ашиглан шилжүүлэн авах бол ашиглах эрхтэй хөрөнгийн өртөг, үнэ цэнийн бууралт болон хуримтлагдсан элэгдлийн дүнгүүдийг үндсэн хөрөнгөөр бүртгэнэ.

Ашиглах эрхтэй хөрөнгийг санхүүгийн байдлын тайлангийн үндсэн хөрөнгө мөр дээр толилуулна.

Банк нь хөрөнгө оруулалтын зориулалттай хөрөнгө болон бараа материалын тодорхойлолтод нийцээгүй ашиглах эрхтэй хөрөнгийг эдгээр тодорхой хөрөнгийг шилжүүлэн авсантай адил үндсэн хөрөнгө-д толилуулна. Хөрөнгө оруулалтын зориулалттай хөрөнгө болон бараа материалын тодорхойлолтод нийцсэн ашиглах эрхтэй хөрөнгийг хөрөнгө оруулалтын зориулалттай хөрөнгө болон дуусаагүй хөрөнгө/борлуулах зориулалттай хөрөнгө-д толилуулна.

Буцаан авах түрээсийн барьцаа

Төлөгдсөн буцаан авах түрээсийн барьцааг СТОУС 9 Санхүүгийн хэрэгслүүд-ийн дагуу бодит үнэ цэнээр нь анх хүлээн зөвшөөрнө. Анх хүлээн зөвшөөрсөн бодит үнэ цэнийн залруулга нь нэмэлт түрээсийн төлбөр байх ба ашиглах эрхтэй хөрөнгийн өртөгт оруулан бүртгэнэ.

Түрээсийн өр төлбөр

Банк нь түрээс эхэлсэн өдрөөр төлөгдөөгүй байсан түрээсийн төлбөрийн өнөөгийн үнэ цэнээр түрээсийн өр төлбөрийг хүлээн зөвшөөрсөн. Түрээсийн өр төлбөрийн өнөөгийн үнэ цэнийг тооцоход Банк нь түрээсийн хүүгийн түвшин тодорхойлох боломжгүй үед түрээс эхлэх өдрөөр түрээсийн гэрээний нуугдмал хүү мэдэгдэхгүй бол есөн нэмэгдэх хүүг ашигласан.

Түрээсийн төлбөрт дараах зүйл багтсан:

- ▶ тогтмол төлбөрүүдээс (бодит тогтмол төлбөрүүд) түрээсийн урамшууллыг хассан дүн;
- ▶ гэрээ эхлэх өдрөөр үнийн индекс эсхүл ханшийг ашиглан тодорхойлогдсон үнийн индекс эсхүл ханшнаас хамааралтай хувьсах түрээсийн төлбөрүүд;
- ▶ үлдэх өртгийн баталгаагаар Банкнаас төлөгдөх боломжтой төлбөрийн дүн;
- ▶ худалдан авах нөхцөлтэй үед худалдан авалтын боломжит үнэ;
- ▶ түрээсийн гэрээнд Банк нь түрээсийн хугацааг цуцлах эрхтэй үед түрээсийн гэрээг цуцлахад үүсэх торгууль.

Түрээсийн зах зээлийн үнээр хувьсан өөрчлөгдөх түрээсийн төлбөрийг гэрээ эхэлсэн өдрөөр түрээсийн зах зээлийн үнээр анх хүлээн зөвшөөрнө. Үнийн индекс эсхүл ханшнаас хамааралгүй хувьсах түрээсийн төлбөрийг түрээсийн өр төлбөр ба ашиглах эрхтэй хөрөнгийн дүнд оруулахгүй ба түрээсийн төлбөр гарсан тохиолдолд эхүл нөхцөлд зардлаар хүлээн зөвшөөрнө.

2.4 Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогын хураангуй (Үргэлжлэл)

Түрээс (Үргэлжлэл)

Түрээслэгч (Үргэлжлэл)

Гэрээ эхэлснээс хойш түрээсийн өр төлбөрийг хүүгийн өсөлт ба түрээсийн төлбөрийн дүнгээр тохируулсан.

Дараах тохиолдолд Банк нь түрээсийн өр төлбөрийг (ашиглах эрхтэй хөрөнгөтэй холбоотой тохирох залруулгын хамт бүртгэж) дахин хэмжинэ:

- ▶ Түрээсийн хугацаа өөрчлөгдсөн эсхүл худалдан авах нөхцөлтэй гэрээтэй үед дахин үнэлгээ хийсэн өдрөөрх хорогдуулалтын түвшинг ашиглан хорогдуулсан түрээсийн төлбөрөөр хэмжигдэх түрээсийн өр төлбөрийг дахин үнэлж өөрчлөлт орсон;
- ▶ Анх ашигласан хорогдуулалтын түвшинг ашиглан хорогдуулсан түрээсийн төлбөрөөр хэмжигдэх түрээсийн өр төлбөрийг тодорхойлох үед гарсан баталгаат үлдэх өртөгт нөлөөлсөн түрээсийн зах зээлийн боломжит төлбөрийн түрээсийн зах зээлийн түвшин өөрчлөгдсөнөөр түрээсийн төлбөр өөрчлөгдсөн.

Түрээсийн өр төлбөрийг санхүүгийн байдлын тайланд тусад нь толилуулж, холбогдох тодруулгыг мөн тусад нь харуулна.

Түрээсийн гэрээний нөхцөл өөрчлөлт

Банк нь дараах тохиолдолд түрээсийн нөхцөл өөрчлөлтийг тусдаа түрээсээр бүртгэнэ:

- ▶ өөрчлөлт нь нэмэлтээр нэг болон түүнээс дээш тодорхой хөрөнгө ашиглах эрх үүсгэж, түрээсийн зүйлийг нэмэгдүүлсэн; ба
- ▶ түрээсийн үзүүлэлтүүд нь түрээсийн гэрээ тус бүр дээр тусгайлан заасан нөхцөл үүссэн үед түрээсийн зүйлийг нэмэгдүүлэхэд хэмжигдэхүйц нэг бүрийн үнээр өссөн.

Банк нь тусдаа түрээсээр бүртгэгдэхгүй түрээсийн нөхцөл өөрчлөлтийн хувьд өөрчлөгдсөн түрээсийн гэрээний хугацааг харгалзан өөрчлөлт орсон өдрөөрх шинэчлэгдсэн хорогдуулалтын түвшинг ашиглан шинэчлэгдсэн түрээсийн төлбөрийг хорогдуулан түрээсийн өр төлбөрийг хүлээн зөвшөөрнө.

Банк нь түрээсийн өр төлбөр шинэчлэгдсэн тохиолдолд ашиглах эрхтэй хөрөнгийн дүнг тохируулж бүртгэнэ. Өөрчлөгдсөн түрээсийн гэрээнд түрээсийн зүйл ба нэмэлтээр нэг эсхүл түүнээс дээш түрээс эсхүл түрээсийн бус зүйл агуулсан гэрээний хувьд түрээсийн зүйлийн гэрээ нэг бүрийн төлбөрийг түрээсийн зүйлийн холбогдох нэг бүрийн үнэ ба түрээсийн бус зүйлийн нэг бүрийн үнийн нийлбэр дээр суурилан хуваарилна.

Ажилчдын тэтгэвэр тэтгэмж

(i) Богино хугацаат тэтгэмж

Цалин ба түүнтэй холбогдох бусад зардлуудыг Банкны ажилчдаас холбогдох үйлчилгээг үзүүлсэн тухайн жилд нь зардалд тусгана. Ажилтнуудад ээлжийн амралт зэрэг богино хугацааны чөлөөтэй үед нөхөн олговрыг ажилласан жилийг нь харгалзан олгодог бөгөөд өвчтэй байх хугацааны нөхөн олговрыг цаг тухайд нь олгодог.

(ii) Тогтоогдсон тэтгэвэр тэтгэмжийн төлөвлөгөө

Монгол Улсын холбогдох хууль, тогтоомжид заасны дагуу Монгол Улсад үйл ажиллагаа явуулж байгаа компаниуд нь Монгол Улсын эрүүл мэнд, нийгмийн даатгалын санд шимтгэл төлнө. Эдгээр шимтгэлийг гарсан хугацаанд нь орлого, үр дүнгийн тайланд зардлаар хүлээн зөвшөөрнө. Банк мөн өөрсдийн байгуулсан тэтгэврийн санд шимтгэл төлдөг. Төлсөн шимтгэлийг ажилтны банкинд ажилласан хугацаанд нь хувь тэнцүүлэн "Тэтгэврийн сангийн зардал" дансанд бүртгэдэг.

Сангууд

Банкинд өнгөрсөн үйл явдлын үр дүнд үүссэн өнөөгийн үүрэг хариуцлага (хуулийн эсхүл үүсмэл) байгаа ба уг үүрэг хариуцлагыг биелүүлэхэд эдийн засгийн гадагш урсгал гарах магадлалтай болсон бөгөөд дүнг нь ул үндэслэлтэй тооцоолох боломжтой үед санг хүлээн зөвшөөрнө. Аливаа сантай холбоотой зардлыг дэлгэрэнгүй орлогын тайланд аливаа нөхөн төлбөрийг хассан цэвэр дүнгээр нь толилуулна.

2.4 Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогын хураангуй (Үргэлжлэл)

Татвар

(i) Орлогын албан татвар

Одоогийн болон өмнөх тайлант хугацааны өнөөгийн албан татварын хөрөнгө ба өр төлбөрийг татварын байгууллагаас буцаан авахаар хүлээж байгаа эсхүл татварын байгууллагад төлөх дүнгээр хэмжинэ. Энэ дүнг тооцоолоход хэрэглэсэн татварын хувь хэмжээ, татварын хуулиуд нь санхүүгийн байдлын тайлангийн өдрийн байдлаар хүчин төгөлдөр үйлчилж байсан.

(ii) Хойшлогдсон татвар

Хойшлуулсан орлогын албан татварыг тайлангийн өдрийн байдлаарх хөрөнгө, өр төлбөрийн татварын суурь, тэдгээрийн санхүүгийн бүртгэлийн дүн хоёрын түр зөрүү- ний дүнгээс тайлан тэнцлийн аргыг хэрэглэн тооцдог.

Дараахаас бусад бүх түр зөрүүнүүд дээр хойшлуулсан орлогын албан татварын өр төлбөрийг хүлээн зөвшөөрнө. Үүнд:

- Хэрэв хойшлуулсан орлогын албан татварын өр төлбөр нь гүүдвиллээс эсхүл бизнесийн нэгдлийн үеийн бус гүйлгээнээс үүссэн ба гүйлгээ хийх үед нягтлан бодох бүртгэлийн ашиг ба татвар ногдох ашгийн аль алинд нөлөө үзүүлэхгүй хөрөнгө, өр төлбөрийн анхны хүлээн зөвшөөрөлтөөс үүссэн бол

Дараахаас бусад бүх хасагдах түр зөрүүнүүд, ашиглаагүй татварын хөнгөлөлт, ашиглаагүй татварын алдагдлууд дээр хойшлуулсан татварын хөрөнгийг хүлээн зөвшөөрнө.

- Хэрэв хасагдах түр зөрүүтэй холбоотой хойшлуулсан орлогын албан татварын хөрөнгө нь бизнесийн нэгдлийн үеийн бус гүйлгээнээс үүссэн ба гүйлгээ хийх үед нягтлан бодох бүртгэлийн ашиг ба татвар ногдох ашгийн аль алинд нөлөө үзүүлэхгүй хөрөнгө, өр төлбөрийн анхны хүлээн зөвшөөрөлтөөс үүссэн бол

Хойшлуулсан орлогын албан татварын хөрөнгийн бүртгэлийн дүнг санхүүгийн байдлын тайлангийн өдөр бүр хянаж үздэг ба энэхүү хөрөнгийг бүхэлд нь эсхүл хэсэгчлэн ашиглахад хангалттай хэмжээний татвар ногдох орлого орж ирэх магадлал буурах үед уг бүртгэлийн дүнг бууруулна. Үл хүлээн зөвшөөрсөн хойшлуулсан орлогын албан татварын хөрөнгийг санхүүгийн байдлын тайлангийн өдөр бүр дахин үнэлж үздэг ба хойшлуулсан орлогын албан татварын хөрөнгийг ашиглахыг зөвшөөрсөн татвар ногдох орлого ирээдүйд орж ирэх магадлалтай болсон үед хүлээн зөвшөөрнө.

Банк нь түрээсийн өр төлбөртэй холбоотой үүссэн татвараас суутгагдах түрээсийн гүйлгээний хувьд ашиглах эрхтэй хөрөнгө ба түрээсийн өр төлбөр тус бүрд НББОУС 12 Орлогын татвар-т заасан шаардлагуудыг ашиглана. Түрээсийн төлбөрөөс давсан ашиглах эрхтэй хөрөнгийн элэгдлийг цэвэр хасагдах түр зөрүүнд хүлээн зөвшөөрнө.

Нэг татвар төлөгч, нэг татварын байгууллагад хамаарах хойшлуулсан орлогын албан татварын хөрөнгө ба өр төлбөрийг хооронд нь цэвэршүүлэн тайлагнах хуулиар олгогдсон эрхтэй бол хойшлуулсан орлогын албан татварын хөрөнгө ба өр төлбөрийг хооронд нь цэвэршүүлэн тайлагнаж болно.

Банк орлогын татварын зохицуулалттай холбоотой аливаа тодорхой бус байдлыг үнэлэхдээ татварын эрх бүхий байгууллага тухайн тодорхой бус байдлыг хүлээн авах эсэх эсхүл орлогын татварын баримтжуулалтад бие даасан байгууллагуудыг оролцуулах шаардлагатай эсэхийг авч үздэг. Эрх бүхий байгууллага татварын тодорхой бус байдлыг хүлээн авсан тохиолдолд орлогын татварыг зохицуулалттай уялдуулан тодорхойлдог ба хүлээн авах боломжгүй нөхцөлд тодорхойгүй байдлаас үүдсэн үр нөлөө бүрийг хамгийн их их магадлалтай дүн эсхүл хүлээгдэж буй үнэ цэнийг ашиглан тусгана.

Энгийн хувьцааны ногдол ашиг

Энгийн хувьцааны ногдол ашгийг өр төлбөр гэж хүлээн зөвшөөрөх ба Банкны хувьцаа эзэмшигчид баталсан үед өөрийн хөрөнгөөс хасна. Хугацааны дундуурх ногдол ашгийг зарласан, Банк буцаах аргагүй болсон үед өөрийн хөрөнгөөс хасна.

Санхүүгийн байдлын тайлангийн өдрийн дараа батлагдсан тайлант жилийн ногдол ашгийг санхүүгийн байдлын тайлангийн өдрийн дараах үйл явдал гэж толилуулна.

2.4 Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогын хураангуй (Үргэлжлэл)

Эздийн өмчийн нөөцүүд

Банкны санхүүгийн байдлын тайланд эздийн өмчид бүртгэгдсэн нөөцөд дараах нөөцүүд орно. Үүнд:

Тусгай зориулалттай нөөцийг Монголбанкны шаардлагад нийцүүлэн байгуулсан бөгөөд Монголбанкны зөвшөөрлөөр Банкны хувьцаа эзэмшигчид хуваарилагдана. Тусгай зориулалттай нөөцийг Банкны удирдлага эсхүл Монголбанкны журмын дагуу Банкны удирдлагын шийдвэрээр хуримтлагдсан ашгаас шилжүүлж байгуулсан. Тусгай зориулалттай нөөц нь зээлийн болон хураан авсан хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтын санг Монголбанкны журам болон СТОУС-ын дагуу тооцоолоход үүссэн зөрүүг илэрхийлдэг. Энэхүү нөөц нь өмчийн бусад хэсэгт бүртгэгдсэн бөгөөд Монголбанкны зөвшөөрлөөр Банкны хувьцаа эзэмшигчид хуваарилагдана.

“Бусад нөөц” нь Банкны Төлөөлөн Удирдах Зөвлөлийн шийдвэрээр хуримтлагдсан ашгаас шилжүүлсэн дүнг илэрхийлдэг. Бусад нөөцийн зорилгыг одоогийн байдлаар тодорхойлоогүй байна.

Засгийн газрын нөхцөлт хандив

Засгийн газрын нөхцөлт хандивыг хүлээн авах нь тодорхой болсон ба дагалдах бүх нөхцөлүүдэд нийцнэ гэж үзэж байгаа үед хүлээн зөвшөөрнө. Нөхцөлт хандив нь зардлын зүйлтэй холбогдож байгаа үед нөхцөлт хандивыг нөхөн олгох хандлагатай зардлуудтай тааруулахад шаардагдах хугацааны туршид орлогоор хүлээн зөвшөөрнө. Нөхцөлт хандив нь хөрөнгөтэй холбогдож байгаа үед үүнийг хойшлуулсан орлогоор хүлээн зөвшөөрөх ба холбогдох хөрөнгийн хүлээгдэж буй ашиглалтын хугацааны туршид тэнцүү хэмжээгээр орлогод хүлээн зөвшөөрнө.

Банк мөнгөн бус нөхцөлт хандивыг хүлээн авч байгаа үед хөрөнгө ба нөхцөлт хандивыг нийт нэрлэсэн дүнгээр нь бүртгэх ба хүлээгдэж буй ашиглалтын хугацааны туршид ба холбогдох хөрөнгийн өгөөжийг хэрэглэх хэлбэрээс хамааран жил бүр адил хэмжээтэйгээр орлогын тайлан руу бичнэ. Засгийн газар эсхүл холбогдох байгууллагаас зээл эсхүл төсөөтэй тусламжийг өнөөгийн хэрэгжиж буй зах зээлийн хүүгээс бага хүүтэйгээр олгож эсхүл үзүүлж байгаа үед энэхүү тааламжтай хүүгийн нөлөөллийг засгийн газраас олгож буй нэмэлт нөхцөлт хандив гэж үзнэ.

Үнэт металл

Зоос болон соёлын үнэт зүйлсийг өртөг ба цэвэр боломжит үнэ цэнийн аль багаар нь тусгана.

Хураан авсан хөрөнгүүд

Хураан авсан хөрөнгүүдийг анхлан тэдгээрийн бодит үнэ цэнээс борлуулалтын зардлыг хассан дүн ба холбогдох зээлийн буцаан авалт хийгдсэн өдрийн байдлаарх үлдэгдэл дүнгийн аль багаар нь хүлээн зөвшөөрөх ба холбогдох зээл ба урьдчилгааг үнэ цэнийн бууралтын сангийнх нь хамт тайлан тэнцэлд үл хүлээн зөвшөөрнө. Дараагийн тайлант хугацаанд хураан авсан хөрөнгийг өртөг ба бодит үнэ цэнээс борлуулалтын зардлыг хассан дүн хоёрын аль багаар нь хэмжиж, “Бусад хөрөнгө”-нд бүртгэнэ.

Банкны бодлого нь хураан авсан хөрөнгүүдийг дотоод үйл ажиллагаандаа ашиглах эсхүл худалдан борлуулахыг тодорхойлдог. Дотоод үйл ажиллагаандаа ашиглахаар тодорхойлогдсон хөрөнгүүд нь холбогдох хөрөнгийн данс руу шилждэг. Худалдан борлуулахаар тодорхойлогдсон хөрөнгүүдийг “Борлуулах зорилгоор эзэмшиж буй хөрөнгө”-ийн данс руу шилжүүлдэг. Ашиглалтыг нь банк тодорхойлоогүй хураан авсан хөрөнгүүдийг энэ дансанд бүртгэсэн болно.

Борлуулах зорилгоор эзэмшиж буй хөрөнгө

Борлуулах зорилгоор эзэмшиж буй хөрөнгийг дансны үнэ болон борлуулалтын зардлыг хассан бодит үнэ цэнийн аль багаар үнэлнэ. Хураан авсан хөрөнгийг үргэлжлүүлэн ашиглахаас илүү борлуулснаар үлдэгдэл өртгийг нөхөх боломжтой бол уг хөрөнгийг борлуулах зорилгоор эзэмшиж буй хөрөнгөд ангилна. Энэ нөхцөлийг хангахын тулд хураан авсан хөрөнгө нь зах зээл дээр тохиромжтой үнээр идэвхтэй арилжаалагдах, хөрөнгө болон худалдах багц нь өөрийн одоо байгаа нөхцөл байдлаараа түргэн борлогдох боломжтой, удирдлага худалдан борлуулахаар төлөвлөж байгаа, нэг жилийн дотор борлуулах магадлал өндөртэй байх ёстой.

Сегментийн тайлагнал

Банкны сегментийн тайлагнал нь дараах үйл ажиллагааны сегментэд суурилдаг. Үүнд: иргэдийн банк, бизнесийн банк, лизингийн, хөрөнгө зохицуулалтын хэлтэс.

2.4 Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогын хураангуй (Үргэлжлэл)

Нэгж хувьцаанд ногдох ашиг

Нэгж хувьцаанд ногдох үндсэн ашгийг энгийн хувьцаа эзэмшигчдэд олгохоор тооцсон жилийн цэвэр ашгийг тайлант хугацааны туршид гаргасан энгийн хувьцааны жигнэсэн дундаж тоонд харьцуулж тооцоолно.

Хорогдуулсан нэгж хувьцаанд ногдох ашгийг энгийн хувьцаа эзэмшигчдэд олгохоор тооцсон жилийн цэвэр ашиг дээр аливаа татварын нөлөөллийг оруулсан хөрвөгч давуу эрхтэй хувьцаа болон хөрвөгч бонд (хорогдуулагч үнэт цаас)-ын хүүг нэмж, уг дүнгээ хэрвээ хорогдуулагч үнэт цааснуудыг бүгдийг нь хөрвүүлсэн тохиолдолд нэмж гаргах байсан энгийн хувьцааны тоог оруулсан энгийн хувьцааны жигнэсэн дундаж тоонд харьцуулж тооцоолно.

Холбоотой талуудтай хийсэн ажил гүйлгээ

Холбоотой талууд гэдэгт Банктай дараах байдлаар холбогдсон хувь хүн, хуулийн этгээдийг хэлнэ. Үүнд:

а. Банктай дараах байдлаар холбогдсон хувь хүн эсхүл тухайн хувь хүний ойрын төрөл садан:

- (i) Банкийг дангаараа эсхүл хамтран хянадаг;
- (ii) Банкинд мэдэгдэхүйц нөлөөлөлтэй; эсхүл
- (iii) Банкны гол удирдах албан тушаалтнуудын нэг.

б. Дараах нөхцөл хангагдаж байвал тухайн хуулийн этгээдийг Банктай холбогдох этгээд гэж үзнэ:

- (i) Тухайн хуулийн этгээд болон Банк нь нэг групп компанийн бүрэлдэхүүнд багтаж байвал (Өөрөөр хэлбэл, толгой компани, охин компани болон толгой компанийн охин компаниуд холбогдох этгээдүүд юм.)
- (ii) Нэг хуулийн этгээд нь нөгөө хуулийн этгээдийн хараат эсхүл хамтарсан үйлдвэр бол (эсхүл, нөгөө хуулийн этгээдийг багтаасан бүлгийн нэг аж ахуйн нэгжийнх нь хараат эсхүл хамтарсан үйлдвэр бол).
- (iii) Хоёр хуулийн этгээд хоёулаа гуравдагч талын хамтарсан үйлдвэр бол.
- (iv) Нэг хуулийн этгээд нь гуравдагч талын хамтарсан үйлдвэр ба нөгөө хуулийн этгээд нь уг гуравдагч этгээдийн хараат компани бол.
- (v) Тухайн хуулийн этгээд нь Банкны ажилчдад зориулсан ажил эрхлэлтийн дараах тэтгэвэр тэтгэмжийн төлөвлөгөө бол. Хэрэв Банк өөрөө ийм төлөвлөгөө болж байвал санхүүжүүлж буй ажил олгогч нь Банкны холбогдох этгээд болно.
- (vi) (a)-д тодорхойлсон хувь хүн тухайн хуулийн этгээдэд хяналт тавьдаг эсхүл хамтран хянадаг бол.
- (vii) (a)(i)-д тодорхойлсон хувь хүн тухайн хуулийн этгээдэд мэдэгдэхүйц нөлөөтэй эсхүл уг хуулийн этгээд (эсхүл түүний толгой компани)-ийн тэргүүлэх удирдлагын гишүүн бол.
- (viii) Хуулийн этгээд, эсхүл түүний бүлгийн аль нэг гишүүн нь Банкны толгой компани эсхүл Банкинд тэргүүлэх удирдлагын боловсон хүчний үйлчилгээг үзүүлдэг бол.

Холбоотой талуудын боломжит хамаарлыг харгалзахдаа зөвхөн эрх зүйн хэлбэрийг биш хамаарлын мөн чанарыг чухалчлан анхаарсан.

Ойрын садан төрөл гэж иргэний гэр бүлийн гишүүн, төрөл, садангийн хүн, тэдгээр нь шууд буюу шууд бус хэлбэрээр хяналтаа хэрэгжүүлдэг хуулийн этгээд, түүний нэгдмэл сонирхолтой этгээд. Холбоотой талуудтай хийсэн материаллаг ажил гүйлгээ болон дансны үлдэгдлийг санхүүгийн тайлангийн холбогдох тодруулгад толилуулсан бөгөөд Тодруулга 31-ээс дэлгэрэнгүйг харна уу.

2.5 Өмнөх жилийн санхүүгийн үзүүлэлтүүдийн дахин тайлагнал

Банк нь толгой компанийн хувьцаа эзэмшигчдийн шийдвэрээр зэрэгцээ охин компани болох ХасЛизинг ХХК-тай 2021 оны 11 сарын 13-ний өдрөөр нэгдсэн. Банк ба ХасЛизинг ХХК нь нэг өмчлөгчтэй байсан тул удирдлагын зүгээс 2021 оны 11 сарын 13-ний өдрөөр уг нэгдлийг нийтлэг хяналт доорх бизнесийн нэгдэл гэж тодорхойлон, СТОУС 3 *Бизнесийн нэгдэл* стандартын хүрээнээс гарсан ба нэгдсэн компаниудын тайланг нэгтгэх аргыг буцаан мөрдөх журмыг ашиглан бүртгэлийг хийсэн. Удирдлага өмнөх тайлант үеүдийн санхүүгийн тайлангуудыг дахин тайлагнах нягтлан бодох бүртгэлийг сонгосон тул санхүүгийн тайлангууд нь нэгдсэн өдрийг үл тооцон нэгдэл нь санхүүгийн тайлангийн хамгийн эхний үеэс хийгдсэн мэтээр бэлтгэсэн. Банк ба ХасЛизинг ХХК-ийн санхүүгийн тайлангууд нь ижил нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын дагуу бэлтгэгдсэн байсан.

Банкны 2021 оны 12-р сарын 31-ны жилийн эцсийн санхүүгийн тайланг бэлтгэхэд нягтлан бодох бүртгэлийн алдааг тухайн тайлант үеийн хугацаанд тодорхойлж, дараах нягтлан бодох бүртгэлийн алдааг залруулж, өмнөх тайлант жилийн санхүүгийн үзүүлэлтийг дахин тайлагнасан:

- а) Борлуулах зорилготой бизнес загвартай харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа төлбөрийг БҮЦБДО-оос БҮЦАА-д бүртгэх санхүүгийн хөрөнгөд дахин ангилж, түүнд тооцсон хүлээгдэж буй зээлийн алдагдлыг буцааж тохируулсан.
- б) Ковид-19 цар тахлын үеийн авах арга хэмжээний хүрээнд зарим зээлийн нөхцөл өөрчлөгдсөн. Банк нь өмнө нь гэрээний бүтцийн өөрчлөлтийг бусад дэлгэрэнгүй орлогод бүртгэснийг залруулсан.
- в) Зээлээр авсан санхүүжилтийг “бусад өр төлбөр”-өөс “зээлээр авсан санхүүжилт”-д дахин ангилсан.
- г) Хамтын санхүүжилтийн гэрээнд хамрагдах зээл нь үл хүлээн зөвшөөрөх нөхцөлийг хангасан бөгөөд уг залруулга нь эдгээр зээлийг үл хүлээн зөвшөөрөх залруулга юм.
- д) Үүсмэл санхүүгийн хэрэгслүүдийн бодит үнэ цэнийг хэмжих, хүлээн зөвшөөрөх залруулга.
- е) Урьдчилж төлсөн татварыг “бусад хөрөнгө”-өөс “орлогын албан татварын өглөг”-т дахин ангилсан.
- ё) Зээлийн санхүүжилтийн барьцаанд байршуулсан Монголбанкны үнэт цаасыг Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгөөс хассан.

Санхүүгийн үзүүлэлтүүдийн дахин тайлагналын үр дүнг дараах байдлаар харьцуулан харуулав:

ХАСБАНК ХХК

**Санхүүгийн тайлангийн тодруулга
2021 оны 12 дугаар сарын 31**

2.5 Өмнөх жилийн санхүүгийн үзүүлэлтүүдийн дахин тайлагнал (Үргэлжлэл)

2020 оны 12-р сарын 30-ны байдлаар	Тод.	2020 оны 12-р сарын 31 Аудитлагдсан мян.төг	Тохируулга мян.төг	2020 оны 12-р сарын 31 Дахин тайлагнасан мян.төг	ХасЛизинг-тэй нэгдэл мян.төг	Устгах бичилт мян.төг	2020 оны 12-р сарын 31 Дахин тайлагнасан мян.төг
Санхүүгийн байдлын тайлан							
ХӨРӨНГӨ							
Бэлэн мөнгө ба МБ дахь харилцах		179,504,448	-	179,504,448	200	-	179,504,648
МБ дахь заавал байлгах нөөц		186,372,668	-	186,372,668	-	-	186,372,668
БҮЦАА-д бүртгэх санхүүгийн хэрэгслүүд							
Санхүүгийн үүсмэл хэрэгслүүд	(д)	68,968,391	6,715,629	75,684,020	728,578	(728,578)	75,684,020
Үнэт цаас		42,356,444	-	42,356,444	-	-	42,356,444
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	(а),(б)	-	62,983,322	62,983,322	-	-	62,983,322
БҮЦБДО-д бүртгэх санхүүгийн хөрөнгө							
Өмчийн хэрэгслүүд		3,609,660	-	3,609,660	-	-	3,609,660
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	(а)	63,181,771	(63,181,771)	-	-	-	-
ХӨ-рх санхүүгийн хөрөнгө							
Банк ба санхүүгийн байгууллагад байршуулсан харилцах, хадгаламж		76,561,599	-	76,561,599	6,148,455	(182,010)	82,528,044
Өрийн хэрэгслүүд		1,207,367,188	-	1,207,367,188	-	-	1,207,367,188
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	(г)	1,272,781,827	(40,228,128)	1,232,553,699	132,164,546	(3,463)	1,364,714,782
Бусад хөрөнгө	(е)	40,132,698	-	40,132,698	18,250,924	(185,874)	58,197,748
Борлуулах зорилгоор эзэмшиж буй хөрөнгө		2,607,895	-	2,607,895	426,028	-	3,033,923
Үндсэн хөрөнгө ба ашиглах эрхтэй хөрөнгө		62,400,674	-	62,400,674	1,158,744	-	63,559,418
Биет бус хөрөнгө		14,633,933	-	14,633,933	72,600	-	14,706,533
ХОЗҮХХ		21,260,252	-	21,260,252	-	-	21,260,252
Хойшлогдсон татварын хөрөнгө	(б)	1,951,859	280,868	2,232,727	1,301,900	-	3,534,627
НИЙТ ХӨРӨНГӨ		3,243,691,307	(33,430,080)	3,210,261,227	160,251,975	(1,099,925)	3,369,413,277
ӨР ТӨЛБӨР БА ЭЗНИЙ ӨМЧ							
ӨР ТӨЛБӨР							
БҮЦАА-д бүртгэх санхүүгийн хэрэгслүүд							
Санхүүгийн үүсмэл хэрэгслүүд		728,578	-	728,578	-	(728,578)	-
ХӨ-рх санхүүгийн өр төлбөр							
Банк ба санхүүгийн байгууллагын байршуулсан харилцах, хадгаламж		1,938,909	-	1,938,909	-	-	1,938,909
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж		2,025,652,948	-	2,025,652,948	-	(182,010)	2,025,470,938
Зээлээр авсан санхүүжилт	(в)	836,317,522	2,772,315	839,089,837	98,499,489	(3,463)	937,585,863
Өрийн үнэт цаас		-	-	-	10,618,643	-	10,618,643
Хойшлогдсон нөхцөлт хандив		10,318,966	-	10,318,966	-	-	10,318,966
Түрээсийн өр төлбөр		3,176,591	-	3,176,591	-	-	3,176,591
Бусад өр төлбөр	(в),(г)	81,110,723	(43,000,443)	38,110,280	20,375,597	(185,874)	58,300,003
Орлогын албан татварын өглөг	(а)	7,809,768	231,256	8,041,024	730,166	-	8,771,190
НИЙТ ӨР ТӨЛБӨР		2,967,054,005	(39,996,872)	2,927,057,133	130,223,895	(1,099,925)	3,056,181,103
ЭЗНИЙ ӨМЧ							
Энгийн хувьцаа		55,342,753	-	55,342,753	3,283,226	-	58,625,979
Нэмж төлөгдсөн капитал		-	-	-	1,817,773	-	1,817,773
Бусад нөөц		10,531,368	-	10,531,368	908,040	-	11,439,408
Хуримтлагдсан ашиг	(а),(д)	164,465,806	6,484,373	170,950,179	23,986,371	-	194,936,550
Хөрөнгө оруулалтын үнэлгээний нөөц		2,063,020	-	2,063,020	-	-	2,063,020
Тусгай зориулалтын нөөц	(а)	27,892,949	925,024	28,817,973	-	-	28,817,973
Барилгын дахин үнэлгээний нөөц		15,498,801	-	15,498,801	32,670	-	15,531,471
БҮЦБДО-д бүртгэх санхүүгийн хөрөнгийн бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт	(б)	842,605	(842,605)	-	-	-	-
НИЙТ ЭЗНИЙ ӨМЧ		276,637,302	6,566,792	283,204,094	30,028,080	-	313,232,174
НИЙТ ӨР ТӨЛБӨР БА ЭЗНИЙ ӨМЧ		3,243,691,307	(33,430,080)	3,210,261,227	160,251,975	(1,099,925)	3,369,413,277

ХАСБАНК ХХК

**Санхүүгийн тайлангийн тодруулга
2021 оны 12 дугаар сарын 31**

2.5 Өмнөх жилийн санхүүгийн үзүүлэлтүүдийн дахин тайлагнал (Үргэлжлэл)

2020 оны 1-р сарын 1-ний байдлаар	Тод.	2019 оны 12-р сарын 31 Аудитлагдсан сан мян.төг	Тохируулга мян.төг	2020 оны 1-р сарын 1 Дахин тайлагнасан мян.төг	ХасЛизинг-тэй нэгдэл мян.төг	Устгах бичилт мян.төг	2020 оны 1-р сарын 1 Дахин тайлагнасан мян.төг
Санхүүгийн байдлын тайлан							
ХӨРӨНГӨ							
Бэлэн мөнгө ба МБ дахь харилцах МБ дахь заавал байлгах нөөц		571,202,252 213,044,263	- -	571,202,252 213,044,263	200 -	- -	571,202,452 213,044,263
БҮЦАА-д бүртгэх санхүүгийн хэрэгслүүд							
Санхүүгийн үүсмэл хэрэгслүүд	(д)	89,876,981	9,513,207	99,390,188	5,227,460	(5,227,460)	99,390,188
Үнэт цаас		34,916,469	-	34,916,469	-	-	34,916,469
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	(а),(б)	-	69,873,744	69,873,744	-	-	69,873,744
БҮЦБДО-д бүртгэх санхүүгийн хөрөнгө							
Өмчийн хэрэгслүүд		3,383,754	-	3,383,754	-	-	3,383,754
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	(а)	68,782,951	(68,782,951)	-	-	-	-
ХӨ-рх санхүүгийн хөрөнгө							
Банк ба санхүүгийн байгууллагад байршуулсан харилцах, хадгаламж		122,223,590	-	122,223,590	288,523	(36,401)	122,475,712
Өрийн хэрэгслүүд		467,741,147	-	467,741,147	-	-	467,741,147
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	(г)	1,725,784,584	(41,039,391)	1,684,745,193	141,862,940	(2,010,031)	1,824,598,102
Бусад хөрөнгө	(е)	39,324,166	(672,806)	38,651,360	18,497,753	(1,956,017)	55,193,096
Борлуулах зорилгоор эзэмшиж буй хөрөнгө		3,418,378	-	3,418,378	1,287,499	-	4,705,877
Үндсэн хөрөнгө ба ашиглах эрхтэй хөрөнгө		67,413,003	-	67,413,003	1,161,042	-	68,574,045
Биет бус хөрөнгө		12,064,578	-	12,064,578	21,028	-	12,085,606
ХОЗҮХХ		31,919,060	-	31,919,060	-	-	31,919,060
Хойшлогдсон татварын хөрөнгө	(б)	1,879,822	-	1,879,822	225,873	-	2,105,695
НИЙТ ХӨРӨНГӨ		3,452,974,998	(31,108,197)	3,421,866,801	168,572,318	(9,229,909)	3,581,209,210
ӨР ТӨЛБӨР БА ЭЗНИЙ ӨМЧ							
ӨР ТӨЛБӨР							
БҮЦАА-д бүртгэх санхүүгийн хэрэгслүүд							
Санхүүгийн үүсмэл хэрэгслүүд		5,227,460	-	5,227,460	-	(5,227,460)	-
ХӨ-рх санхүүгийн өр төлбөр							
Репө хэлцэл		297,898,939	-	297,898,939	-	-	297,898,939
Банк ба санхүүгийн байгууллагын байршуулсан харилцах, хадгаламж		12,229,311	-	12,229,311	-	-	12,229,311
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж		1,843,180,057	-	1,843,180,057	-	(36,401)	1,843,143,656
Зээлээр авсан санхүүжилт	(в)	895,987,384	2,768,828	898,756,212	115,355,549	(2,010,031)	1,012,101,730
Өрийн үнэт цаас		-	-	-	3,226,701	-	3,226,701
Хоёрдогч өглөг		54,415,887	-	54,415,887	-	-	54,415,887
Хойшлогдсон нөхцөлт хандив		8,047,821	-	8,047,821	-	-	8,047,821
Түрээсийн өр төлбөр		4,867,446	-	4,867,446	75,148	-	4,942,594
Бусад өр төлбөр	(в),(г)	85,287,401	(43,808,219)	41,479,182	23,834,156	(1,956,017)	63,357,321
Орлогын албан татварын өглөг	(а)	-	(400,108)	(400,108)	867,240	-	467,132
НИЙТ ӨР ТӨЛБӨР		3,207,141,706	(41,439,499)	3,165,702,207	143,358,794	(9,229,909)	3,299,831,092
ЭЗНИЙ ӨМЧ							
Энгийн хувьцаа		55,342,753	-	55,342,753	3,283,226	-	58,625,979
Нэмж төлөгдсөн капитал		-	-	-	1,817,773	-	1,817,773
Бусад нөөц		10,531,368	-	10,531,368	908,040	-	11,439,408
Хуримтлагдсан ашиг	(а),(д)	145,960,360	9,240,509	155,200,869	19,171,815	-	174,372,684
Хөрөнгө оруулалтын үнэлгээний нөөц		1,893,589	-	1,893,589	-	-	1,893,589
Тусгай зориулалтын нөөц	(а)	16,513,343	1,090,793	17,604,136	-	-	17,604,136
Барилгын дахин үнэлгээний нөөц		15,591,879	-	15,591,879	32,670	-	15,624,549
НИЙТ ЭЗНИЙ ӨМЧ		245,833,292	10,331,302	256,164,594	25,213,524	-	281,378,118
НИЙТ ӨР ТӨЛБӨР БА ЭЗНИЙ ӨМЧ		3,452,974,998	(31,108,197)	3,421,866,801	168,572,318	(9,229,909)	3,581,209,210

ХАСБАНК ХХК

**Санхүүгийн тайлангийн тодруулга
2021 оны 12 дугаар сарын 31**

2.5 Өмнөх жилийн санхүүгийн үзүүлэлтүүдийн дахин тайлагнал (Үргэлжлэл)

<i>Ашиг, алдагдал ба бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайлан</i>	Тод.	2020 оны	Тохируулга	2020 оны	ХасЛизинг-тэй нэгдэл	Устгах бичилт	2020 оны
		12-р сарын 31		12-р сарын 31			12-р сарын 31
		Аудитлагдсан	мян.төг	Дахин тайлагнасан	мян.төг	мян.төг	Дахин тайлагнасан
		мян.төг		мян.төг			мян.төг
Хүү болон түүнтэй адилтгах орлого	(г)	366,408,789	(5,492,389)	360,916,400	25,544,777	(4,703,857)	381,757,320
Хүү болон түүнтэй адилтгах зардал	(г)	(257,517,582)	5,492,389	(252,025,193)	(15,165,362)	4,703,857	(262,486,698)
Хүүгийн цэвэр орлого		108,891,207	-	108,891,207	10,379,415	-	119,270,622
Хураамж ба шимтгэлийн орлого		22,895,400	-	22,895,400	395,970	(2,508)	23,288,862
Хураамж ба шимтгэлийн зардал		(6,379,964)	-	(6,379,964)	(12,364)	2,508	(6,389,820)
Хураамж ба шимтгэлийн цэвэр орлого		16,515,436	-	16,515,436	383,606	-	16,899,042
Арилжааны цэвэр алдагдал		(5,270,026)	-	(5,270,026)	7,323,621	-	2,053,595
БҮЦАА-д бүртгэсэн бусад санхүүгийн хэрэгслүүдийн цэвэр орлого		3,255,082	-	3,255,082	-	-	3,255,082
Үйл ажиллагааны бусад цэвэр орлого/(зардал)	(д)	1,456,477	(2,797,578)	(1,341,101)	(7,320,461)	-	(8,661,562)
Үйл ажиллагааны нийт орлого		124,848,176	(2,797,578)	122,050,598	10,766,181	-	132,816,779
Үнэ цэнийн бууралтын цэвэр зардал	(а)	(19,021,376)	(165,769)	(19,187,145)	(738,393)	-	(19,925,538)
Үйл ажиллагааны цэвэр орлого		105,826,800	(2,963,347)	102,863,453	10,027,788	-	112,891,241
Үйл ажиллагааны зардал		(68,405,082)	-	(68,405,082)	(1,874,588)	-	(70,279,670)
Хойшлогдсон нөхцөлт хандивын хорогдуулга		1,174,729	-	1,174,729	-	-	1,174,729
Татварын өмнөх ашиг		38,596,447	(2,963,347)	35,633,100	8,153,200	-	43,786,300
Орлогын албан татварын зардал	(а)	(8,804,473)	41,442	(8,763,031)	(1,338,644)	-	(10,101,675)
Тайлант жилийн ашиг		29,791,974	(2,921,905)	26,870,069	6,814,556	-	33,684,625
Бусад дэлгэрэнгүй орлого							
Хөрөнгө оруулалтын бодит үнэ цэнийн ашиг, татварын дараах БҮЦБДО-д бүртгэх санхүүгийн хөрөнгийн бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийн ашиг, татварын дараах	(б)	169,431	-	169,431	-	-	169,431
Тайлант жилийн нийт бусад дэлгэрэнгүй орлого, татварын дараах		1,012,036	(842,605)	169,431	-	-	169,431
Тайлант жилийн нийт дэлгэрэнгүй орлого		30,804,010	(3,764,510)	27,039,500	6,814,556	-	33,854,056
Мөнгөн гүйлгээний тайлан							
	Тод.	2020 оны		2020 оны			2020 оны
		12-р сарын 31	Тохируулга	12-р сарын 31	ХасЛизинг-тэй нэгдэл	Устгах бичилт	12-р сарын 31
		Аудитлагдсан	мян.төг	Дахин тайлагнасан	мян.төг	мян.төг	Дахин тайлагнасан
		мян.төг		мян.төг			мян.төг
Үндсэн үйл ажиллагаанаас олсон цэвэр мөнгөн гүйлгээ	(в)	384,407,078	(3,487)	384,403,591	29,815,437	(2,005,194)	412,213,834
Хөрөнгө оруулалтын үйл ажиллагаанаас олсон цэвэр мөнгөн гүйлгээ	(ё)	100,126,460	(20,193,000)	79,933,460	1,061,192	-	80,994,652
Санхүүгийн үйл ажиллагаанд зарцуулсан цэвэр мөнгөн гүйлгээ	(в)	(196,045,599)	3,487	(196,042,112)	(25,016,959)	1,859,847	(219,199,224)
Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн ханшийн өөрчлөлтийн нөлөө		19,065,845		19,065,845	262	(262)	19,065,845
Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн цэвэр өсөлт		307,553,784	(20,193,000)	287,360,784	5,859,932	(145,609)	293,075,107
Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл		1,155,879,451		1,155,879,451	288,723	(36,401)	1,156,131,773
Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл		1,463,433,235	(20,193,000)	1,443,240,235	6,148,655	(182,010)	1,449,206,880

3. Сегментийн мэдээлэл

Удирдлагын зорилгоор Банк нь бүтээгдэхүүн, үйлчилгээн дээрээ суурилан үйл ажиллагааны дараах дөрвөн сегментэд хуваагддаг. Үүнд:

Иргэдийн банк	Хувь харилцагчид, жижиг дунд бизнес ба жижиг хэмжээтэй бизнесийн харилцах данс, хадгаламжийн данс, дебет болон кредит карт, хэрэглээний зээл, санхүүгийн түрээс, бичил болон жижиг дунд бизнесийн стандарт зээлийн бүтээгдэхүүн болон эко зээл, эмэгтэй бизнес эрхлэгчдийн зээл гэх мэт дотооддоо хөгжүүлсэн болон сурталчилж буй зээлүүд, банкны дансдын үйлчилгээ болох төлбөр шилжүүлгүүд.
Бизнесийн банк	Байгууллагын банкны харилцагчдад үзүүлдэг арилжааны банкны үйл ажиллагаа, үүнд харилцагчдын хэрэгцээ шаардлагад тохирсон зээлийн үйлчилгээнүүд болох эрсдэл хуваах зээл, экспорт/импортын худалдааны санхүүжилт, овердрафтын дансны үйлчилгээ, хөнгөлөлттэй хувиар хийх олон улсын шилжүүлгүүд.
Лизингийн хэлтэс	Санхүүгийн түрээсийн үйлчилгээ. Багцад голчлон арилжааны болон суудлын тээврийн хэрэгсэл, хуучин машин, эмнэлэгийн болон хөдөө аж ахуйн тоног төхөөрөмж, машин механизм багтдаг.
Хөрөнгө зохицуулалтын хэлтэс	Бэлэн мөнгө, гадаад валют, хөрвөх чадварын удирдлага, үнэт цаасны хөрөнгө оруулалт, банк хоорондын арилжаа эсхүл жижгэвтэр банкуудад зах зээлийг бий болгогч, бусад санхүүгийн хэрэгслүүдийн арилжаа.

Банкны удирдлага нь нөөцийн хуваарилалт, гүйцэтгэлийн үнэлгээний талаар шийдвэр гаргахдаа хэрэглэх зорилгоор өөрийн бизнесийн үйл ажиллагааны үр дүнг тусад нь хянаж байдаг. Сегментийн гүйцэтгэлийг үйл ажиллагааны ашиг, алдагдал (зарим тохиолдолд санхүүгийн тайлангууд дээрх үйл ажиллагааны ашиг алдагдлаас өөрөөр хэмждэг) дээр нь үндэслэн үнэлдэг. Орлогын татварыг банкны түвшинд удирддаг ба сегментүүдэд хуваарилдаггүй.

Удирдлага нь гүйцэтгэлийн хэмжүүр нь нийт орлого, зардал биш цэвэр хүүгийн орлого байдаг учраас хүүгийн орлогыг цэвэр дүнгээр нь тайлагнадаг.

Үйл ажиллагааны сегментүүдийн хооронд шилжих үнэ нь гуравдагч талтай хийж байгаа гүйлгээний нэг адил зарчмаар тооцогддог.

2021 ба 2020 онуудын аль алинд нэг хөндлөнгийн харилцагч эсхүл бизнесийн түнштэй хийсэн гүйлгээний орлого нь Банкны нийт орлогын 10%-иас илүү гараагүй.

Бүс нутгийн мэдээлэл

Банкны бүхий л үйл ажиллагаа Монгол Улсад хийгдсэн. Ийм учраас бүс нутгийн мэдээлэл толилуулаагүй.

ХАСБАНК ХХК

**Санхүүгийн тайлангийн тодруулга
2021 оны 12 дугаар сарын 31**

3. Сегментийн мэдээлэл (Үргэлжлэл)

Доорх хүснэгтэнд Банкны 2021 оны үйл ажиллагааны сегментүүдийн орлого, ашиг ба тодорхой хөрөнгө, өр төлбөрийн талаарх мэдээллийг толилуулав.

	Иргэдийн банк	Бизнес банк	Лизингийн хэлтэс	Хөрөнгө зохицуулал -тын хэлтэс	Нийт
	2021 мян.төг	2021 мян.төг	2021 мян.төг	2021 мян.төг	2021 мян.төг
Орлого					
Гуравдагч тал	87,235,727	56,440,269	16,981,251	25,445,815	186,103,062
Сегмент хоорондын	29,787,251	(19,485,201)	(2,633,650)	(7,668,400)	-
Нийт үйл ажиллагааны орлого	117,022,978	36,955,068	14,347,601	17,777,415	186,103,062
Үнэ цэнийн бууралтын цэвэр зардал	(1,361,529)	(2,090,911)	(228,324)	(890,436)	(4,571,200)
Үйл ажиллагааны цэвэр орлого	115,661,449	34,864,157	14,119,277	16,886,979	181,531,862
Үр дүнгүүд					
Хүүгийн цэвэр орлого	72,256,813	48,347,981	16,591,974	24,161,190	161,357,958
Хураамж ба шимтгэлийн цэвэр орлого	15,656,102	2,908,136	360,511	-	18,924,749
Арилжааны цэвэр ашиг	-	-	-	5,378,028	5,378,028
Санхүүгийн үүсмэл хэрэгслүүд	-	-	-	816,488	816,488
Үндсэн хөрөнгийн элэгдэл	(5,102,658)	(618,606)	-	(618,606)	(6,339,870)
Ашиглах эрхтэй хөрөнгийн элэгдэл	(3,711,714)	-	-	-	(3,711,714)
Биет бус хөрөнгийн хорогдол	(2,332,933)	(288,827)	-	(288,827)	(2,910,587)
Үйл ажиллагааны бусад зардал	(52,294,200)	(9,965,533)	(2,462,391)	(2,786,659)	(67,508,783)
Хойшлогдсон нөхцөлт хандивын хорогдуулга	-	1,407,264	-	-	1,407,264
Үйл ажиллагааны бусад цэвэр (зардал)/орлого	(677,188)	5,184,152	28,766	(4,909,891)	(374,161)
Үнэ цэнийн бууралтын цэвэр зардал	(1,361,529)	(2,090,911)	(228,324)	(890,436)	(4,571,200)
Сегмент хоорондын	29,787,251	(19,485,201)	(2,633,650)	(7,668,400)	-
Татварын өмнөх сегментийн ашиг	52,219,944	25,398,455	11,656,886	13,192,887	102,468,172
Орлогын албан татварын зардал	(18,259,784)	(1,898,708)	(2,007,030)	(5,039,775)	(27,205,297)
Татварын дараах сегментийн ашиг	33,960,160	23,499,747	9,649,856	8,153,112	75,262,875
Бусад сегментийн мэдээлэл					
Капитал зардал:					
Үндсэн хөрөнгө	4,512,707	795,035	73,238	-	5,380,980
Бусад биет бус хөрөнгө	3,070,517	540,256	45,802	-	3,656,575
	7,583,224	1,335,291	119,040	-	9,037,555
Сегментийн нийт хөрөнгө	1,538,902,563	343,373,878	193,560,060	1,424,122,127	3,499,958,628
Сегментийн нийт өр төлбөр	2,350,149,620	110,864,098	81,009,182	573,940,884	3,115,963,784

ХАСБАНК ХХК

**Санхүүгийн тайлангийн тодруулга
2021 оны 12 дугаар сарын 31**

3. Сегментийн мэдээлэл (Үргэлжлэл)

Доорх хүснэгтэнд Банкны 2020 оны үйл ажиллагааны сегментүүдийн орлого, ашиг ба тодорхой хөрөнгө, өр төлбөрийн талаарх мэдээллийг толилуллаа.

	Иргэдийн банк	Бизнес банк	Лизингийн хэлтэс	Хөрөнгө зохицуулал -тын хэлтэс	Нийт
	2020 мян.төг Дахин тайлагнасан	2020 мян.төг Дахин тайлагнасан	2020 мян.төг Дахин тайлагнасан	2020 мян.төг Дахин тайлагнасан	2020 мян.төг Дахин тайлагнасан
Орлого					
Гуравдагч тал	81,335,620	55,714,154	3,442,560	(7,675,555)	132,816,779
Сегмент хоорондын	12,448,240	(35,944,007)	-	23,495,767	-
Нийт үйл ажиллагааны орлого	93,783,860	19,770,147	3,442,560	15,820,212	132,816,779
Үнэ цэнийн бууралтын цэвэр зардал	(6,991,229)	(12,195,916)	(738,393)	-	(19,925,538)
Үйл ажиллагааны цэвэр орлого	86,792,631	7,574,231	2,704,167	15,820,212	112,891,241
Үр дүнгүүд					
Хүүгийн цэвэр орлого/(зардал)	68,752,149	52,074,307	10,379,415	(8,680,167)	122,525,704
Хураамж ба шимтгэлийн цэвэр орлого	13,155,822	3,359,614	383,606	-	16,899,042
Арилжааны цэвэр ашиг	-	-	-	2,627,760	2,627,760
Санхүүгийн үүсмэл хэрэгслүүд	-	-	-	(574,165)	(574,165)
Үндсэн хөрөнгийн элэгдэл	(5,372,145)	(599,139)	(147,438)	(665,710)	(6,784,432)
Ашиглах эрхтэй хөрөнгийн элэгдэл	(3,712,990)	-	(72,616)	-	(3,785,606)
Биет бус хөрөнгийн хорогдол	(2,151,485)	(239,054)	(15,458)	(265,615)	(2,671,612)
Үйл ажиллагааны бусад зардал	(44,021,712)	(9,087,744)	(1,639,076)	(2,289,488)	(57,038,020)
Хойшлогдсон нөхцөлт хандивын хорогдуулга	-	1,174,729	-	-	1,174,729
Үйл ажиллагааны бусад цэвэр (зардал)/орлого	(572,351)	280,233	(7,320,461)	(1,048,983)	(8,661,562)
Үнэ цэнийн бууралтын цэвэр зардал	(6,991,229)	(12,195,916)	(738,393)	-	(19,925,538)
Сегмент хоорондын	12,448,240	(35,944,007)	-	23,495,767	-
Татварын өмнөх сегментийн ашиг/(алдагдал)	31,534,299	(1,176,977)	829,579	12,599,399	43,786,300
Орлогын албан татварын (зардал)/орлого	(6,683,694)	332,615	(1,338,644)	(2,411,952)	(10,101,675)
Татварын дараах сегментийн ашиг/(алдагдал)	24,850,605	(844,362)	(509,065)	10,187,447	33,684,625
Бусад сегментийн мэдээлэл					
Капитал зардал:					
Үндсэн хөрөнгө	2,068,258	362,870	300,608	-	2,731,736
Бусад биет бус хөрөнгө	4,175,573	1,096,336	67,030	-	5,338,939
	6,243,831	1,459,206	367,638	-	8,070,675
Сегментийн нийт хөрөнгө	2,029,058,919	469,262,738	159,152,050	711,939,570	3,369,413,277
Сегментийн нийт өр төлбөр	1,823,704,721	392,806,012	129,123,970	710,546,400	3,056,181,103

ХАСБАНК ХХК

Санхүүгийн тайлангийн тодруулга
2021 оны 12 дугаар сарын 31

4. Хүүгийн цэвэр орлого**Хүү болон түүнтэй адилтгах орлого**

	2021	2020
	мян.төг	Дахин тайлагнасан мян.төг
Хорогдуулсан өртгөөрх болон БУЦАА-д бүртгэх санхүүгийн хэрэгслүүд		
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	249,776,766	282,116,535
Өрийн хэрэгслүүд	71,182,477	91,438,323
Своп арилжааны хүү	7,140,118	917,081
Бэлэн мөнгө ба Монголбанк дахь харилцах	3,236,079	6,151,726
Банк ба санхүүгийн байгууллагад байршуулсан харилцах, хадгаламж	339,848	788,902
Үнэт цаасны санхүүжилтийн корпораци (ҮЦСК) - давуу эрхтэй хөрөнгөөр баталгаажсан бонд (ХББ)	274,960	-
Урвуу репо хэлцэл	136,090	344,753
	332,086,338	381,757,320

2021 онд БУЦАА-д бүртгэх санхүүгийн хөрөнгийн үр ашигт хүүгийн аргаар тооцоолсон хүүгийн орлого 2.3 тэрбум төгрөг, хорогдуулсан өртгөөрх санхүүгийн хөрөнгийн хүүгийн орлого 329.8 тэрбум төгрөг байна. (2020 онд БУЦАА-д бүртгэх санхүүгийн хөрөнгийн хүүгийн орлого 2.9 тэрбум төгрөг, хорогдуулсан өртгөөрх санхүүгийн хөрөнгийн хүүгийн орлого 378.8 тэрбум төгрөг байна).

Хүү болон түүнтэй адилтгах зардал

	2021	2020
	мян.төг	Дахин тайлагнасан мян.төг
Хорогдуулсан өртгөөрх санхүүгийн хэрэгслүүд		
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж	107,416,115	142,840,524
Зээлээр авсан санхүүжилт	46,493,820	79,173,782
Своп арилжааны хүү	18,417,743	33,256,565
Түрээсийн гэрээний хүүгийн зардал (Тодруулга 19.3)	555,674	321,453
Өрийн үнэт цаас	490,421	726,671
Банк ба санхүүгийн байгууллагын байршуулсан харилцах, хадгаламж	428,745	219,868
Репо хэлцэл	109,782	265,032
Бусад хүүгийн зардал	417,745	223,700
Хоёрдогч өглөг	-	5,459,103
	174,330,045	262,486,698
Хүүгийн цэвэр орлого	157,756,293	119,270,622

5. Хураамж ба шимтгэлийн цэвэр орлого

	2021	2020
	мян.төг	Дахин тайлагнасан мян.төг
Хураамж ба шимтгэлийн орлого		
Картын үйлчилгээний хураамж ба шимтгэл	16,261,259	12,885,258
Мөнгөн гуйвуулга, худалдааны санхүүжилт болон бусад үйлчилгээний хураамж	7,340,655	7,078,932
Дансны үйлчилгээний хураамж ба шимтгэл	2,732,088	2,593,256
Зээлийн үйлчилгээний хураамж ба шимтгэл	610,133	731,416
	26,944,135	23,288,862
Хураамж ба шимтгэлийн зардал		
Картын гүйлгээний шимтгэл	6,053,768	4,714,123
Банкны үйлчилгээний шимтгэл	1,899,028	1,625,387
Картын үйлчилгээний хураамж	66,590	50,310
	8,019,386	6,389,820
Хураамж ба шимтгэлийн цэвэр орлого	18,924,749	16,899,042

ХАСБАНК ХХК

Санхүүгийн тайлангийн тодруулга
2021 оны 12 дугаар сарын 31

5. Хураамж ба шимтгэлийн цэвэр орлого (Үргэлжлэл)

	Иргэдийн банк 2021 мян.төг	Бизнес банк 2021 мян.төг	Лизинг- ийн хэлтэс 2021 мян.төг	Хөрөнгө зохицуу- лалтын хэлтэс 2021 мян.төг	Нийт 2021 мян.төг
Санхүүгийн үйлчилгээ үзүүлмэгц хүлээн зөвшөөрсөн хураамж, шимтгэлийн орлого					
Картын үйлчилгээний хураамж, шимтгэл	16,261,259	-	-	-	16,261,259
Мөнгөн гуйвуулга, бусад үйлчилгээний хураамж	4,590,603	2,382,196	360,511	-	7,333,310
Дансны үйлчилгээний хураамж, шимтгэл	2,732,088	-	-	-	2,732,088
Зээлийн үйлчилгээний хураамж, шимтгэл	84,194	525,939	-	-	610,133
	<u>23,668,144</u>	<u>2,908,135</u>	<u>360,511</u>	<u>-</u>	<u>26,936,790</u>
Санхүүгийн үйлчилгээ үзүүлсэн хугацааны туршид хүлээн зөвшөөрсөн хураамж, шимтгэлийн орлого					
Хадгаламжийн хайрцгийн үйлчилгээний хураамж	7,345	-	-	-	7,345
	<u>7,345</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>7,345</u>
Харилцагчтай байгуулсан гэрээний нийт орлого	23,675,489	2,908,135	360,511	-	26,944,135

	Иргэдийн банк 2020 мян.төг	Бизнес банк 2020 мян.төг	Лизинг- ийн хэлтэс 2020 мян.төг	Хөрөнгө зохицуу- лалтын хэлтэс 2020 мян.төг	Нийт 2020 мян.төг
Санхүүгийн үйлчилгээ үзүүлмэгц хүлээн зөвшөөрсөн хураамж, шимтгэлийн орлого					
Картын үйлчилгээний хураамж, шимтгэл	12,885,258	-	-	-	12,885,258
Мөнгөн гуйвуулга, бусад үйлчилгээний хураамж	3,949,293	2,726,293	395,970	-	7,071,556
Дансны үйлчилгээний хураамж, шимтгэл	2,593,256	-	-	-	2,593,256
Зээлийн үйлчилгээний хураамж, шимтгэл	98,094	633,322	-	-	731,416
	<u>19,525,901</u>	<u>3,359,615</u>	<u>395,970</u>	<u>-</u>	<u>23,281,486</u>
Санхүүгийн үйлчилгээ үзүүлсэн хугацааны туршид хүлээн зөвшөөрсөн хураамж, шимтгэлийн орлого					
Хадгаламжийн хайрцгийн үйлчилгээний хураамж	7,376	-	-	-	7,376
	<u>7,376</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>7,376</u>
Харилцагчтай байгуулсан гэрээний нийт орлого	19,533,277	3,359,615	395,970	-	23,288,862

ХАСБАНК ХХК**Санхүүгийн тайлангийн тодруулга
2021 оны 12 дугаар сарын 31****6. Арилжааны цэвэр ашиг**

	2021	2020
	мян.төг	Дахин тайлагнасан мян.төг
Гадаад валютын арилжаа	4,745,788	2,062,224
Санхүүгийн үүсмэл хэрэгслүүд	816,488	(574,165)
МИК - Давуу эрхтэй ИЗББ-ын хүүгийн орлого (БҮЦАА)	665,952	365,432
Үнэт металл арилжаа	52,170	274,161
МИК - Давуу эрхтэй ИЗББ-ын бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт (БҮЦАА)	(85,882)	(74,057)
	6,194,516	2,053,595

7. Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг ашиг алдагдалд бүртгэх бусад санхүүгийн хэрэгслүүдийн цэвэр орлого

БҮЦАА-д заавал бүртгэх санхүүгийн хэрэгслүүдийн цэвэр орлого (арилжаалах зорилгоор эзэмшиж байгаагаас бусад)

	2021	2020
	мян.төг	мян.төг
МИК - Энгийн эрхтэй ИЗББ-ын хүүгийн орлого	4,010,813	3,797,026
ҮЦСК - Энгийн эрхтэй ХББ-ын хүүгийн орлого	32,395	-
МИК - Энгийн эрхтэй ИЗББ-ын бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт	(261,952)	(517,190)
ҮЦСК - Энгийн эрхтэй ХББ-ын бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт	(22,678)	-
Хувийн ХОС-д оруулсан хөрөнгө оруулалтын бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт	-	(24,754)
Хувийн ХОС-д оруулсан хөрөнгө оруулалт данснаас хассаны алдагдал	(156,913)	-
	3,601,665	3,255,082

8. Үйл ажиллагааны бусад цэвэр орлого/(зардал)

	2021	2020
	мян.төг	Дахин тайлагнасан мян.төг
Валютын ханшийн зөрүүний хэрэгжээгүй олз	21,922,069	15,274,775
Хураан авсан хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтын буцаалт, цэвэр (Тодруулга 17)	3,026,616	2,447,205
Бусад орлого	1,760,612	377,751
Түрээсийн орлого	596,500	868,249
Борлуулах зорилгоор эзэмшиж буй хөрөнгө борлуулсны олз/(гарз) (Тодруулга 18)	155,981	(268,824)
Борлуулах зорилгоор эзэмшиж буй хөрөнгийн цэнийн бууралтын буцаалт/(гарз) (Тодруулга 18)	116,699	(92,329)
Үндсэн хөрөнгө борлуулсны олз	4,862	54,250
Свопын бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт	(26,831,960)	(23,706,168)
Хураан авсан хөрөнгө борлуулсны гарз (Тодруулга 17)	(1,125,540)	(308,818)
ХОЗҮХХ борлуулсны олз	-	2,080
ХОЗҮХХ-ийн бодит үнэ цэнийн үнэлгээний гарз (Тодруулга 21)	-	(3,085,935)
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгааны борлуулалтын гарз	-	(223,798)
	(374,161)	(8,661,562)

ХАСБАНК ХХК

**Санхүүгийн тайлангийн тодруулга
2021 оны 12 дугаар сарын 31**

9. Үнэ цэнийн бууралтын цэвэр зардал

	2021	2020
	мян.төг	Дахин тайлагнасан мян.төг
ХБЗА-ын буцаалт(гарз):		
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа (Тодруулга 16.3)	(2,045,628)	(16,746,211)
Гэрээний нөхцөл өөрчлөлтийн алдагдал, цэвэр (Тодруулга 32.2)	(1,755,888)	(2,143,945)
Монголбанкны үнэт цаас (Тодруулга 16.2)	(888,704)	-
"Эрдэнэс тавантолгой" ХК бонд (Тодруулга 16.2)	(265,447)	25,393
Монголбанк дахь заавал байлгах нөөц (Тодруулга 13.2)	(177,778)	-
ҮЦСК-Давуу эрхтэй ХББ (Тодруулга 16.2)	(39,259)	-
Банк ба санхүүгийн байгууллагад байршуулсан харилцах, хадгаламж (Тодруулга 16.1)	21,084	(233,422)
Болзошгүй өр төлбөр ба үүрэг хариуцлага (Тодруулга 25)	135,359	(257,582)
Бусад санхүүгийн хөрөнгө (Тодруулга 17)	445,061	(569,771)
	(4,571,200)	(19,925,538)

10. Үйл ажиллагааны зардал

	2021	2020
	мян.төг	Дахин тайлагнасан мян.төг
Боловсон хүчний зардлууд*	40,514,154	33,088,592
Мэдээллийн технологи болон харилцаа холбооны зардал	6,989,996	6,652,482
Үндсэн хөрөнгийн элэгдэл (Тодруулга 19)	6,339,870	6,784,432
Хадгаламжийн даатгалын зардал	4,066,829	3,988,806
Ашиглах эрхтэй хөрөнгийн элэгдэл (Тодруулга 19)	3,711,714	3,785,606
Биет бус хөрөнгийн хорогдол (Тодруулга 20)	2,910,587	2,671,612
Бусад үйл ажиллагааны зардал	2,689,756	3,002,645
Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний зардал	2,328,080	1,597,435
Зар сурталчилгаа	1,837,484	847,947
Хурал, уулзалт болон ажилчдын арга хэмжээ	1,460,694	487,665
Харуул хамгаалалтын зардал	1,211,942	1,215,127
Бичиг хэргийн зардал	1,004,152	1,060,044
Ашиглалтын зардал	957,219	1,002,102
Үндсэн хөрөнгө үнэлгээний гарз (Тодруулга 19)	868,801	-
Гишүүнчлэл ба аудитын зардал	754,334	565,409
Даатгалын зардал	710,250	563,773
Тээврийн зардал	609,178	607,573
Урсгал засварын зардал	602,052	458,705
Зээл цуглуулалтын зардал	474,835	1,454,346
Торгууль	112,912	34,060
Албан томилолтын зардал	96,178	183,582
Үндсэн хөрөнгө данснаас хассаны гарз (Тодруулга 19)	80,098	59,044
Байрны түрээс	79,147	10,199
Хандивын зардал	60,692	112,084
Биет бус хөрөнгө данснаас хассаны гарз	-	46,400
	80,470,954	70,279,670

*** Боловсон хүчний зардлууд**

Цалин, хөлс болон урамшуулал	35,606,282	30,357,797
Эрүүл мэнд нийгмийн даатгалын шимтгэл	4,219,545	2,137,204
Тэтгэврийн тогтоосон төлөвлөгөөний дагуу хийсэн хуримтлалын хорогдуулга	541,495	530,146
Ажилчдын сургалт	146,832	63,445
	40,514,154	33,088,592

10. Үйл ажиллагааны зардал (Үргэлжлэл)

*Дэлхий нийтийг хамарсан Корона вируст халдвар (КОВИД-19) цар тахлын улмаас Монгол Улсын Их Хурал 2020 оны 4 дүгээр сарын 9-ний өдөр “Нийгмийн даатгалын шимтгэлээс чөлөөлөх, ажилгүйдлийн даатгалын сангаас дэмжлэг үзүүлэх тухай хууль”-ийг баталсан. 2020 оны 4 дүгээр сарын 1-ээс 2021 оны 7 дугаар сарын 1-ний өдөр хүртэл хэрэгжсэн энэхүү хуулийн дагуу Банк нь 394.4 сая төгрөг (2020 онд: 1,683 сая төгрөг)-ийн нийгмийн даатгалын шимтгэлээс чөлөөлөгдөж, цалингийн зардлыг хэмнэсэн байна.

11. Орлогын албан татвар**11.1 Орлогын татварын зардал**

2021 оны 12-р сарын 31-нээр тасалбар болгосон тайлант жилийн орлогын татварын зардлын бүрэлдэхүүнд:

	2021	2020
	мян.төг	Дахин тайлагнасан мян.төг
Тайлант жилийн татвар:		
Тайлант жилийн орлогын татвар	27,806,995	11,587,083
Хойшлогдсон татвар:		
Түр зөрүүнээс үүссэн болон буцаасантай холбогдуулан (Тодруулга 11.2)	(601,698)	(1,485,408)
Орлогын татварын зардал	<u>27,205,297</u>	<u>10,101,675</u>

Банк нь санхүүгийн тайлагналын орлогыг татварын зорилгоор хүлээн зөвшөөрөгдөхгүй ба хасагдахгүй зардлын дүнгээр тохируулан орлогын албан татварын зардлыг тооцдог. Банк нь 6 тэрбум (2020 онд 6 тэрбум) төгрөг хүртэлх албан татвар ногдуулах жилийн орлого олсон бол 10% (2020 онд 10%)-иар, 6 тэрбум (2020 онд 6 тэрбум) төгрөгөөс дээш давсан орлогын дүнгийн 25% (2020 онд 25%)-иар нэмж орлогын албан татвар ногдуулдаг. Засгийн Газрын бондын хүүгийн орлогод албан татвар ногдуулахгүй.

2021 оны 12-р сарын 31-нээр тасалбар болгосон тайлант жилийн татварын зардлыг санхүүгийн тайлангаарх цэвэр ашгаас Банкны үр ашигт татварын хувиар тооцсон тохируулга:

	2021	2020
	мян.төг	Дахин тайлагнасан мян.төг
Татварын өмнөх ашиг	102,468,172	43,786,300
Татварын хувь хэмжээ болох 25%-иар тооцсон орлогын татварын зардал (2020 онд 25%)	25,617,043	10,946,575
Татварын бага хувь хэмжээний нөлөөлөл	(900,000)	(900,000)
Татвар ногдохгүй орлогын нөлөөлөл	(1,081,331)	(2,243,462)
Татвар ногдох орлогоос хасагдахгүй зардлын нөлөөлөл	2,810,179	2,119,703
Тусгай хувь хэмжээгээр татвар ногдох орлогын нөлөөлөл	759,406	178,859
Тайлант жилийн татварын зардал	<u>27,205,297</u>	<u>10,101,675</u>

2021 онд үр ашигт орлогын татварын хувь хэмжээ 26.55% (2020 онд 23.07%) байсан.

11.2 Хойшлогдсон татварын хөрөнгө

	2021	2020
	мян.төг	Дахин тайлагнасан мян.төг
Тайлант жилийн эхний үлдэгдэл	3,534,627	2,105,695
Ашиг, алдагдлын тайланд хүлээн зөвшөөрсөн (Тодруулга 11.1)	601,698	1,485,409
Бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд хүлээн зөвшөөрсөн	(884)	(56,477)
Тайлант жилийн эцсийн үлдэгдэл	<u>4,135,441</u>	<u>3,534,627</u>

ХАСБАНК ХХК

**Санхүүгийн тайлангийн тодруулга
2021 оны 12 дугаар сарын 31**

11. Орлогын албан татвар (Үргэлжлэл)

11.2 Хойшлогдсон татварын хөрөнгө (Үргэлжлэл)

Түр зөрүүнд тооцсон хойшлогдсон татварын шинжилгээ

2021 оны 12-р сарын 31-ний өдрөөр	2021 оны 1-р сарын 1 мян.төг	Ашиг, алдагдлын тайланд хүлээн зөвшөөрсөн мян.төг	Бусад дэлгэрэнгүй орлогод хүлээн зөвшөөрсөн мян.төг	2021 оны 12-р сарын 31 мян.төг
Үндсэн хөрөнгө	(749,272)	(9,673)	-	(758,945)
Ашиглах эрхтэй хөрөнгийн элэгдэл	32,177	12,805	-	44,982
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	1,511,097	503,980	-	2,015,077
Санхүүгийн үүсмэл хэрэгслүүд	1,251,940	(1,251,940)	-	-
Бусад өр төлбөр				
Хойшлуулсан урт хугацааны урамшууллын төлөвлөгөө	405,072	(188,139)	-	216,933
Ажиллагсадтай холбоотой хуримтлуулсан зардал	1,714,922	1,436,815	-	3,151,737
Хуримтлуулсан зардал	168,222	91,285	-	259,507
БҮЦБДО-д бүртгэх үнэт цаасууд	(687,674)	-	(884)	(688,558)
Зээлээр авсан санхүүжилт	(111,857)	6,565	-	(105,292)
Цэвэр хойшлогдсон татварын хөрөнгө/(өр төлбөр)	3,534,627	601,698	(884)	4,135,441
Хүлээн зөвшөөрсөн хойшлогдсон татварын хөрөнгө	5,083,430	604,806	-	5,688,236
Хүлээн зөвшөөрсөн хойшлогдсон татварын өр төлбөр	(1,548,803)	(3,108)	(884)	(1,552,795)
Цэвэр хойшлогдсон татварын хөрөнгө/(өр төлбөр)	3,534,627	601,698	(884)	4,135,441

2020 оны 12-р сарын 31-ний өдрөөр (Дахин тайлагнасан)	2020 оны 1-р сарын 1 мян.төг	Ашиг, алдагдлын тайланд хүлээн зөвшөөрсөн мян.төг	Бусад дэлгэрэнгүй орлогод хүлээн зөвшөөрсөн мян.төг	2020 оны 12-р сарын 31 мян.төг
Үндсэн хөрөнгө	(538,540)	(210,732)	-	(749,272)
Ашиглах эрхтэй хөрөнгийн элэгдэл	43,249	(11,072)	-	32,177
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	1,820,774	(309,677)	-	1,511,097
Санхүүгийн үүсмэл хэрэгслүүд	148,768	1,103,172	-	1,251,940
Бусад өр төлбөр				
Хойшлуулсан урт хугацааны урамшууллын төлөвлөгөө	563,810	(158,738)	-	405,072
Ажиллагсадтай холбоотой хуримтлуулсан зардал	840,997	873,925	-	1,714,922
Хуримтлуулсан зардал	18,617	149,605	-	168,222
БҮЦБДО-д бүртгэх үнэт цаасууд	(631,197)	-	(56,477)	(687,674)
Зээлээр авсан санхүүжилт	(160,783)	48,926	-	(111,857)
Цэвэр хойшлогдсон татварын хөрөнгө/(өр төлбөр)	2,105,695	1,485,409	(56,477)	3,534,627
Хүлээн зөвшөөрсөн хойшлогдсон татварын хөрөнгө	3,436,215	1,647,215	-	5,083,430
Хүлээн зөвшөөрсөн хойшлогдсон татварын өр төлбөр	(1,330,520)	(161,806)	(56,477)	(1,548,803)
Цэвэр хойшлогдсон татварын хөрөнгө/(өр төлбөр)	2,105,695	1,485,409	(56,477)	3,534,627

ХАСБАНК ХХК**Санхүүгийн тайлангийн тодруулга
2021 оны 12 дугаар сарын 31****12. Нэгж хувьцаанд ногдох ашиг**

Доорх хүснэгтээр нэгж хувьцааны үндсэн болон хорогдуулсан ашгийн тооцоололд ашигласан орлого болон хувьцааны мэдээллийг үзүүлэв:

	2021	2020
	мян.төг	Дахин тайлагнасан мян.төг
Банкны хувьцаа эзэмшигчдэд ногдох, нийт дэлгэрэнгүй орлого (татварын дараах)	<u>75,262,875</u>	<u>33,684,625</u>
Нэгж хувьцааны үндсэн болон хорогдуулсан ашгийн тооцоололд хэрэглэгдэх энгийн хувьцааны жигнэсэн дундаж тоо	<u>1,000,000,000</u>	<u>1,000,000,000</u>

Нэгж хувьцаанд ногдох ашиг

	2021	2020
	төгрөг	төгрөг
Тайлант жилд банкны хувьцаа эзэмшигчдийн:		
Нэгж хувьцаанд ногдох үндсэн ашиг	75.26	33.68
Нэгж хувьцаанд ногдох хорогдуулсан ашиг	<u>75.26</u>	<u>33.68</u>

Нэгж хувьцаанд ногдох ашгийг тухайн жилийн цэвэр ашгийг тухайн жилд хувьцааг хувааж жижгэрүүлсэн болон хувьцаагаарх ногдол ашгийг тохируулснаар (Тодруулга 26) тодорхойлсон эргэлтэнд байгаа энгийн хувьцааны жигнэсэн дундаж тоонд хуваан тооцоолсон.

Тайлагналын өдрөөс эхлэн эдгээр санхүүгийн тайлангуудыг бэлтгэж дуусах хүртэл нэгж хувьцаанд ногдох ашгийг дахин тайлагнахыг шаардах энгийн хувьцаа болон боломжит энгийн хувьцаатай холбоотой ажил гүйлгээ гараагүй болно.

13. Бэлэн мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгө**13.1 Бэлэн мөнгө ба Монголбанк дахь харилцах**

	2021	2020
	мян.төг	Дахин тайлагнасан мян.төг
Монголбанк дахь харилцах	210,268,128	140,220,791
Бэлэн мөнгө	<u>38,045,253</u>	<u>39,283,857</u>
	<u>248,313,381</u>	<u>179,504,648</u>

13.2 Монголбанк дахь заавал байлгах нөөц

	2021	2020
	мян.төг	мян.төг
Монголбанк дахь заавал байлгах нөөц	214,409,082	186,372,668
Хасах нь: Монголбанк дахь заавал байлгах нөөцийн үнэ цэнийн бууралт	<u>(177,778)</u>	<u>-</u>
	<u>214,231,304</u>	<u>186,372,668</u>

Үнэ цэнийн бууралтын хасагдуулга

	2021	2020
	мян.төг	мян.төг
Тайлант жилийн эхний үлдэгдэл	-	-
Тайлант жилд байгуулсан (Тодруулга 9)	<u>177,778</u>	<u>-</u>
Тайлант жилийн эцсийн үлдэгдэл	<u>177,778</u>	<u>-</u>

Монголбанкнаас тавигддаг шаардлагын дагуу Монголбанкинд харилцах данс байршуулдаг. Монголбанкинд байршуулах бэлэн мөнгөний заавал байлгах үлдэгдэл нь хоёр долоо хоногийн туршид харилцагчдын харилцах, хадгаламжийн дундаж үлдэгдлийн төгрөгийн 6.0% ба гадаад валютын 18.0% (2020: 6% ба 15.0%)-иас тус тус багагүй байдаг. 2021 оны 12-р сарын 31-ний өдрийн байдлаар Банкны заавал байлгах шаардлагатай 14 хоногийн дундаж нөөцийн хэмжээ төгрөгөөр 108,666.43 сая төгрөг (2020: 97,370.60 сая төгрөг) ба гадаад валютаар 105,742.65 сая төгрөг (2020: 89,002.07 сая төгрөг) байсан.

ХАСБАНК ХХК**Санхүүгийн тайлангийн тодруулга
2021 оны 12 дугаар сарын 31****13. Бэлэн мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгө (Үргэлжлэл)****13.3 Бэлэн мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгө**

	Тодруулга	2021 мян.төг	2020 Дахин тайлагнасан мян.төг
Бэлэн мөнгө ба Монголбанк дахь харилцах	13.1	248,313,381	179,504,648
Банк ба санхүүгийн байгууллагад байршуулсан харилцах, хадгаламж	16.1	42,487,278	82,528,044
Монголбанкны үнэт цаас	16.2	907,686,267	1,207,367,188
Хасах нь: Монголбанкаас зээлээр авсан санхүүжилтэд барьцаалсан Монголбанкны үнэт цаас		(26,133,000)	(20,193,000)
Хасах нь: Анхны дуусах хугацаа нь гурван сараас дээш бусад банкинд байршуулсан харилцах, хадгаламж		-	-
Хасах нь: Анхны дуусах хугацаа нь гурван сараас дээш Монголбанкны үнэт цаас		-	-
Нийт мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгө		<u>1,172,353,926</u>	<u>1,449,206,880</u>

Мөнгөн бус гүйлгээний нэмэлт мэдээлэл

Тайлант жилд Банк нь 5%-иас 8%-ийн хүүтэй 42,109 сая төгрөг (2020 онд: 38,543 сая төгрөг)-ийн дансны үнэтэй ипотекийн зээлийг МИК-д худалдсанаар 37,898 сая төгрөг (2020 онд: 34,688 сая төгрөг)-ийн давуу эрхтэй транч болон 4,211 сая төгрөг (2020 онд: 3,855 сая төгрөг)-ийн энгийн транчаарх ипотекийн зээлээр баталгаажсан бонд ("ИЗББ")-ыг хүлээн авсан.

Тайлант жилд Банк нь 10.5%-ийн хүүтэй 10,372 сая төгрөг (2020 онд: тэг)-ийн дансны үнэтэй репо санхүүжилтийн зээлийг ҮЦСК-д худалдаж (2020 онд: тэг), оронд нь 9,335 сая төгрөгийн (2020 онд: тэг) давуу эрхтэй ХББ, 1,037 сая төгрөгийн (2020 онд: тэг)-ийн энгийн эрхтэй ХББ хүлээн авсан.

14. Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг ашиг, алдагдалд бүртгэх санхүүгийн хэрэгслүүд**14.1 Санхүүгийн хөрөнгө**

	2021 мян.төг	2020 Дахин тайлагнасан мян.төг
Өрийн хэрэгслүүд		
МИК - Энгийн ИЗББ	42,554,601	37,248,810
МИК - Давуу эрхтэй ИЗББ	32,707,952	4,066,916
ҮЦСК –Энгийн ХББ (Тодруулга 16.3)	1,026,400	-
Хувийн ХОС-д оруулсан хөрөнгө оруулалт	-	1,040,718
	<u>76,288,953</u>	<u>42,356,444</u>
БҮЦАА-д бүртгэх харилцагчдад олгосон зээл ба урьчилгаа	<u>90,000,608</u>	<u>62,983,322</u>

14. Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг ашиг, алдагдалд бүртгэх санхүүгийн хэрэгслүүд (Үргэлжлэл)

14.2 Санхүүгийн үүсмэл хэрэгслүүд

Доорх хүснэгтэнд хөрөнгө болон өр төлбөрөөр бүртгэгдсэн санхүүгийн үүсмэл хэрэгслүүдийн бодит үнэ цэнийг нэрлэсэн үнийн хамтаар харууллаа. Нэрлэсэн үнэ нь санхүүгийн үүсмэл хэрэгслүүдийн суурь болж буй хөрөнгө, жишиг ханш эсхүл индекс байх бөгөөд санхүүгийн үүсмэл хэрэгслүүдийн үнэ цэнийн өөрчлөлтийг хэмжих суурь болно. Нэрлэсэн үнэ нь жилийн эцсийн байдлаарх гүйлгээний дүнг харуулах бөгөөд энэ нь зах зээлийн эрсдэл эсхүл зээлийн эрсдэлийг тодорхойлох үзүүлэлт болж чадахгүй юм.

	Хөрөнгө 2021 мян.төг	Өр төлбөр 2021 мян.төг	Нэрлэсэн үнэ 2021 мян.төг
Арилжаалах зорилгоор эзэмшиж буй үүсмэл хэрэгслүүд			
Гадаад валютын своп хэлцэл	67,308	-	8,546,400
Хүүгийн түвшний своп хэлцэл	49,155,802	371,050	708,205,507
	2020 Дахин тайлагнасан мян.төг	2020 Дахин тайлагнасан мян.төг	2020 Дахин тайлагнасан мян.төг
Арилжаалах зорилгоор эзэмшиж буй үүсмэл хэрэгслүүд			
Гадаад валютын своп хэлцэл	12,931,412	-	25,395,723
Хүүгийн түвшний своп хэлцэл	62,752,608	-	873,089,864

Санхүүгийн үүсмэл хэрэгслүүдийн хувьд анхны хөрөнгө оруулалт бага байх буюу эсхүл огт шаардагдахгүй. Хэдий тийм боловч эдгээр санхүүгийн хэрэгслүүд нь ихэвчлэн хөшүүргийн зэргийг өндөрсгөх бөгөөд нилээн тогтворгүй байна. Санхүүгийн үүсмэл хэрэгслүүдийн хэлцлийн хөрөнгө, түвшин, индексийн үнэлгээний жижиг хэмжээний өөрчлөлт нь банкны ашиг, алдагдалд томоохон нөлөө үзүүлж болзошгүй.

Тодруулга 28-д санхүүгийн үүсмэл хэрэгслүүдийн бодит үнэ цэнийн тодруулгыг харуулсан.

15. Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг бусад дэлгэрэнгүй орлогод бүртгэх санхүүгийн хөрөнгүүд

	Бодит үнэ цэн 2021 мян.төг	БҮЦБДО 2021 мян.төг	Бодит үнэ цэн Дахин тайлаг- насан 2020 мян.төг	БҮЦБДО Дахин тайлаг- насан 2020 мян.төг
Өмчийн хэрэгслүүд				
Хөрөнгийн биржид бүртгэлгүй өмчийн хэрэгслүүд*	455,988	(122,241)	460,876	(118,576)
Хөрөнгийн биржид бүртгэлтэй өмчийн хэрэгслүүд**	3,157,209	2,187,914	3,148,784	2,181,596
	3,613,197	2,065,673	3,609,660	2,063,020

* Хөрөнгийн биржид бүртгэлгүй өмчийн хэрэгслүүдэд хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлгүй хувийн байгууллагуудад оруулсан хөрөнгө оруулалтууд багтана.

** Хөрөнгийн биржид бүртгэлтэй өмчийн хэрэгслүүд нь Монголын хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлтэй МИК-ийн хувьцаа юм.

БҮЦБДО-р бүртгэх өмчийн хэрэгслүүдэд хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлгүй байгууллагуудын хувьцаанд оруулсан хөрөнгө оруулалтууд багтана. Банк эдгээр компаниудад хяналтын бус хувь эзэмшдэг. Банк эдгээр хөрөнгө оруулалтуудыг стратегийн шинж чанартай гэж үзэж байгаа тул БҮЦБДО-р бүртгэдэг.

Тайлант жилд Банк ногдол ашиг аваагүй.

ХАСБАНК ХХК

Санхүүгийн тайлангийн тодруулга
2021 оны 12 дугаар сарын 31

16. Хорогдуулсан өртгөөрх санхүүгийн хөрөнгүүд**16.1 Банк ба санхүүгийн байгууллагад байршуулсан харилцах, хадгаламж**

	2021	2020 Дахин тайлагнасан
	мян.төг	мян.төг
Гадаадын банк, санхүүгийн байгууллагад байршуулсан Харилцах	40,221,807	44,785,063
Дотоодын банк, санхүүгийн байгууллагад байршуулсан Харилцах	2,245,739	2,318,373
Хугацаатай хадгаламж	232,070	35,658,030
Хасах нь: Үнэ цэнийн бууралтын хасагдуулга	(212,338)	(233,422)
	42,487,278	82,528,044

Банк, санхүүгийн байгууллагад байршуулсан харилцах, хадгаламжийн үнэ цэнийн бууралтын хасагдуулга

Тайлант жилийн эхний үлдэгдэл	233,422	-
Тайлант жилийн (буцаасан) /байгуулсан (Тодруулга 9)	(21,084)	233,422
Тайлант жилийн эцсийн үлдэгдэл	212,338	233,422

16.2 Өрийн хэрэгслүүд

	2021 мян.төг	2020 мян.төг
Монголбанкны үнэт цаас (Тодруулга 13.3)	907,686,267	1,207,367,188
"Эрдэнэс Таван Толгой" ХК-ийн бонд	12,279,452	-
ҮЦСК - Давуу эрхтэй ХББ (Тодруулга 16.3)	7,942,206	-
Хасах нь: Үнэ цэнийн бууралтын хасагдуулга	(1,193,410)	-
	926,714,515	1,207,367,188

Өрийн хэрэгслүүдийн үнэ цэнийн бууралтын хасагдуулга

Тайлант жилийн эхний үлдэгдэл	-	25,392
Тайлант жилийн байгуулсан /(буцаасан) (Тодруулга 9)	1,193,410	(25,392)
Тайлант жилийн эцсийн үлдэгдэл	1,193,410	-

2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаар, репо санхүүжилтийн зээлийн эх үүсвэрт барьцаалсан Монголбанкны үнэт цаас 26.13 тэрбум төгрөг (2020 онд 20.19 тэрбум төгрөг) байна.

16.3 Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа

	2021 мян.төг	2020 Дахин тайлагнасан мян.төг
Хорогдуулсан өртгөөр бүртгэх харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа*	1,645,575,773	1,304,672,422
Санхүүгийн түрээсийн авлага	131,701,203	134,412,313
Хасах нь: Үнэ цэнийн бууралтын хасагдуулга	(75,719,215)	(74,369,953)
	1,701,557,761	1,364,714,782

Нийт дүнгээр нь үл хүлээн зөвшөөрч шилжүүлсэн хөрөнгүүд*Ипотекийн зээлийн багцын худалдаа*

Банк нь тайлант жилд тогтмол хүүтэй орон сууцны барьцаат зээлийн багцаас орж ирэх мөнгөн урсгалыг авах 100% эрхийг МИК Холдинг ХК-ийн бүрэн эзэмшлийн тусгай зориулалтын компаниудтай ИЗББ-оор сольсон. Банк нь санхүүгийн тайланд зээлийн багцыг үл хүлээн зөвшөөрсөн ба давуу эрхтэй болон энгийн ИЗББ-ыг санхүүгийн хөрөнгөөр хүлээн зөвшөөрсөн (Тодруулга 13.3-ыг харна уу).

16. Хорогдуулсан өртгөөрх санхүүгийн хөрөнгүүд (Үргэлжлэл)**16.3 Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа (Үргэлжлэл)****Нийт дүнгээр нь шилжүүлсэн ч балансаас хасаагүй хөрөнгүүд**

* 2021 оны 2-р сарын 20-д Монгол улсын Засгийн Газраас “Эрүүл мэндээ хамгаалж, эдийн засгаа сэргээх” 10 их наядын цогц төлөвлөгөөг боловсруулсан. Хөтөлбөр нь жижиг дунд бизнесүүд (ЖДҮ), орон сууцжуулалт, стратегийн ач холбогдол бүхий төсөл хөтөлбөрүүд, хөдөө аж ахуйн үйлдвэрлэл, боловсролын хүртээмжийг дэмжих 5 хэсгээс бүрдсэн бөгөөд 2023 он хүртэл үргэлжлэх төлөвтэй байна. Эдгээрээс ЖДҮ-г дэмжих хөтөлбөр 2021 оны 3-р сараас, хөдөө аж ахуйг дэмжих хөтөлбөр 2021 оны 5-р сараас эхэлсэн.

Банк нь ЖДҮ-ийг дэмжих дэд хөтөлбөрийн хүрээнд ҮЦСК-ийн 100 хувийн өмчит тусгай зориулалтын компанитай үнэт цаасжуулалтын хөтөлбөрт оролцож, үл хөдлөх хөрөнгө барьцаалсан ЖДҮ-ийн зээлийн багцыг буцаах нөхцөлтэйгээр худалдсан. Хөтөлбөрийн хүрээнд Банк нийт 10,149 сая төгрөгийн, жилийн 10.5%-ийн хүүтэй, 2-3 жилийн хугацаатай ЖДҮ-ийн зээлийг харилцагчиддаа олгож (“Repo санхүүжилтээр олгосон зээл”), хариу төлбөрт ХББ хүлээн авсан. Банк нь ҮЦСК-д худалдсан зээлтэй холбоотой ихэнхи эрсдэл, өгөөжийг хүлээж байгаа учраас эдгээр зээлүүд нь данснаас үл хүлээн зөвшөөрөх шалгуурыг хангаагүй. 2021 оны 12-р сарын 31-ний байдлаар эдгээр зээлийн хэмжээ нь 8,375 сая төгрөг байсан ба хүлээн авсан төлбөрийн хэмжээгээр санхүүгийн өр төлбөр хүлээн зөвшөөрсөн (Тодруулга 25-г харна уу). Банк нь жилийн 9.5%-ийн хүүтэй, 3 хүртэлх жилийн хугацаатай давуу ба энгийн эрхтэй ХББ-ыг санхүүгийн хөрөнгө гэж хүлээн зөвшөөрсөн (Тодруулга 14.1 ба 16.2-г харна уу).

	2021	2020
	мян.төг	Дахин тайлагнасан мян.төг
Хорогдуулсан өртгөөр бүртгэх харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа		
Зээл ба урьдчилгааны нийт үнэ		
Түвшин 1	1,462,676,465	1,138,108,839
Түвшин 2	99,065,946	64,203,230
Түвшин 3	83,833,362	102,360,353
	1,645,575,773	1,304,672,422
Хасах нь: Үнэ цэнийн бууралтын хасагдуулга		
Түвшин 1	(7,895,436)	(11,198,882)
Түвшин 2	(23,218,898)	(10,938,298)
Түвшин 3	(41,651,873)	(49,985,006)
	(72,766,207)	(72,122,186)
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгааны цэвэр дүн	1,572,809,566	1,232,550,236

	2021	2020
	мян.төг	Дахин тайлагнасан мян.төг
Хорогдуулсан өртгөөр бүртгэх санхүүгийн түрээсийн авлага		
Санхүүгийн түрээсийн авлагын нийт үнэ		
Түвшин 1	126,175,586	109,193,008
Түвшин 2	4,360,875	23,099,330
Түвшин 3	1,164,742	2,119,975
	131,701,203	134,412,313
Хасах нь: Үнэ цэнийн бууралтын хасагдуулга		
Түвшин 1	(2,069,201)	(1,325,548)
Түвшин 2	(338,096)	(561,058)
Түвшин 3	(545,711)	(361,161)
	(2,953,008)	(2,247,767)
Санхүүгийн түрээсийн авлагын цэвэр дүн	128,748,195	132,164,546

ХАСБАНК ХХК

Санхүүгийн тайлангийн тодруулга
2021 оны 12 дугаар сарын 31

16. Хорогдуулсан өртгөөрх санхүүгийн хөрөнгүүд (Үргэлжлэл)**16.3 Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа (Үргэлжлэл)**

Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа болон санхүүгийн түрээсийн авлагын үнэ цэнийн бууралтын хасагдуулга

	2021	2020
	мян.төг	Дахин тайлагнасан мян.төг
Тайлант жилийн эхний үлдэгдэл	74,369,953	59,030,899
Тайлант жилийн байгуулсан (Тодруулга 9)	2,045,628	16,746,211
Данснаас хассан	(696,366)	(1,407,157)
Тайлант жилийн эцсийн үлдэгдэл	<u>75,719,215</u>	<u>74,369,953</u>

Санхүүгийн түрээсийн авлага

	Түрээсийн төлбөрүүд 2021	Түрээсийн төлбөрүүд- ийн өнөөгийн үнэ цэн 2021	Түрээсийн төлбөрүүд 2020	Түрээсийн төлбөрүүд- ийн өнөөгийн үнэ цэн 2020
	мян.төг	мян.төг	Дахин тайлагнасан мян.төг	Дахин тайлагнасан мян.төг
Нийт түрээсийн хамгийн бага төлбөр				
1 жил дотор	61,944,111	43,549,533	69,411,393	41,569,782
1 жилээс 2 жил доторх	39,321,792	26,999,554	43,532,711	33,579,438
2 жилээс 3 жил доторх	27,457,232	19,116,242	26,411,638	19,859,060
3 жилээс 4 жил доторх	19,789,834	14,209,729	16,779,263	12,267,889
4 жилээс 5 жил доторх	14,768,291	11,271,999	12,017,774	8,823,581
5 жилээс дээш	19,161,090	16,554,146	20,238,372	18,312,563
Баталгаагүй үлдэх өртөг	<u>182,442,350</u>	<u>131,701,203</u>	<u>188,391,151</u>	<u>134,412,313</u>
Нийт түрээс дэх хөрөнгө оруулалт	<u>182,442,350</u>	<u>131,701,203</u>	<u>188,391,151</u>	<u>134,412,313</u>
Хасах нь: Хэрэгжээгүй санхүүгийн орлого	<u>(50,741,147)</u>		<u>(53,978,838)</u>	
Түрээсийн авлагын хамгийн бага төлбөрүүдийн өнөөгийн үнэ цэн	<u>131,701,203</u>		<u>134,412,313</u>	
Хасах нь: Үнэ цэнийн бууралтын хасагдуулга	(2,953,008)	(2,953,008)	(2,247,767)	(2,247,767)
Санхүүгийн түрээсийн авлагын цэвэр дансны үнэ	<u>128,748,195</u>	<u>128,748,195</u>	<u>132,164,546</u>	<u>132,164,546</u>

ХАСБАНК ХХК**Санхүүгийн тайлангийн тодруулга
2021 оны 12 дугаар сарын 31****17. Бусад хөрөнгө**

	2021	2020
	мян.төг	Дахин тайлагнасан мян.төг
Бусад санхүүгийн хөрөнгө		
Төлбөр тооцооны үйлчилгээний авлага	345,382	3,616,065
Хуулийн этгээд ба иргэдээс авах авлага	4,458,691	10,453,890
Бэлэн мөнгөний барьцаа	1,610,073	1,382,031
Хойшлогдсон ажилчдын зээл*	1,489,724	-
Бусад санхүүгийн хөрөнгө	406,669	4,651
Хасах нь: Бусад санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтын хасагдуулга	<u>(1,618,289)</u>	<u>(2,096,879)</u>
	<u>6,692,250</u>	<u>13,359,758</u>
Бусад санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтын хасагдуулга		
Түвшин 1	9,820	120,173
Түвшин 2	37,757	20,813
Түвшин 3	<u>1,570,712</u>	<u>1,955,893</u>
	<u>1,618,289</u>	<u>2,096,879</u>
Бусад санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтын хасагдуулга		
Тайлант жилийн эхний үлдэгдэл	2,096,879	1,556,564
Тайлант жилд (буцаасан)/ байгуулсан (Тодруулга 9)	(445,061)	569,771
Данснаас хассан	<u>(33,529)</u>	<u>(29,456)</u>
Тайлант жилийн эцсийн үлдэгдэл	<u>1,618,289</u>	<u>2,096,879</u>
Бусад санхүүгийн бус хөрөнгө		
Бараа, үйлчилгээний нийлүүлэгчдэд төлсөн урьдчилгаа	2,438,306	2,569,077
Хангамж ба бусад бараа материал	202,765	1,459,451
Урьдчилж төлсөн зардал	1,582,146	164,190
Үнэт металл	94,439	94,439
НӨАТ авлага	12,154,393	12,278,466
Бусад санхүүгийн бус хөрөнгө	39,582	205,979
Хураан авсан хөрөнгө	46,795,646	40,499,577
Хасах нь: Хураан авсан хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтын хасагдуулга	<u>(9,406,573)</u>	<u>(12,433,189)</u>
	<u>53,900,704</u>	<u>44,837,990</u>
Нийт бусад хөрөнгө	<u>60,592,954</u>	<u>58,197,748</u>

*Банк нь ажилтнууддаа хөнгөлөлттэй зээл олгодог. СТОУС-ын дагуу ажилтнуудад олгосон хөнгөлөлттэй зээлийг анх олгоход тохируулах бодит үнэ цэнэ нь цалингийн урьдчилсан төлбөрт хамаарах ба зээлийн хугацаанд хорогдуулдаг.

ХАСБАНК ХХК**Санхүүгийн тайлангийн тодруулга
2021 оны 12 дугаар сарын 31****17. Бусад хөрөнгө (Үргэлжлэл)**

	2021	2020
	мян.төг	Дахин тайлагнасан мян.төг
Хураан авсан хөрөнгө		
Тайлант жилийн эхний үлдэгдэл	40,499,577	33,486,183
Нэмэх нь: Өмчлөлд шилжүүлж авсан	5,403,599	6,351,568
Нэмэх нь: БЗЭБХ-өөс шилжсэн (Тодруулга 18)	1,149,747	-
Нэмэх нь: ХОЗҮХХ-өөс шилжсэн (Тодруулга 21)	21,260,252	7,478,873
Хасах нь: Тайлант жилд борлуулсан	(20,535,985)	(4,247,502)
Хасах нь: Үндсэн хөрөнгөд шилжүүлсэн (Тодруулга 19)	(981,544)	-
Хасах нь: БЗЭБХ-д шилжүүлсэн (Тодруулга 18)	-	(2,569,545)
	46,795,646	40,499,577
Хасах нь: Үнэ цэнийн бууралтын хасагдуулга	(9,406,573)	(12,433,189)
Тайлант жилийн эцсийн үлдэгдэл	37,389,073	28,066,388

Хураан авсан хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтын хасагдуулга

Тайлант жилийн эхний үлдэгдэл	12,433,189	14,880,394
Тайлант жилд байгуулсан (Тодруулга 8)	1,850,761	12,571,767
Борлуулж данснаас хассан (Тодруулга 8)	(4,877,377)	(15,018,972)
Тайлант жилийн эцсийн үлдэгдэл	9,406,573	12,433,189

Хураан авсан хөрөнгөөс тайлант жилд 19,410,445 мянган төгрөг (2020 онд: 3,938,684 мянган төгрөг)-өөр борлуулсан бөгөөд эдгээрийг борлуулснаас 1,125,540 мянган төгрөг (2020 онд: 308,818 мянган төгрөг)-ийн гарз бүртгэсэн.

18. Борлуулах зорилгоор эзэмшиж буй хөрөнгө

	2021	2020
	мян.төг	Дахин тайлагнасан мян.төг
Тайлант жилийн эхний үлдэгдэл	3,150,622	4,797,956
Нэмэх нь: Үндсэн хөрөнгөөс шилжсэн (Тодруулга 19)	92,875	-
Нэмэх нь: Өмчлөлд шилжүүлж авсан	969,660	521,784
Нэмэх нь: Хураан авсан хөрөнгөөс шилжсэн (Тодруулга 17)	-	2,569,545
Хасах нь: Тайлант жилд борлуулсан	(2,929,816)	(4,460,803)
Хасах нь: Хураан авсан хөрөнгөд шилжүүлсэн (Тодруулга 17)	(1,149,747)	-
Хасах нь: Үндсэн хөрөнгөд шилжүүлсэн (Тодруулга 19)	-	(277,860)
	133,594	3,150,622
Хасах нь: Үнэ цэнийн бууралтын хасагдуулга	-	(116,699)
Тайлант жилийн эцсийн үлдэгдэл	133,594	3,033,923

Борлуулах зорилгоор эзэмшиж буй хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтын хасагдуулга

Тайлант жилийн эхний үлдэгдэл	116,699	92,080
Тайлант жилд байгуулсан (Тодруулга 8)	-	92,329
Борлуулж данснаас хассан (Тодруулга 8)	(116,699)	(67,710)
Тайлант жилийн эцсийн үлдэгдэл	-	116,699

Борлуулах зорилгоор эзэмшиж буй хөрөнгөөс тайлант жилд 3,085,797 мянган төгрөг (2020 онд: 4,191,979 мянган төгрөг)-өөр борлуулсан бөгөөд эдгээрийг борлуулснаар 155,981 мянган төгрөгийн олзыг (2020 онд: 268,824 мянган төгрөгийн гарз) 'Үйл ажиллагааны бусад цэвэр зардал' (Тодруулга 8)-д хүлээн зөвшөөрч тайлагнасан.

Удирдлагын зүгээс эдгээр хөрөнгийг одоогийн нөхцөл байдалд нь богино хугацаанд борлуулах боломжтой гэж үнэлсэн. Борлуулалтын ажил эхэлсэн байгаа ба эдгээр хөрөнгийг борлуулах зорилгоор эзэмшиж буй хөрөнгийн ангилалд бүртгэснээс хойш 1 жилийн хугацаанд борлуулна гэж хүлээж байна.

ХАСБАНК ХХК

**Санхүүгийн тайлангийн тодруулга
2021 оны 12 дугаар сарын 31**

19. Үндсэн хөрөнгө ба ашиглах эрхтэй хөрөнгө

	Түрээсийн хөрөнгийн сайжруу- лалт мян.төг	Барилга байшин мян.төг	Тээврийн хэрэгсэл мян.төг	Тавилга, эд хогшил мян.төг	Компьютер, тоног төхөөрөмж ба бусад мян.төг	Дуусаагүй барилга мян.төг	Ашиглах эрхтэй хөрөнгө мян.төг	Нийт мян.төг
2021 оны 12-р сарын 31								
Өртөг эсхүл дахин үнэлсэн өртөг								
2021 оны 1-р сарын 1	6,537,839	35,075,086	4,565,707	5,378,802	42,825,902	545,326	12,825,981	107,754,643
Нэмэгдсэн	94,683	163,324	766,900	268,283	2,271,569	1,816,221	5,393,450	10,774,430
Хураан авсан хөрөнгөөс шилжсэн (Тодруулга 17)	-	981,544	-	-	-	-	-	981,544
Данснаас хассан	(5,382,369)	-	-	(229,467)	(301,293)	-	-	(5,913,129)
Худалдан борлуулсан	-	-	-	(39,147)	(21,250)	-	-	(60,397)
Барилгын дахин үнэлгээний олз (Тодруулга 27)	-	2,997,142	-	-	-	-	-	2,997,142
Барилгын дахин үнэлгээний гарз (Тодруулга 10)	-	(868,801)	-	-	-	-	-	(868,801)
Дахин үнэлсэн	-	(2,335,341)	-	-	-	-	-	(2,335,341)
Дахин ангилсан	-	490,000	-	20,851	-	(510,851)	-	-
БЗЭБХ рүү шилжүүлсэн (Тодруулга 18)	-	-	(658,647)	-	-	-	-	(658,647)
2021 оны 12-р сарын 31	1,250,153	36,502,954	4,673,960	5,399,322	44,774,928	1,850,696	18,219,431	112,671,444
Хуримтлагдсан элэгдэл								
2021 оны 1-р сарын 1	5,975,869	1,666,610	1,820,603	2,895,867	23,895,889	-	7,940,387	44,195,225
Тайлант жилд байгуулсан (Тодруулга 10)	430,347	668,731	443,116	495,160	4,302,516	-	3,711,714	10,051,584
Данснаас хассан	(5,382,369)	-	-	(159,712)	(290,950)	-	-	(5,833,031)
Худалдан борлуулсан	-	-	-	(33,982)	(21,250)	-	-	(55,232)
Дахин үнэлсэн	-	(2,335,341)	-	-	-	-	-	(2,335,341)
БЗЭБХ рүү шилжүүлсэн (Тодруулга 18)	-	-	(565,772)	-	-	-	-	(565,772)
2021 оны 12-р сарын 31	1,023,847	-	1,697,947	3,197,333	27,886,205	-	11,652,101	45,457,433
2021 оны 12-р сарын 31-нээрх дансны үнэ	226,306	36,502,954	2,976,013	2,201,989	16,888,723	1,850,696	6,567,330	67,214,011

ХАСБАНК ХХК

Санхүүгийн тайлангийн тодруулга
2021 оны 12 дугаар сарын 31

19. Үндсэн хөрөнгө ба ашиглах эрхтэй хөрөнгө (Үргэлжлэл)

	Түрээсийн хөрөнгийн сайжруу- лалт мян.төг	Барилга байшин мян.төг	Тээврийн хэрэгсэл мян.төг	Тавилга, эд хогшил мян.төг	Компьютер, тоног төхөөрөмж ба бусад мян.төг	Дуусаагүй барилга мян.төг	Ашиглах эрхтэй хөрөнгө мян.төг	Нийт мян.төг
2020 оны 12-р сарын 31 (Дахин тайлагнасан)								
Өртөг эсхүл дахин үнэлсэн өртөг								
2020 оны 1-р сарын 1 (Дахин тайлагнасан)	6,173,667	34,693,891	4,020,308	5,902,569	42,554,974	918,872	9,594,890	103,859,171
Нэмэгдсэн	275,506	179,488	749,581	36,694	1,408,553	81,914	3,898,174	6,629,910
БЗЭБХ-өөс шилжсэн (Тодруулга 18)	-	359,206	-	-	-	-	-	359,206
Данснаас хассан	-	(35,678)	-	(527,488)	(941,502)	-	-	(1,504,668)
Худалдан борлуулсан	-	(121,821)	(431,910)	(32,973)	(27,455)	-	-	(614,159)
Түрээсийн нөхцөл өөрчилсөн	-	-	-	-	-	-	(667,083)	(667,083)
Дахин ангилсан	88,666	-	227,728	-	53,523	(369,917)	-	-
Бусад хөрөнгөд дахин ангилсан	-	-	-	-	(222,191)	(85,543)	-	(307,734)
2020 оны 12-р сарын 31 (Дахин тайлагнасан)	6,537,839	35,075,086	4,565,707	5,378,802	42,825,902	545,326	12,825,981	107,754,643
Хуримтлагдсан элэгдэл								
2020 оны 1-р сарын 1 (Дахин тайлагнасан)	5,081,337	923,614	1,623,601	2,913,540	20,588,253	-	4,154,781	35,285,126
Тайлант жилд байгуулсан (Тодруулга 10)	894,532	667,951	433,716	521,586	4,266,647	-	3,785,606	10,570,038
БЗЭБХ-өөс шилжсэн (Тодруулга 18)	-	81,346	-	-	-	-	-	81,346
Данснаас хассан	-	(2,775)	-	(506,534)	(936,315)	-	-	(1,445,624)
Худалдан борлуулсан	-	(3,526)	(236,714)	(32,725)	(22,696)	-	-	(295,661)
2020 оны 12-р сарын 31 (Дахин тайлагнасан)	5,975,869	1,666,610	1,820,603	2,895,867	23,895,889	-	7,940,387	44,195,225
2020 оны 12-р сарын 31-нээрх дансны үнэ (Дахин тайлагнасан)	561,970	33,408,476	2,745,104	2,482,935	18,930,013	545,326	4,885,594	63,559,418

ХАСБАНК ХХК**Санхүүгийн тайлангийн тодруулга
2021 оны 12 дугаар сарын 31****19. Үндсэн хөрөнгө ба ашиглах эрхтэй хөрөнгө (Үргэлжлэл)****19.1 Барилгын дахин үнэлгээ**

2021 оны 12-р сарын 31-ний байдлаар хараат бус үнэлгээчдээр барилгын дахин үнэлгээг хийлгэсэн. Эдгээр үнэлгээчид нь Монголын Мэргэшсэн Үнэлгээчдийн Институтийн гишүүд ба холбогдох мэргэжлийн ур чадварыг эзэмшсэн холбогдох байршлын хөрөнгийн үнэ цэнийг үнэлсэн туршлагатай. Дахин үнэлгээ нь Олон улсын үнэлгээний стандартын дагуу зах зээлийн үнэ болон өртгийн аргачлалаар хийгдсэн.

Банк барилга байшинг түүхэн өртгөөр нь бүртгэж байсан бол 2021 оны 12-р сарын 31-ний байдлаар дансны үнэ 19.3 тэрбум төгрөг (2020 онд: 18.2 тэрбум төгрөг) байхаар байна.

19.2 Бүрэн элэгдсэн үндсэн хөрөнгийн нийт дансны үнэ:

	2021 мян.төг	2020 мян.төг
Компьютер, тоног төхөөрөмж	13,577,302	12,145,828
Тавилга, эд хогшил	598,030	379,723
Тээврийн хэрэгсэл	62,712	30,988
	14,238,044	12,556,539

19.3 Ашиглах эрхтэй хөрөнгө ба түрээсийн өр

Түрээстэй холбоотой дараах дүнгүүдийг ашиг, алдагдаар хүлээн зөвшөөрч бүртгэсэн:

	2021 мян.төг	2020 мян.төг
Түрээсийн өр төлбөрийн хүүгийн зардал (Тодруулга 4)	555,674	321,453
Ашиглах эрхтэй хөрөнгийн элэгдэл (Тодруулга 10)	3,711,714	3,785,606
Богино хугацаат түрээсийн зардал (Тодруулга 10)	79,147	10,199
Бага үнэ цэн бүхий хөрөнгийн түрээсийн зардал (богино хугацаат түрээсийн зардлыг оруулаагүй)	890,732	1,084,979
	5,237,267	5,202,237

Түрээсийн гэрээг шинэчлэх, цуцлах сонголт бүхий түрээсийн хугацааг тодорхойлох (Банк түрээслэгч үед)

Банк нь түрээсийн үл цуцлагдах хугацааг тодорхойлохдоо хэрэв тухайн түрээсийг үргэлжлүүлэх үндэслэлтэй гэж үзвэл сунгагдах боломжтой бүх хугацаа эсхүл тухайн түрээсийг цуцлах үндэслэл байгаа бол мөн цуцлах хүртэл хугацааг оруулсан.

Банк нь оффис болон салбар, тооцооны төвийн байрны түрээсийн хугацааг сунгах болон цуцлах нөхцөлтэй түрээсийн гэрээнүүдтэй. Энэ нь Банкны үйл ажиллагаанд ашиглагдаж байгаа хөрөнгүүдийг үр ашигтай ашиглах боломжоор хангаж байна

Банк нь түрээсийн хугацаа эхлэх өдөр хугацааг сунгах нөхцөл эсхүл гэрээг цуцлахгүй нөхцөлийг үнэлдэг. Банк (i) хугацааг сунгах нөхцөл эвсэл (ii) гэрээг цуцлахгүй нөхцөлийг тодорхойлох боломжгүй ирээдүйд үүсэх түрээсийн төлбөрийн боломжит дүнг доорх хүснэгтээр харуулсан:

	2021 оны 12-р сарын 31-ний байдлаар хүлээн зөвшөөрсөн түрээсийн өр төлбөр мян.төг	Түрээсийн өр төлбөрт ороогүй ирээдүйн боломжит түрээсийн төлбөр (Дискаунтлаагүй) мян.төг	2020 оны 12-р сарын 31-ний байдлаар хүлээн зөвшөөрсөн түрээсийн өр төлбөр мян.төг	Түрээсийн өр төлбөрт ороогүй ирээдүйн боломжит түрээсийн төлбөр (Дискаунтлаагүй) мян.төг
Салбарууд	5,098,228	5,831,904	2,524,837	2,930,954
Оффисын талбай	324,299	356,613	651,754	754,770

Мөн Банк нь хугацааг сунгах нөхцөл эвсэл гэрээг цуцлахгүй нөхцөлийг үнэлэхдээ түрээслэгчийн хяналтанд нөлөөлөх томоохон нөхцөл байдал үүссэн эсхүл томоохон үйл явдал болсон эсэхийг тооцно. 2021 оны 12 сарын 31-ний байдлаар энэхүү нөхцөл байдал үүсээгүй байна.

Түрээсийн гэрээний үүрэг

2021 оны 12 сарын 31-ний байдлаар Банкинд шинээр байгуулсан, эхлээгүй түрээсийн гэрээ байхгүй болно.

ХАСБАНК ХХК

**Санхүүгийн тайлангийн тодруулга
2021 оны 12 дугаар сарын 31**

20. Биет бус хөрөнгө

	Патент ба эрх мян.төг	Програм хангамж мян.төг	Програм хангамжийн хөгжүүлэлт мян.төг	Нийт мян.төг
2021 оны 12-р сарын 31				
Өртгөөр				
2021 оны 1-р сарын 1-нээр	10,594,443	11,976,888	5,156,387	27,727,718
Нэмэгдсэн	402,012	694,775	2,559,788	3,656,575
Данснаас хассан	(24,184)	-	-	(24,184)
Дахин ангилсан	-	1,105,113	(1,105,113)	-
2021 оны 12-р сарын 31-нээр	10,972,271	13,776,776	6,611,062	31,360,109
Хуримтлагдсан хорогдуулалт				
2021 оны 1-р сарын 1-нээр	4,907,418	8,113,767	-	13,021,185
Тайлант жилд байгуулсан (Тодруулга 10)	1,204,032	1,706,555	-	2,910,587
Данснаас хассан	(24,184)	-	-	(24,184)
2021 оны 12-р сарын 31-нээр	6,087,266	9,820,322	-	15,907,588
Дансны үнэ	4,885,005	3,956,454	6,611,062	15,452,521
2020 оны 12-р сарын 31				
(Дахин тайлагнасан)				
Өртгөөр				
2020 оны 1-р сарын 1 (Дахин тайлагнасан)	10,298,732	12,352,471	1,007,733	23,658,936
Нэмэгдсэн	869,545	261,021	4,208,373	5,338,939
Данснаас хассан	(626,699)	(643,458)	-	(1,270,157)
Дахин ангилсан	52,865	6,854	(59,719)	-
2020 оны 12-р сарын 31 (Дахин тайлагнасан)	10,594,443	11,976,888	5,156,387	27,727,718
Хуримтлагдсан хорогдуулалт				
2020 оны 1-р сарын 1 (Дахин тайлагнасан)	4,512,889	7,060,441	-	11,573,330
Тайлант жилд байгуулсан (Тодруулга 10)	1,003,244	1,668,368	-	2,671,612
Данснаас хассан	(608,715)	(615,042)	-	(1,223,757)
2020 оны 12-р сарын 31 (Дахин тайлагнасан)	4,907,418	8,113,767	-	13,021,185
Дансны үнэ (Дахин тайлагнасан)	5,687,025	3,863,121	5,156,387	14,706,533

21. Хөрөнгө оруулалтын зориулалттай үл хөдлөх хөрөнгө

	2021 мян.төг	2020 мян.төг
Тайлант жилийн эхний үлдэгдэл	21,260,252	31,919,060
Хасах нь: Хураан авсан хөрөнгөд шилжүүлсэн (Тодруулга 17)	(21,260,252)	(7,478,873)
Хасах нь: Худалдан борлуулсан	-	(94,000)
ХОЗҮХХ-ийн бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт (Тодруулга 8)	-	(3,085,935)
Тайлант жилийн эцсийн үлдэгдэл	-	21,260,252

ХАСБАНК ХХК**Санхүүгийн тайлангийн тодруулга
2021 оны 12 дугаар сарын 31****22. Хорогдуулсан өртгөөрх санхүүгийн өр төлбөр****22.1 Банк, санхүүгийн байгууллагаас байршуулсан харилцах, хадгаламж**

	2021 мян.төг	2020 мян.төг
Банк, санхүүгийн байгууллагын байршуулсан харилцах	2,144,398	290,161
Банк, санхүүгийн байгууллагын байршуулсан хугацаатай хадгаламж	547,008	1,648,748
	<u>2,691,406</u>	<u>1,938,909</u>

22.2 Харилцагчдын харилцах, хадгаламж

	2021 мян.төг	2020 Дахин тайлагнасан мян.төг
Засгийн газрын:		
-Харилцах данс	79,305,483	40,584,622
-Хугацаагүй хадгаламж	689,196	1,683,001
-Хугацаатай хадгаламж	3,822,453	42,135,371
Хувийн секторын:		
-Харилцах данс	249,733,532	280,177,126
-Хугацаагүй хадгаламж	22,572,842	27,530,740
-Хугацаатай хадгаламж	72,081,422	58,623,729
Иргэдийн:		
-Харилцах данс	132,328,164	75,575,289
-Хугацаагүй хадгаламж	200,033,760	244,910,580
-Хугацаатай хадгаламж	1,491,532,879	1,254,250,480
	<u>2,252,099,731</u>	<u>2,025,470,938</u>

2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаар харилцагчдын харилцах, хадгаламжинд банкнаас гаргаж буй үл цуцлах санхүүгийн баталгаанд барьцаа хөрөнгө болгож байршуулсан төгрөгийн 16,030 сая төгрөгийн (2020 онд: 10,866 сая.төг) хадгаламж байна.

ХАСБАНК ХХК

Санхүүгийн тайлангийн тодруулга
2021 оны 12 дугаар сарын 31

22. Хорогдуулсан өртгөөрх санхүүгийн өр төлбөр (Үргэлжлэл)**22.3 Зээлээр авсан санхүүжилт**

	2021	2020
	мян.төг	Дахин тайлагнасан мян.төг
Гадаадын санхүүгийн байгууллагуудаас авсан		
Нидерландын Хөгжил Санхүүжилтийн Компани	137,746,621	183,178,291
Азийн Хөгжлийн Банк	72,870,465	84,819,632
Уур Амьсгалын Ногоон Сан	58,416,437	58,533,339
Германы Хөрөнгө оруулалт, хөгжлийн корпораци	56,459,834	56,251,255
Социете Де Промоушн Эт Дэ Партисипэйшн Поур Ла	42,630,889	42,351,388
Олон Улсын Санхүүгийн Корпораци	42,532,559	42,314,141
Инкофин нийгмийн зорилготой хязгаарлагдмал хариуцлагатай хоршоо	38,241,316	57,316,516
Олон Улсын Хөгжлийн ОПЕК Сан	35,568,816	70,986,743
ЭсАйЭфИЭм ХХК	28,211,830	28,101,009
Дэлхийн Уур Амьсгалын Нөхөрлөл сан Эс.Эй., СИКАВ-СИФ	14,353,624	-
Олон Улсын Эдийн Засгийн Хамтын Ажиллагааны Банк	14,222,142	28,388,821
Рэйсин Банк ХХК	14,219,154	14,180,490
Үйлдвэрлэл, Хамтын Ажиллагааны Финниш Фанд	14,093,890	14,034,441
Олон Улсын Хөрөнгө Оруулалтын Банк	10,832,363	14,373,436
Хөгжиж буй орнуудын Бельгийн Хөрөнгө Оруулалтын компани		
ЭнВи/ЭсЭй-БиАйӨү	7,233,190	12,044,466
Инкофин СиВиЭсӨү СиВиБиЭй-ЭсӨү Бельгийн Хөрөнгө Оруулалтын компани	7,125,392	-
Баобаб Үнэт цаас ХХК	5,882,735	5,866,749
Симбиотикс СИКАВ (Лакс)	5,684,341	32,913,749
РеспонсАбилити Дэлхийн Бичил, ЖДҮ Бизнесийн сан	5,593,964	-
Европын Сэргээн Босголт Хөгжлийн Банк	4,591,221	3,212,250
РеспонсАбилити СИКАВ (Лакс) Бичил, ЖДҮ Бизнесийн Өрийн сан	3,442,428	-
РеспонсАбилити СИКАВ (Лакс) Санхүүгийн Хүртээмжийн Сан	3,155,559	-
ДиВиЭм Орлогын сан Эс.Си.Эй. СИКАВ-СИФ	2,934,519	15,872,035
РеспонсАбилити СИКАВ (Лакс)- Бичил, ЖДҮ Бизнесийн Удирдагчид	2,151,518	-
Актиам Институционал микрофинанс сан	-	17,139,460
Девелопин Уорлд Маркетс ("ДиВиЭм")	-	13,124,625
Бичил, Жижиг Дунд Бизнесийн Бонд ЭсЭй	-	15,202,159
ТэнГэр Санхүүгийн Нэгдэл ХХК	-	12,579,408
ЦэнхэрХүлэмж Бичил Бизнесийн сан	-	7,310,847
Инкофин СиВиБиЭй, Бельгийн Хөрөнгө Оруулалтын компани	-	5,749,995
МикроВэст ИДиЭф Мастер сан ХХК	-	4,413,891
Банк Им Бистум Эссен ("БиБ")	-	4,333,460
Симбиотикс СИКАВ (Лакс)- Дэхийн Бичил Бизнесийн сан	-	2,877,900
Симбиотикс ЭСИБи IV Бичил Бизнесийн сан	-	2,785,154
Хилийн чанад дахь хувийн хөрөнгө оруулалтын корпораци	-	2,441,710
Симбиотикс СИКАВ (Лакс)-ЭлЖиТи Жижиг Бизнесийн Зээлийн Нөлөөллийн сан	-	1,423,215
Гадаадын санхүүгийн байгууллагуудаас авсан нийт санхүүжилт	628,194,807	854,120,575
Засгийн газар, төрийн байгууллагаас авсан санхүүжилт		
Монгол Банк	119,626,604	20,113,527
Монгол Улсын Сангийн Яам	9,642,608	11,275,053
Сангийн яам/ Японы Олон улсын хамтын ажиллагааны банк	8,350,990	9,261,197
Азийн Хөгжлийн Банк	1,550,789	2,150,834
Жижиг дунд үйлдвэрийг хөгжүүлэх сан	1,394,286	3,473,616
Хөдөө аж ахуйг хөгжүүлэх олон улсын сан	15,653	45,721
Монгол Улсын Засгийн Газар	-	37,145,340
Засгийн газар, төрийн байгууллагаас авсан нийт санхүүжилт	140,580,930	83,465,288
Нийт зээлээр авсан санхүүжилт	768,775,737	937,585,863

22. Хорогдуулсан өртгөөрх санхүүгийн өр төлбөр (Үргэлжлэл)**22.3 Зээлээр авсан санхүүжилт (Үргэлжлэл)**

Засгийн газар, төрийн байгууллагаас авсан, дээр дурдсан бүх санхүүжилтүүд нь Монгол Улсын Засгийн газартай холбоотой болно.

2021 болон 2020 оны туршид Банк үндсэн болон хүүгийн өр төлбөрийг хугацаанд нь төлж барагдуулсан. Зээлийн гэрээнүүдийн ихэнх нь тодорхой шалгуур үзүүлэлтүүдийг хангаж байхыг банкнаас шаарддаг ба тус нөхцөлүүдийг дараах төрлүүдэд ангилан үзүүлж болно:

- Өөрийн хөрөнгийн харьцаа (эрсдэлээр жигнэсэн өөрийн хөрөнгийн харьцаа, төлбөрийн чадварын харьцаа, 1 дүгээр зэрэглэлийн өөрийн хөрөнгө болон нийт хөрөнгийн харьцаа)
- Санхүүгийн эрсдэлийн харьцаанууд (актив, пассивын төлөгдөх хугацааны харьцаа, нийт гадаад валютын ба нэгж гадаад валютын эрсдэлийн харьцаа, төлбөр түргэн гүйцэтгэх чадварын харьцаа, нийт хүүгийн эрсдэлийн харьцаа);
- Зээлийн эрсдэлийн харьцаанууд (Эрсдэлтэй зээлийн багцын эрсдэл, шугаман зээлийн эрсдэлийн харьцаа, алдагдлаар хаасан зээлийн харьцаа, том зээлдэгч болон өөрийн хөрөнгийн харьцаа, холбогдох этгээдэд олгосон зээлийн харьцаа, нийт том зээлдэгчдийн эрсдэлийн харьцаа);
- Бусад харьцаанууд (Хадгаламж зээлийн харьцаа, хүү төлөх чадварын эрсдэл, үндсэн хөрөнгө ба нийт хөрөнгийн харьцаа, үндсэн хөрөнгө, өөрийн хөрөнгийн хөрөнгө оруулалтын харьцаа, үйл ажиллагааны зардал болон ашгийн харьцаа гэх мэт).

Зээлийн гэрээний зохистой харьцаануудыг хангаагүй тохиолдолд холбогдох зээлийн үүрэг биелэгдээгүйд тооцогдох буюу зээл нь нэхэмжилсэн үед төлөгдөх шаардлагатай болно. Тиймээс зохистой харьцаануудын биелэлтэд холбогдох хэлтэс, ажилтнууд (Санхүү хариуцсан захирлын харьяа Санхүү удирдлагын газар, мөн Эрсдэл хариуцсан захирлын харьяа Эрсдэлийн удирдлагын газар г.м.) улирал тутамд хяналт тавин ажилладаг. Зохистой харьцааны биелэлт хангагдахгүйг урьдчилан мэдсэн буюу олж илрүүлсэн тохиолдолд удирдлага нь зохистой харьцааг хангах үүргээс түр чөлөөлөгдөх хүсэлт гаргах, зохистой харьцааг шинэчлэн гэрээг шинээр байгуулах зэрэг арга хэмжээг авдаг.

2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар Банк нь эх үүсвэр олгосон зээлдүүлэгч байгууллагуудтай хийсэн гэрээний үүрэг болон санхүүгийн шалгуур үзүүлэлтүүдийг биелүүлсэн бөгөөд үүнд Банкны “бүтэц өөрчилсөн зээл”-ийн багц, тооцоололд нь ордог зарим шалгуур үзүүлэлтүүдийн зөрчсөн гэрээний үүргээс чөлөөлсөн зөвшөөрөл орно. Цар тахлын эдийн засагт үзүүлж буй дарамтыг бууруулах үүднээс Засгийн Газар болон Монголбанк нь 2020 оны 4 дүгээр сараас төрөл бүрийн арга хэмжээг авч хэрэгжүүлж эхэлсэн бөгөөд үүнээс үүдэн банкны салбарын “бүтэц өөрчилсөн зээл”-ийн хэмжээ нэмэгдсэн. Банк нь шаардлагатай үүргээс чөлөөлөх зөвшөөрлүүдийг авсан бөгөөд “бүтэц өөрчилсөн зээл”-тэй холбоотой нэмэлт мэдээллийг тогтмол тайлагнах зэргээр эх үүсвэрийг татан төвлөрүүлсэн олон улсын байгууллагуудтай харилцан хамтран ажиллаж байна. Мөн түүнчлэн, ХасЛизинг ХХК-ийг Банктай нэгтгэснээр 17 зээлийн эх үүсвэрийн эрх үүрэг шилжиж ирсэн бөгөөд эдгээр эх үүсвэрүүдийн гэрээний шалгуур үзүүлэлтүүдийг бүрэн дагаж мөрдөн биелүүлсэн байна.

22.4 Өрийн үнэт цаас

	2021	2020
		Дахин
	мян.төг	тайлагнасан
		мян.төг
Өрийн үнэт цаас	<u>8,403,663</u>	<u>10,618,643</u>

Өрийн үнэт цаас нь ХасЛизинг ХХК-аас 2020 оны 1-р сард, жилийн 6.5%-ийн хүүтэй, 2 жилийн хугацаатай, иргэнд гаргасан баталгаагүй бонд юм. Өрийн үнэт цаасыг 2022 оны 1-р сард бүрэн төлж дууссан.

ХАСБАНК ХХК

Санхүүгийн тайлангийн тодруулга
2021 оны 12 дугаар сарын 31

23. Хойшлогдсон нөхцөлт хандив

	2021	2020
	мян.төг	мян.төг
Микро Энержи Кредит Корпораци ("МЭК")	3,408,237	3,412,724
Уур Амьсгалын Ногоон Сангийн ЭХХХЗ тэтгэлэгт хөтөлбөр	2,754,326	2,803,950
Уур Амьсгалын Ногоон Сангийн БЖДБ тэтгэлэгт хөтөлбөр	815,768	862,228
Уур Амьсгалын Ногоон Сангийн дэмжлэг	726,607	775,673
Уур Амьсгалын Ногоон Сангийн ЭХХДМБ төслийн тэтгэлэг	602,072	712,320
Уур Амьсгалын Ногоон Сангийн Мини-грид төслийн тэтгэлэг	490,455	916,269
Уур Амьсгалын Ногоон Сангийн ҮЗБЧБ-2 төслийн тэтгэлэг	322,326	712,321
Уур Амьсгалын Ногоон Сангийн МНСК төслийн тэтгэлэг	123,451	123,481
Нийт хойшлогдсон нөхцөлт хандив	9,243,242	10,318,966

Хойшлогдсон нөхцөлт хандивын хөдөлгөөн дараах байдалтай байна:

	2021	2020
	мян.төг	мян.төг
Тайлант жилийн эхний үлдэгдэл	10,318,966	8,047,821
Тайлант жилд хүлээн авсан	331,540	3,445,874
Тайлант жилд хорогдуулсан	(1,407,264)	(1,174,729)
Тайлант жилийн эцсийн үлдэгдэл	9,243,242	10,318,966

МЭК-ээс хүлээн авсан хойшлогдсон нөхцөлт хандив нь Банк ирээдүйн ногоон төсөл, хөтөлбөрүүдэд ашиглах үүрэгтэй нүүрстөрөгчийн нөхөн олговор юм.

24. Түрээсийн өр төлбөр

	2021	2020
	мян.төг	мян.төг
12 сар дотор	2,235,225	1,645,721
1-ээс 2 жилийн дотор	1,620,662	706,137
2-ээс 3 жилийн дотор	940,095	484,012
3-ээс 4 жилийн дотор	539,978	204,376
4-ээс 5 жилийн дотор	86,567	136,345
	5,422,527	3,176,591

ХАСБАНК ХХК**Санхүүгийн тайлангийн тодруулга
2021 оны 12 дугаар сарын 31****25. Бусад өр төлбөр**

	2021	2020
	мян.төг	Дахин тайлагнасан мян.төг
Бусад санхүүгийн өр төлбөр		
Клирингийн тооцоо	12,842,982	10,384,682
ҮЦСК-д буцаах нөхцөлтэй худалдсан зээлийн багцын өглөг (Тодруулга 16.3)	8,375,764	-
Бусад санхүүгийн өр төлбөр	14,468,588	23,145,473
Тэнцлийн гадуур бүртгэлтэй хүлээж болзошгүй өр төлбөр болон үүргийн үнэ цэнийн бууралтын хасагдуулга (Тодруулга 29)	354,895	490,254
	36,042,229	34,020,409
Бусад санхүүгийн бус өр төлбөр		
Хуримтлуулсан цалин ба урамшуулал	12,606,944	6,617,250
НӨАТ-ын өглөг	14,005,654	13,874,121
Орлогын албан татвараас бусад татвар	264,840	144,104
Бусад санхүүгийн бус өр төлбөр	1,330,787	3,644,119
	28,208,225	24,279,594
Нийт бусад өр төлбөр	64,250,454	58,300,003

Тэнцлийн гадуур бүртгэлтэй хүлээж болзошгүй өр төлбөр болон үүргийн үнэ цэнийн бууралтын хасагдуулга

	2021	2020
	мян.төг	мян.төг
Тайлант жилийн эхний үлдэгдэл	490,254	232,672
Тайлант жилд (буцаасан)/байгуулсан (Тодруулга 9)	(135,359)	257,582
Тайлант жилийн эцсийн үлдэгдэл	354,895	490,254

26. Энгийн хувьцаа

	Зарласан болон гаргасан энгийн хувьцааны тоо		Энгийн хувьцааны дүн	
	2021 оны 12-р сарын 31	2020 оны 12-р сарын 31 Дахин тайлагнасан	2021 оны 12-р сарын 31	2020 оны 12-р сарын 31 Дахин тайлагнасан
			мян.төг	мян.төг
Нийт энгийн хувьцаа	1,000,000,000	586,259,793	100,000,000	58,625,979

2021 оны 12-р сарын 31-нээр Банк нэг бүр нь 100.00 төгрөг (2020 онд (дахин тайлагнасан): 100.00 төгрөг)-ийн нэрлэсэн үнэтэй 1,000,000,000 (2020 онд (дахин тайлагнасан): 586,259,793) ширхэг энгийн хувьцаатай байсан.

2021 оны 3 -р сарын 30-ны өдрийн Төлөөлөн Удирдах Зөвлөлийн шийдвэрээр Банкны энгийн хувьцааг "1: 27.1906" харьцаатай хуваасан, ингэснээр энгийн хувьцааны тоо 20,353,656 ширхэгээс 553,427,533 ширхэг болж, 533,073,877 ширхэгээр нэмэгдсэн. Нэгж энгийн хувьцааны нэрлэсэн үнэ 2,719.06 төгрөгөөс 100 төгрөг болж буурсан.

2021 оны 10-р сарын 15-ны өдөр Монголбанк нь Банкны зэрэгцээ охин компани болох ХасЛизинг ХХК-тэй нэгдэх хүсэлтийг зөвшөөрсөн. Ингэснээр Банк нь ХасЛизинг ХХК-ийн энгийн хувьцааны нийт дүнтэй тэнцэх нэг бүр нь 100 төгрөгийн нэрлэсэн үнэтэй 32,832,260 ширхэг энгийн хувьцааг гаргасан. Банкны энгийн хувьцааны тоо 553,427,533 ширхэгээс 586,259,793 ширхэг болж өссөн (Тодруулга 2.5).

2021 оны 11-р сарын 22-ны өдөр Монголбанкны зөвшөөрснөөр Банк хуримтлагдсан ашгаас хувьцаагаар ногдол ашиг олгосон. Ингэснээр 413,740,207 ширхэг энгийн хувьцааг нэмж гаргаж, энгийн хувьцааны тоо 586,259,793 ширхэгээс 1,000,000,000 ширхэг болж нэмэгдсэн. Холбогдох татварын нөлөөллийг оруулаад хуримтлагдсан ашиг 41,374,021 мянган төгрөгөөр буурсан.

ХАСБАНК ХХК

**Санхүүгийн тайлангийн тодруулга
2021 оны 12 дугаар сарын 31**

26. Энгийн хувьцаа (Үргэлжлэл)

Энгийн хувьцааны жижигрүүлэлт болон Нэгдэл нь ажил гүйлгээний өдрөөс үл хамааран энгийн хувьцааны тоо болон дүнг санхүүгийн тайлангийн хамгийн эхний үеэс хийгдсэн мэтээр тохируулж дахин тайлагнасан.

2020 болон 2021 оны энгийн хувьцааны тоо болон дүнгийн хөдөлгөөнийг дараах байдлаар харуулав:

	Энгийн хувьцааны тоо	Энгийн хувьцааны дүн мян.төг
2021 оны 1-р сарын 1 (Дахин тайлагнасан)	586,259,793	58,625,979
Хувьцаагаарх ногдол ашгаар нэмж гаргасан хувьцаа	413,740,207	41,374,021
2021 оны 12-р сарын 31	1,000,000,000	100,000,000
2020 оны 12-р сарын 31 (Аудитлагдсан)	20,353,656	55,342,753
Нэрлэсэн үнийн бууралтаар	533,073,877	-
Нэгтгэлийн үр дүнд нэмж гаргасан хувьцаа	32,832,260	3,283,226
2021 оны 1-р сарын 1 (Дахин тайлагнасан)	586,259,793	58,625,979

Банк нь нэг төрлийн хувьцаатай ба нэгж хувьцаа бүр нэг саналын эрхтэй. Төлөөлөн Удирдах Зөвлөлөөс санал болгосон ногдол ашгийг Хувьцаа Эзэмшигчдийн ээлжит хурлаас баталдаг.

27. Нөөцүүд

	Тусгай зориулалт -тай нөөц мян.төг	Барилгын дахин үнэлгээний нөөц мян.төг	Хөрөнгө оруулалтын үнэлгээний нөөц мян.төг	Бусад нөөц сан* мян.төг	Нийт нөөц сангууд мян.төг
2021 оны 1-р сарын 1-ээр (Дахин тайлагнасан)*	28,817,973	15,531,471	2,063,020	11,439,408	57,851,872
Хэрэгжээгүй олз	-	-	2,653	-	2,653
Барилгын дахин үнэлгээний нэмэгдэл (Тодруулга 19)	-	2,997,142	-	-	2,997,142
Тусгай зориулалттай нөөцөд шилжүүлсэн	23,750,746	-	-	-	23,750,746
2021 оны 12-р сарын 31- ээр	52,568,719	18,528,613	2,065,673	11,439,408	84,602,413
2020 оны 1-р сарын 1-ээр (Дахин тайлагнасан)*	17,604,136	15,624,549	1,893,589	11,439,408	46,561,682
Хэрэгжээгүй олз	-	-	169,431	-	169,431
Хэрэгжсэн дахин үнэлгээний нөөц	-	(93,078)	-	-	(93,078)
Тусгай зориулалттай нөөцөд шилжүүлсэн	11,213,837	-	-	-	11,213,837
2020 оны 12-р сарын 31- ээр (Дахин тайлагнасан)*	28,817,973	15,531,471	2,063,020	11,439,408	57,851,872

* Тайлант өдрийн байдлаар, энэхүү нөөц сангийн зориулалтын талаар Банк баримталж буй тодорхой бодлогогүй байна.

Тусгай зориулалттай нөөц

2021 оны 12-р сарын 31-нээрх тусгай зориулалттай нөөц 52,569 сая төгрөг (2020 оны 12-р сарын 31: 28,818 сая төгрөг) нь 19,813 сая төгрөг (2020 оны 12-р сарын 31: 19,665 сая төгрөг)-ийн зээлийн үнэ цэнийн бууралтын нөөц, 32,756 сая төгрөг (2020 оны 12-р сарын 31: 9,153 сая төгрөг)-ийн хураан авсан хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтын нөөцөөс бүрдэнэ.

ХАСБАНК ХХК**Санхүүгийн тайлангийн тодруулга
2021 оны 12 дугаар сарын 31****28. Санхүүгийн хэрэгслүүдийн бодит үнэ цэн****Бодит үнэ цэнийг тодорхойлох ба бодит үнэ цэнийн зэрэглэл**

Банк нь үнэлгээний техникүүдийг ашиглан санхүүгийн хэрэгслүүдийн бодит үнэ цэнийг тодорхойлох, толилуулахдаа дараах шатлалуудыг хэрэглэдэг. Үүнд:

Зэрэглэл 1: Бодит үнэ цэн нь ижил төстэй актив, пассивын идэвхтэй зах зээл дээр тогтоосон үнэд үндэслэсэн байх;

Зэрэглэл 2: Бодит үнэ цэнийг хэмжихдээ хэрэглэсэн мэдээ нь зах зээл дээрээс шууд ба шууд бусаар олдох боломжтой бусад техникүүд;

Зэрэглэл 3: Зах зээлийн мэдээлэлд үндэслэгдээгүй мэдээ ашиглан бодит үнэ цэнийг тооцоолох арга ашиглан тооцоолсон техникүүд.

Дараах хүснэгтэд бодит үнэ цэнээрээ бүртгэгдсэн санхүүгийн хэрэгслүүдийг бодит үнэ цэнийн зэрэглэлээр нь ангилан үзүүлэв:

Давтагдах бодит үнэ цэнийн хэмжилт

	Зэрэглэл 1 мян.төг	Зэрэглэл 2 мян.төг	Зэрэглэл 3 мян.төг	Нийт мян.төг
2021 оны 12 сарын 31				
БУЦАА-д бүртгэх санхүүгийн хөрөнгө				
Санхүүгийн үүсмэл хэрэгслүүд				
Гадаад валютын своп хэлцэл	-	67,308	-	67,308
Хүүгийн түвшний своп хэлцэл	-	49,155,802	-	49,155,802
ИЗББ - Давуу эрхтэй	-	-	32,707,952	32,707,952
ИЗББ - Энгийн	-	-	42,554,601	42,554,601
ҮЦСК - Энгийн ХББ	-	-	1,026,400	1,026,400
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	-	90,000,608	-	90,000,608
	-	139,223,718	76,288,953	215,512,671
БҮЦБДО-д бүртгэх санхүүгийн хөрөнгө				
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлгүй өмчийн хэрэгслүүд				
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлтэй өмчийн хэрэгслүүд	-	-	455,988	455,988
	3,157,209	-	-	3,157,209
	3,157,209	-	455,988	3,613,197
БУЦАА-д бүртгэх санхүүгийн өр төлбөр				
Санхүүгийн үүсмэл хэрэгслүүд				
Хүүгийн түвшний своп хэлцэл	-	371,050	-	371,050
	-	371,050	-	371,050
Санхүүгийн бус хөрөнгө				
Дахин үнэлүүлсэн үл хөдлөх хөрөнгүүд				
	-	-	36,502,954	36,502,954
	-	-	36,502,954	36,502,954
2020 оны 12 сарын 31 (Дахин тайлагнасан)				
БУЦАА-д бүртгэх санхүүгийн хөрөнгө				
Санхүүгийн үүсмэл хэрэгслүүд				
Гадаад валютын своп хэлцэл	-	12,931,412	-	12,931,412
Хүүгийн түвшний своп хэлцэл	-	62,752,608	-	62,752,608
ИЗББ - Давуу эрхтэй	-	-	4,066,916	4,066,916
ИЗББ - Энгийн	-	-	37,248,810	37,248,810
Хувийн хөрөнгө оруулалтын сан	-	-	1,040,718	1,040,718
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	-	62,983,322	-	62,983,322
	-	138,667,342	42,356,444	181,023,786
БҮЦБДО-д бүртгэх санхүүгийн хөрөнгө				
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлгүй өмчийн хэрэгслүүд				
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлтэй өмчийн хэрэгслүүд	-	-	460,876	460,876
	3,148,784	-	-	3,148,784
	3,148,784	-	460,876	3,609,660
Санхүүгийн бус хөрөнгө				
Дахин үнэлүүлсэн үл хөдлөх хөрөнгүүд				
ХОЗҮХХ	-	-	33,408,476	33,408,476
	-	-	21,260,252	21,260,252
	-	-	54,668,728	54,668,728

ХАСБАНК ХХК**Санхүүгийн тайлангийн тодруулга
2021 оны 12 дугаар сарын 31****28. Санхүүгийн хэрэгслүүдийн бодит үнэ цэн (Үргэлжлэл)****Зэрэглэл 1 болон зэрэглэл 2-ын хооронд шилжилт**

Бодит үнэ цэнээр бүртгэх санхүүгийн хөрөнгө болон өр төлбөрийн үнэ цэнийн зэрэглэл 1 болон зэрэглэл 2-ын хооронд ямар нэгэн шилжилт байгаагүй.

Дараах хүснэгтэнд санхүүгийн хөрөнгө болон санхүүгийн өр төлбөрийн (давтагдах болон үл давтагдах) бодит үнэ цэнийг хэрхэн зэрэглэл 2 болон зэрэглэл 3-т ангилсныг тоймлон харуулав.

Санхүүгийн хөрөнгө/ өр төлбөр	2021 оны 12 сарын 31 БҮЦ	2020 оны 12 сарын 31 БҮЦ Дахин тайлагнасан	БҮЦ-ийн ангилал	Үнэлгээний аргачлал	Голлох хүчин зүйл
	мян.төг	мян.төг			
1) Гадаад валютын своп хэлцэл	67,308	12,931,412	Зэрэглэл 2	Зах зээлийн үнэ, хүүгийн түвшний тэнцвэр	Репо хүү, ЗГ-ын бондын өгөөж болон валютын албан ханш
2) Хүүгийн түвшний своп хэлцэл	48,784,752	62,752,608	Зэрэглэл 2	Зах зээлийн үнэ	Libor хүү, бодлогын хүү болон валютын албан ханш
3) Энгийн болон давуу эрхтэй ИЗББ, Энгийн ХББ	76,288,953	41,315,726	Зэрэглэл 3	Дискаунталсан мөнгөн гүйлгээ	Ирээдүйн мөнгөн урсгал, ТТБМ, АҮМ ба Санхүүгийн хэрэгслүүдийн зах зээлийн хүүгийн хувь
4) Хөрөнгийн биржид бүртгэлгүй өмчийн хэрэгслүүд	455,988	460,876	Зэрэглэл 3	Цэвэр хөрөнгийн үнэ цэн	Хувьцааны зах зээлийн үнэ, гүйлгээний үнэ
5) Хувийн хөрөнгө оруулалтын сан	-	1,040,718	Зэрэглэл 3	Цэвэр хөрөнгийн үнэ цэн	Үл хөдлөх хөрөнгийг солилцох зах зээлийн үнэ
6) Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	90,000,608	62,983,322	Зэрэглэл 2	Дискаунталсан мөнгөн гүйлгээ	Ирээдүйн мөнгөн урсгал, ТТБМ, АҮМ ба Санхүүгийн хэрэгслүүдийн зах зээлийн хүүгийн хувь
7) Дахин үнэлүүлсэн үл хөдлөх хөрөнгүүд	36,502,954	33,408,476	Зэрэглэл 3	Элэгдүүлсэн өртөг, 33-н харьцуулалт	Тохируулсан зэх зээлийн түрээсийн үнэ
8) ХОЗҮХХ	-	21,260,252	Зэрэглэл 3	Элэгдүүлсэн өртөг, 33-н харьцуулалт	Тохируулсан зэх зээлийн түрээсийн үнэ

Зах зээлийн боломжит өгөгдлүүдийг ашиглан үнэлгээний аргачлал (дискаунтлагдсан мөнгөн урсгалын загвар г.м) дээр суурилан Банкны тооцсон эдгээр санхүүгийн хөрөнгө ба өр төлбөрийн бодит үнэ цэн нь 2 дугаар зэрэглэлд ангилагддаг.

Бодит үнэ цэнээрээ бүртгэгдээгүй санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөрийн бодит үнэ цэн

Санхүүгийн тайланд бодит үнэ цэнээрээ хараахан бүртгэгдээгүй байгаа санхүүгийн хэрэгслүүдийн бодит үнэ цэнийг тодорхойлоход ашиглах аргачлал, таамаглалыг доор харуулав.

Бодит үнэ цэн нь дансны үнэтэйгээ ойролцоо хөрөнгө

Дуусах хугацаа нь богино (нэг хүртэл жил) болон түргэн борлогдох санхүүгийн хөрөнгө болон өр төлбөрүүдийн дансны үнийг бодит үнэ цэнтэйгээ ойролцоо гэж үзнэ. Уг таамаглалыг мөн хугацаагүй болон хугацаатай хадгаламж, хувьсан хүүтэй санхүүгийн хэрэгслүүдэд ашиглана.

ХАСБАНК ХХК

**Санхүүгийн тайлангийн тодруулга
2021 оны 12 дугаар сарын 31**

28. Санхүүгийн хэрэгслүүдийн бодит үнэ цэн (Үргэлжлэл)

Тогтмол хүүтэй санхүүгийн хэрэгслүүд

Хорогдуулсан өртгөөр илэрхийлэгдсэн тогтмол хүүтэй санхүүгийн хөрөнгө ба өр төлбөрийн бодит үнэ цэнийг Монгол улс дахь ижил төстэй санхүүгийн хэрэгслүүдийн одоогийн зах зээлийн хүү болон тэдгээр санхүүгийн хөрөнгө болон өр төлбөрийг хүлээн зөвшөөрсөн үеийн зах зээлийн хүүтэй харьцуулан тооцно.

Санхүүгийн тайланд бодит үнэ цэнтэй ойролцоо дансны үнэтэйгээс бусад Банкны санхүүгийн хэрэгслүүдийн дансны үнэ болон бодит үнэ цэнийн харьцуулалтыг дараах хүснэгтээр харууллаа.

	Тодруулга	2021 Дансны үнэ мян.төг	2021 БҮЦ мян.төг	2020 Дансны үнэ мян.төг	2020 БҮЦ мян.төг
Санхүүгийн хөрөнгө					
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	16.3	1,701,557,761	1,710,640,950	1,364,714,782	1,366,209,162
Санхүүгийн өр төлбөр					
Зээлээр авсан санхүүжилт	22.3	768,775,737	768,338,516	937,585,863	936,621,576
Өрийн үнэт цаас	22.4	8,403,663	8,403,663	10,618,643	10,290,464
		777,179,400	776,742,179	948,204,506	946,912,040

Дараах хүснэгтэд Зэрэглэл 3-ийн бодит үнэ цэнийн хөдөлгөөнийг харуулав:

	Тодруулга	2021 мян.төг	2020 Дахин тайлагнасан мян.төг
ИЗББ – Давуу эрхийн, БҮЦ-р бүртгэх			
Тайлант жилийн эхний үлдэгдэл		4,066,916	-
Нэмэгдсэн		37,898,000	34,688,400
Борлуулсан		(9,769,000)	(30,829,600)
Хуримтлагдсан хүү	6	665,952	365,432
Хүлээн авсан хүү		(68,034)	(83,259)
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт	6	(85,882)	(74,057)
Тайлант жилийн эцсийн үлдэгдэл		32,707,952	4,066,916
ИЗББ – Энгийн, БҮЦ-р бүртгэх			
Тайлант жилийн эхний үлдэгдэл		37,248,810	33,850,997
Нэмэгдсэн		4,211,201	3,854,700
Хуримтлагдсан хүү	7	4,010,813	3,797,026
Хүлээн авсан хүү		(2,654,271)	(3,736,723)
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт	7	(261,952)	(517,190)
Тайлант жилийн эцсийн үлдэгдэл		42,554,601	37,248,810
ҮЦСК-Энгийн ХББ, БҮЦ-р бүртгэх			
Тайлант жилийн эхний үлдэгдэл		-	-
Нэмэгдсэн		1,037,200	-
Хуримтлагдсан хүү	7	32,395	-
Хүлээн авсан хүү		(20,517)	-
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт	7	(22,678)	-
Тайлант жилийн эцсийн үлдэгдэл		1,026,400	-
Хувийн хөрөнгө оруулалтын сан, БҮЦ-р бүртгэх			
Тайлант жилийн эхний үлдэгдэл		1,040,718	1,065,472
Борлуулсан		(1,040,718)	-
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт	7	-	(24,754)
Тайлант жилийн эцсийн үлдэгдэл		-	1,040,718

ХАСБАНК ХХК

**Санхүүгийн тайлангийн тодруулга
2021 оны 12 дугаар сарын 31**

28. Санхүүгийн хэрэгслүүдийн бодит үнэ цэн (Үргэлжлэл)

Дараах хүснэгтэд Зэрэглэл 3-ийн бодит үнэ цэнийн хөдөлгөөнийг харуулав:

		2021	2020
	Тодруулга	мян.төг	Дахин тайлагнасан мян.төг
Хөрөнгийн биржид бүртгэлгүй өмчийн хэрэгслүүд, БҮЦ-р бүртгэх			
Тайлант жилийн эхний үлдэгдэл		460,876	224,439
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт		(4,888)	236,437
Тайлант жилийн эцсийн үлдэгдэл	15	455,988	460,876
Дахин үнэлүүлсэн үл хөдлөх хөрөнгүүд, БҮЦ-р бүртгэх			
Тайлант жилийн эхний үлдэгдэл		33,408,476	33,770,277
Нэмэгдсэн	19	653,324	179,488
Хураан авсан хөрөнгөөс шилжсэн	19	981,544	-
БЗЭБХ-өөс шилжсэн		-	277,860
Тайлант жилд байгуулсан элэгдэл	19	(668,731)	(667,951)
Данснаас хассан		-	(32,903)
Борлуулсан		-	(118,295)
Дахин үнэлсэн	19	2,128,341	-
Тайлант жилийн эцсийн үлдэгдэл		36,502,954	33,408,476
ХОЗҮХХ, БҮЦ-р бүртгэх			
Тайлант жилийн эхний үлдэгдэл		21,260,252	31,919,060
Хураан авсан хөрөнгө рүү шилжүүлсэн	21	(21,260,252)	(7,478,873)
Борлуулсан		-	(94,000)
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт	8	-	(3,085,935)
Тайлант жилийн эцсийн үлдэгдэл		-	21,260,252

Зэрэглэл 3 дах санхүүгийн хэрэгслүүдийн бодит үнэ цэнийг үнэлэхэд шаардагдах орцууд болон орцоос шалтгаалж гарч болох боломжит өөрчлөлтийн мэдрэмтгий байдлыг доор тодорхойлон үзүүлэв.

2021 оны 12 сарын 31-ний байдлаар	Бодит үнэ цэн мян.төг	Боломжит өөрчлөлтийн хувь	Бодит үнэ цэнийн мэдрэмж	Үнэлгээний аргачлал	Ашигласан мэдээлэл	Хүрээ
Санхүүгийн хөрөнгө						
Энгийн ИЗББ, БҮЦ-ээр	42,554,601	1%	+/- 425,546	Дискаунталсан мөнгөн гүйлгээ	Ирээдүйн мөнгөн урсгал, ТТБМ, АҮМ, Санхүүгийн хэрэгслүүдийн 33Хүүгийн хувь	100,000 төг
Давуу эрхтэй ИЗББ, БҮЦ-ээр	32,707,952	1%	+/- 327,080	Дискаунталсан мөнгөн гүйлгээ	Ирээдүйн мөнгөн урсгал, Санхүүгийн хэрэгслүүдийн 33Хүүгийн хувь	100,000 төг
ҮЦСК-Энгийн ХББ	1,026,400	1%	+/- 10,264	Дискаунталсан мөнгөн гүйлгээ	Ирээдүйн мөнгөн урсгал, ТТБМ, АҮМ ба Санхүүгийн хэрэгслүүдийн 33Х-ийн хувь	100,000 төг
Хөрөнгийн биржэд бүртгэлгүй өмчийн хэрэгслүүд	455,988	10%	+/- 45,599	Цэвэр хөрөнгийн үнэ	Зэх зээлийн хувьцааны ханш	1,000 төг- 8,176,139 төг
Дахин үнэлүүлсэн үл хөдлөх хөрөнгүүд	36,502,954	10%	+/- 3,650,295	Элэгдүүлсэн өртөг, 33-н харьцуулалт	Тохируулсан зах зээлийн түрээсийн үнэ	25,240 төг- 6,245,455 төг

ХАСБАНК ХХК**Санхүүгийн тайлангийн тодруулга
2021 оны 12 дугаар сарын 31****29. Болзошгүй өр төлбөр ба үүрэг хариуцлага**

Харилцагчдын санхүүгийн хэрэгцээ шаардлагыг хангахын тулд, Банк янз бүрийн цуцалж үл болох санхүүгийн хэлцлүүдэд оролцдог. Хэдийгээр, эдгээр үүрэг хариуцлагууд нь санхүүгийн байдлын тайланд тусгагдахгүй байж болох ч, эдгээр нь зээлийн эрсдэл агуулдаг бөгөөд үүгээрээ Банкны хүлээж буй эрсдэлийн нэг хэсэг юм.

	2021 мян.төг	2020 мян.төг
Болзошгүй өр төлбөр		
Гүйцэтгэлийн болон тендерийн баталгаа	26,883,042	37,928,105
Санхүүгийн баталгаа	17,595,901	12,583,996
Аккредитив	20,203,463	18,466,998
	<u>64,682,406</u>	<u>68,979,099</u>
Үүрэг		
Олгогдоогүй зээл	98,328,464	86,561,836
Нийт	<u>163,010,870</u>	<u>155,540,935</u>

Болзошгүй өр төлбөр

Аккредитив, баталгаа (нээлттэй аккредитив хамрагдана) нь тусгай үйл явдал тохиолдоход харилцагчийн өмнөөс голдуу бараа бүтээгдэхүүний импорт болон экспорттой холбоотойгоор төлбөр хийх үүргийг Банкинд ногдуулдаг. Баталгаа, нээлттэй аккредитив нь зээлийн эрсдэлтэй ижил эрсдэлийг агуулдаг. Эдгээр гүйлгээний улмаас материаллаг алдагдал гарахгүй гэсэн хүлээлттэй байна.

Олгогдоогүй зээл

Зээлийн хэмжээг нэмэхээр шийдвэрлэсэн нь Банкны зүгээс зээл олгох, зээлийн шугам нээх гэрээт үүргүүдийг хүлээснийг илэрхийлдэг. Ийм үүргүүд нь тогтсон дуусах хугацаа эсхүл цуцлах бусад төрлийн заалтуудтай байдаг. Зээл олгох үүрэг нь хэрэгжээгүй байтал тус үүргийнх нь хугацаа нь дууссан байж болох тул гэрээнд заасан дүн нь ирээдүйн мөнгөний шаардлагыг илэрхийлдэг гэсэн ойлголт биш юм.

Зээлийн хэмжээг нэмэх шийдвэрүүд нь харилцагчийн тодорхой шалгууруудыг хангах явдлаас шууд шалтгаалдаг учраас зээлийн боломжит алдагдал нь нийт хэрэгжээгүй үлдсэн зээл олгох үүргүүдийн дүнгээс бага байна. Богино хугацаат зээлийн үүргээс голдуу урт хугацаат зээлийн үүрэг нь илүүтэйгээр зээлийн эрсдэлтэй байдаг тул Банк нь зээлийн үүргүүдийнхээ дуусах хугацааг хянаж байдаг.

Хүлээгдэж буй зээлийн алдагдал тооцогдох болзошгүй өр төлбөр болон олгогдоогүй зээлийн шинжилгээ:

	Түвшин 1 мян.төг	Түвшин 2 мян.төг	Түвшин 3 мян.төг	Нийт мян.төг
2021 оны 12-р сарын 31				
2020 оны 12-р сарын 31-нээр	155,462,055	56,067	22,813	155,540,935
Шинээр нэмэгдсэн	100,202,201	-	-	100,202,201
Дансны үнийн шилжилт				
- Түвшин 1-с шилжүүлсэн	(1,352,832)	1,322,658	30,174	-
- Түвшин 2-с шилжүүлсэн	25,059	(30,835)	5,776	-
- Түвшин 3-с шилжүүлсэн	1,878	-	(1,878)	-
Ашиглалтын хугацаа дуусч данснаас хассан	(92,666,440)	(45,451)	(20,375)	(92,732,266)
2021 оны 12-р сарын 31-ний үлдэгдэл	<u>161,671,921</u>	<u>1,302,439</u>	<u>36,510</u>	<u>163,010,870</u>
Үнэ цэнийн бууралтын хасагдуулга				
2020 оны 12 дугаар сарын 31-нээр	482,656	259	7,339	490,254
Шинээр нэмэгдсэн	209,490	-	-	209,490
Дансны үнийн шилжилт				
- Түвшин 1-с шилжүүлсэн	(7,042)	3,053	3,989	-
- Түвшин 2-с шилжүүлсэн	28	(35)	7	-
- Түвшин 3-с шилжүүлсэн	543	-	(543)	-
Ашиглалтын хугацаа дуусч данснаас хассан	(238,642)	11,352	(5,845)	(233,135)
Түвшин хооронд шилжилт болон өгөгдлийн өөрчлөлтийн нөлөө	(114,855)	(3,752)	6,893	(111,714)
2021 оны 12-р сарын 31-ний үлдэгдэл	<u>332,178</u>	<u>10,877</u>	<u>11,840</u>	<u>354,895</u>

ХАСБАНК ХХК

Санхүүгийн тайлангийн тодруулга
2021 оны 12 дугаар сарын 31

29. Болзошгүй өр төлбөр ба үүрэг хариуцлага (Үргэлжлэл)

Хүлээгдэж буй зээлийн алдагдал тооцогдох болзошгүй өр төлбөр болон олгогдоогүй зээлийн шинжилгээ:

2020 оны 12-р сарын 31	Түвшин 1 мян.төг	Түвшин 2 мян.төг	Түвшин 3 мян.төг	Нийт мян.төг
2019 оны 12-р сарын 31-нээр	121,820,020	277,163	1,256	122,098,439
Шинээр нэмэгдсэн	68,734,371	-	-	68,734,371
Дансны үнийн шилжилт				
- Түвшин 1-с шилжүүлсэн	(78,330)	56,067	22,263	-
- Түвшин 2-с шилжүүлсэн	155,548	(156,093)	545	-
- Түвшин 3-с шилжүүлсэн	2,891	-	(2,891)	-
Ашиглалтын хугацаа дуусч данснаас хассан	(35,172,445)	(121,070)	1,640	(35,291,875)
2020 оны 12-р сарын 31-ний үлдэгдэл	155,462,055	56,067	22,813	155,540,935

Үнэ цэнийн бууралтын хасагдуулга

2019 оны 12 дугаар сарын 31-нээр	230,642	1,607	423	232,672
Шинээр нэмэгдсэн	181,018	-	-	181,018
Дансны үнийн шилжилт				
- Түвшин 1-с шилжүүлсэн	(406)	234	172	-
- Түвшин 2-с шилжүүлсэн	701	(701)	-	-
- Түвшин 3-с шилжүүлсэн	189	-	(189)	-
Ашиглалтын хугацаа дуусч данснаас хассан	(38,997)	(906)	(233)	(40,136)
Түвшин хооронд шилжилт болон өгөгдлийн өөрчлөлтийн нөлөө	109,509	25	7,166	116,700
2020 оны 12-р сарын 31-ний үлдэгдэл	482,656	259	7,339	490,254

Бусад гэрээний үүргүүд:

	2021 мян.төг	2020 мян.төг
Батлагдаж, гэрээ байгуулсан:		
Биет бус хөрөнгө	2,711,974	5,762,202
Үндсэн хөрөнгө	780,789	756,583
Зөвлөх үйлчилгээ	846,056	553,149
Зар сурталчилгаа	193,977	93,250
Хэрэглээний болон бусад бараа материал	198,408	97,668
Бусад үйлчилгээ	37,450	49,040
	4,768,654	7,311,892

Шүүхийн нэхэмжлэл

Бизнесийн онцлог шинж чанарын улмаас Банкны салбарт шүүхээр асуудлыг шийдэх явдал энгийн үзэгдэл байдаг. Банк нь шүүхийн нэхэмжлэлтэй хэрхэн ажиллах талаар тогтсон журамтай. Нэгэнт мэргэжлийн зөвлөгөө авсан, гарч болох хохирлын хэмжээг зохистойгоор тооцоолсон бол Банк нь тухайн нэхэмжлэлийн банкны санхүүгийн байдалд үзүүлж болох сөрөг нөлөөллөөс хамгаалан дансандаа залруулах бичилт хийнэ.

Хураан авсан хөрөнгө

Банк 2017 онд зээлдэгчийн 14.4 тэрбум төгрөгийн муу зээлийн төлбөрт 11.6 тэрбум төгрөгийн барьцаа үл хөдлөх хөрөнгийг тооцож хураан авсан. Энэхүү ажиллагааг шүүхийн журмаар эвлэрч, эвлэрэлийн гэрээнд үндэслэн хийсэн.

Гэвч зээлдэгч уг эвлэрэлийг баталсан шүүхийн захирамжыг хүчингүй болгуулах хэд хэдэн удаагийн гомдол гаргаж, шүүхийн 2022 оны 01 дүгээр сарын 06-ны өдрийн тогтоолоор эвлэрсэн захирамжыг хүчингүй болгох гомдолыг хангасан.

Үүний дараа шүүхийн шатлал бүрт Банк болон зээлдэгчид хэд хэдэн нэхэмжлэл гаргаж, маргаан үргэлжилж Дээд шүүх хүртэл явсан ба Дээд шүүх хэргийг хэлэлцүүлэхээс татгалзсан учир хэрэг дүүргийн анхан шатны шүүх рүү буцсан. Иймд удирдлагын зүгээс уг маргаанаас үүсэх алдагдлын магадлал бага гэж үзсэн.

2020 болон 2021 оны 12-р сарын 31-ний өдрийн байдлаар дээр дурьдсанаас өөр Банктай холбоотой томоохон шүүхийн маргаан гараагүй байна.

ХАСБАНК ХХК**Санхүүгийн тайлангийн тодруулга
2021 оны 12 дугаар сарын 31****30. Хөрөнгө болон өр төлбөрийн дуусгавар болох хугацааны шинжилгээ**

Дараах хүснэгтэд Банкны хөрөнгө ба өр төлбөрийн эргэн төлөгдөх, эсхүл барагдах хугацаагаар нь ангилсан шинжилгээг харуулсан. Тодруулга 32.3 "Төлбөрийн чадварын эрсдэл ба эх үүсвэрийн удирдлага"-аас Банкны зүгээс барагдуулах гэрээт үүргүүдийн хорогдуулж тооцоогүй эргэн төлөлтийн үүргийг харна уу.

2021 оны 12-р сарын 31-ний өдрөөр	12 сар хүртэлх мян.төг	12 сараас дээш мян.төг	Нийт мян.төг
Санхүүгийн хөрөнгө			
Бэлэн мөнгө ба Монголбанк дахь харилцах	248,313,381	-	248,313,381
Монголбанк дахь заавал байлгах нөөц	-	214,231,304	214,231,304
БҮЦАА-д бүртгэх санхүүгийн хэрэгслүүд			
Санхүүгийн үүсмэл хэрэгслүүд	23,482,980	25,740,130	49,223,110
Үнэт цаас	-	76,288,953	76,288,953
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	1,572,873	88,427,735	90,000,608
БҮЦБДО-д бүртгэх санхүүгийн хөрөнгө			
Өмчийн хэрэгслүүд	-	3,613,197	3,613,197
Хорогдуулсан өртгөөрх санхүүгийн хөрөнгө			
Банк ба санхүүгийн байгууллагад байршуулсан			
харилцах, хадгаламж	42,487,278	-	42,487,278
Өрийн хэрэгслүүд	926,714,515	-	926,714,515
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	669,184,483	1,032,373,278	1,701,557,761
Бусад хөрөнгө	3,763,475	2,928,775	6,692,250
	1,915,518,985	1,443,603,372	3,359,122,357
Санхүүгийн бус хөрөнгө			
Бусад санхүүгийн бус хөрөнгө	53,806,265	94,439	53,900,704
Борлуулах зорилгоор эзэмшиж буй хөрөнгө	133,594	-	133,594
Үндсэн хөрөнгө	-	67,214,011	67,214,011
Биет бус хөрөнгө	-	15,452,521	15,452,521
Хойшлогдсон татварын хөрөнгө	-	4,135,441	4,135,441
	53,939,859	86,896,412	140,836,271
Нийт	1,969,458,844	1,530,499,784	3,499,958,628
Санхүүгийн өр төлбөр			
БҮЦАА-д бүртгэх санхүүгийн хэрэгслүүд			
Санхүүгийн үүсмэл хэрэгслүүд	100,128	270,922	371,050
Хорогдуулсан өртгөөрх санхүүгийн өр төлбөр			
Банк ба санхүүгийн байгууллагын байршуулсан			
харилцах, хадгаламж	2,691,406	-	2,691,406
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж	1,581,419,548	670,680,183	2,252,099,731
Зээлээр авсан санхүүжилт	443,014,240	325,761,497	768,775,737
Өрийн үнэт цаас	8,403,663	-	8,403,663
Түрээсийн өр төлбөр	2,235,226	3,187,301	5,422,527
Бусад өр төлбөр	28,816,654	7,225,575	36,042,229
	2,066,680,865	1,007,125,478	3,073,806,343
Санхүүгийн бус өр төлбөр			
Хойшлогдсон нөхцөлт хандив	9,243,242	-	9,243,242
Бусад өр төлбөр	25,914,525	2,293,700	28,208,225
Орлогын албан татварын өглөг	4,705,974	-	4,705,974
	39,863,741	2,293,700	42,157,441
Нийт	2,106,544,606	1,009,419,178	3,115,963,784
Цэвэр позиц	(137,085,762)	521,080,606	383,994,844

ХАСБАНК ХХК

**Санхүүгийн тайлангийн тодруулга
2021 оны 12 дугаар сарын 31**

30. Хөрөнгө болон өр төлбөрийн дуусгавар болох хугацааны шинжилгээ (Үргэлжлэл)

2020 оны 12-р сарын 31-ний өдрөөр (Дахин тайлагнасан)	12 сар хүртэлх мян.төг	12 сараас дээш мян.төг	Нийт мян.төг
Санхүүгийн хөрөнгө			
Бэлэн мөнгө ба Монголбанк дахь харилцах	179,504,648	-	179,504,648
Монголбанк дахь заавал байлгах нөөц	-	186,372,668	186,372,668
БҮЦАА-д бүртгэх санхүүгийн хэрэгслүүд			
Санхүүгийн үүсмэл хэрэгслүүд	22,720,654	52,963,366	75,684,020
Үнэт цаас	-	42,356,444	42,356,444
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	1,834,026	61,149,296	62,983,322
БҮЦБДО-д бүртгэх санхүүгийн хөрөнгө			
Өмчийн хэрэгслүүд	-	3,609,660	3,609,660
Хорогдуулсан өртгөөрх санхүүгийн хөрөнгө			
Банк ба санхүүгийн байгууллагад байршуулсан харилцах, хадгаламж	82,528,044	-	82,528,044
Өрийн хэрэгслүүд	1,207,367,188	-	1,207,367,188
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	625,222,630	739,492,152	1,364,714,782
Бусад хөрөнгө	6,964,703	6,395,055	13,359,758
	2,126,141,893	1,092,338,641	3,218,480,534
Санхүүгийн бус хөрөнгө			
Бусад санхүүгийн бус хөрөнгө	32,598,262	12,239,728	44,837,990
Борлуулах зорилгоор эзэмшиж буй хөрөнгө	3,033,923	-	3,033,923
Үндсэн хөрөнгө	-	63,559,418	63,559,418
Биет бус хөрөнгө	-	14,706,533	14,706,533
Хөрөнгө оруулалтын зориулалттай үл хөдлөх хөрөнгө	-	21,260,252	21,260,252
Хойшлогдсон татварын хөрөнгө	-	3,534,627	3,534,627
	35,632,185	115,300,558	150,932,743
Нийт	2,161,774,078	1,207,639,199	3,369,413,277
Санхүүгийн өр төлбөр			
Хорогдуулсан өртгөөрх санхүүгийн өр төлбөр			
Банк ба санхүүгийн байгууллагын байршуулсан харилцах, хадгаламж	1,938,909	-	1,938,909
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж	1,508,256,293	517,214,645	2,025,470,938
Зээлээр авсан санхүүжилт	443,686,480	493,899,383	937,585,863
Өрийн үнэт цаас	10,618,643	-	10,618,643
Түрээсийн өр төлбөр	1,645,721	1,530,870	3,176,591
Бусад өр төлбөр	12,483,427	21,536,982	34,020,409
	1,978,629,473	1,034,181,880	3,012,811,353
Санхүүгийн бус өр төлбөр			
Хойшлогдсон нөхцөлт хандив	10,318,966	-	10,318,966
Бусад өр төлбөр	8,243,532	16,036,062	24,279,594
Орлогын албан татварын өглөг	8,771,190	-	8,771,190
	27,333,688	16,036,062	43,369,750
Нийт	2,005,963,161	1,050,217,942	3,056,181,103
Цэвэр позиц	155,810,917	157,421,257	313,232,174

31. Холбоотой талуудын тодруулга

ТэнГэр Санхүүгийн Нэгдэл ХХК нь Банкныг эзэмшдэг. ТэнГэр Санхүүгийн Нэгдэл ХХК-ийн хувьцаа эзэмшигчдийн жагсаалтыг Тодруулга 1-ээс харна уу.

Бизнесийн ердийн үйл ажиллагааны явцад хийгддэг зээл олгох, хадгаламж байршуулах, гадаад валютын гүйвүүлгын гүйлгээ хийх зэрэг хэд хэдэн гүйлгээг холбоотой талуудтай хийсэн. Эдгээр ажил гүйлгээг арилжааны нөхцөлөөр гүйцэтгэсэн.

2021 болон 2020 оны 12 сарын 31-ний өдрийн байдлаар, Банкны хувьд холбоотой талуудтай хийсэн гүйлгээ болон тухайн өдрөөрх дансны үлдэгдэл нь дараах байдалтай байна. Үүнд:

	2021	2020
	мян.төг	Дахин тайлагнасан мян.төг
а) Холбоотой талуудад олгосон зээл ба урьдчилгаа		
Толгой компанийн хувьцаа эзэмшигчид	8,217	-
	8,217	-
Банкны ТУЗ-ийн гишүүд болон гол удирдах албан тушаалтнууд	1,311,223	1,344,573
Бусад холбоотой талууд	230,562	35,455
	1,550,002	1,380,028

Холбоотой талуудад олгосон зээл ба урьдчилгаа нь барьцаатай, жилийн 6.0%-иас 20.4% (2020 онд: 8.0%-иас 20.4%)-ийн хүүтэй ба 1-ээс 20 хүртэл жилийн эргэн төлөгдөх хугацаатай байна. Тайлант жилд эдгээр зээлээс олсон хүүгийн орлого нь 116 сая төгрөг (2020 онд: 143 сая төгрөг) болно.

	2021	2020
	мян.төг	Дахин тайлагнасан мян.төг
б) Холбоотой талуудын харилцах, хадгаламж:		
Толгой компани	3,072,981	10,433,078
Толгой компанийн бусад охин компаниуд	924,705	1,208,962
Толгой компанийн хувьцаа эзэмшигчид	1,286	1,524
	3,998,972	11,643,564
Банкны ТУЗ-ийн гишүүд болон гол удирдах албан тушаалтнууд	4,160,100	4,079,654
Бусад холбоотой талууд	4,303,400	7,718,377
	12,462,472	23,441,595

Холбоотой талуудын байршуулсан харилцах, хадгаламж нь жилийн 0%-иас 10.8% (2020 онд 0%-иас 12.6%)-ийн хүүтэй байсан. Дээрх харилцах болон хадгаламж эзэмшигчдэд тайлант жилд 405 сая төгрөг (2020 онд: 622 сая төгрөг)-ийн хүүгийн зардал төлсөн.

	2021	2020
	мян.төг	Дахин тайлагнасан мян.төг
в) ТэнГэр Санхүүгийн Нэгдэл ХХК-ийн хувьцаа эзэмшигчдээс зээлээр авсан санхүүжилт:		
Толгой компани /ТэнГэр Санхүүгийн Нэгдэл/	-	12,579,408
Европын Сэргээн Босголт Хөгжлийн Банк	4,591,221	3,212,250
Олон Улсын Санхүүгийн Корпораци	42,532,559	42,314,141
	47,123,780	58,105,799

ТэнГэр Санхүүгийн Нэгдэл ХХК-ийн хувьцаа эзэмшигчдээс зээлээр авсан санхүүжилт нь жилийн 4.15%-иас 15.10% (2020 онд: 4.25%-иас 16.80%)-ийн хүүтэй байсан. Тайлант жилд эдгээр зээлээр авсан санхүүжилтэд төлсөн хүүгийн зардал нь 2,834 сая төгрөг (2020 онд: 10,020 сая төгрөг) байсан.

ХАСБАНК ХХК**Санхүүгийн тайлангийн тодруулга
2021 оны 12 дугаар сарын 31****31. Холбоотой талуудын тодруулга (Үргэлжлэл)**

	2021	2020
	мян.төг	Дахин тайлагнасан мян.төг
г) Холбоотой талуудад гаргасан санхүүгийн баталгаа:		
Толгой компанийн бусад охин компани	18,636	40,135
	18,636	40,135
д) Холбоотой талуудаас авсан шимтгэлийн орлого:		
Толгой компани	863	262
Толгой компанийн бусад охин компани	40,634	57,821
Толгой компанийн хувьцаа эзэмшигчид	5,779	2,231
	47,276	60,314
Банкны ТУЗ-ийн гишүүд ба гол удирдах албан тушаалтнууд	59,848	81,062
Бусад холбоотой талууд	198,145	190,504
	305,269	331,880
е) Холбоотой компаниудад төлсөн гэрээний төлбөр:		
Толгой компанийн бусад охин компани	197,158	199,310
ё) Холбоотой компаниудаас авсан түрээсийн төлбөр:		
Толгой компанийн бусад охин компани	18,182	20,112
ж) Холбоотой компаниудаас авсан даатгал зуучлалын орлого:		
Толгой компанийн бусад охин компани	597,788	333,276
з) Холбоотой компаниудаас авсан даатгалын нөхөн төлбөр:		
Толгой компанийн бусад охин компани	2,095	5,312
и) Репо хэлцлийн хүүгийн зардал		
Толгой компанийн бусад охин компани	-	41,657
й) БҮЦАА-д бүртгэх бусад хэрэгслүүдийн данснаас хассаны арилжааны алдагдал		
Толгой компанийн бусад охин компани	(373,475)	-
к) Гол удирдах албан тушаалтнуудад олгосон нөхөн олговор:		
Ажилчдад олгосон богино хугацаат тэтгэмж	-	12,261
Цалин ба урамшуулал	7,328,228	6,787,618
Эрүүл мэнд ба нийгмийн даатгалын шимтгэл	889,493	591,338
	8,217,721	7,391,217

Холбоотой талуудтай хийсэн гүйлгээний нөхцөлүүд

Бизнесийн ердийн үйл ажиллагааны үр дүнд дээр дурьдсан ажил гүйлгээ, үлдэгдлүүд үүссэн болно. Холбоотой талуудын төлсөн болон хүлээн авсан хүү нь ердийн арилжааны хүүгээр тооцогдсон. Холбоотой талуудад олгосон зээл ба урьдчилгаанаас бусад үлдэгдэл дүн барьцаагүй болно. Зээл болон урьдчилгаа нь ирээдүйн түрээсийн авлага болон бусад эргэлтийн хөрөнгийн барьцаатай. Бусад холбоотой талуудын өглөг эсхүл авлагын дүнд ямар нэгэн хүлээн авсан эсхүл гаргасан баталгаа байхгүй. 2021 болон 2020 оны 12-р сарын 31-ээр дуусгавар болсон тайлант жилүүдэд Банк нь өөрийн холбоотой талуудтай холбоотойгоор 7.5 сая болон 7.9 сая төгрөгийн үнэ цэнийн бууралтын хасагдуулга байгуулсан.

32. Эрсдэлийн удирдлага

32.1 Оршил

Эрсдэлийн удирдлага

Банкны эрсдэлийн удирдлагын гол чиг үүрэг нь хамгаалалтын гурван бүсийн зарчимд суурилсан бизнест ээлтэй зохистой эрсдэлийн болон хяналтын тогтолцоог бий болгох юм.

Банкны хамгаалалтын гурван бүсийн эрсдэлийг удирдах, хянах чиг үүргүүд дараах байдлаар тодорхойлогдсон болно. Үүнд:

- **Хамгаалалтын нэгдүгээр бүс** нь эрсдэлийн удирдлагыг хэрэгжүүлж ажиллах бөгөөд өөрсдийн үйл ажиллагааны хяналтын тогтолцооны хүрээнд эрсдэлийг үнэлэх, хянах, тайлагнах, бууруулах чиг үүрэгтэй байна.
- **Хамгаалалтын хоёрдугаар бүс** нь эрсдэлийн удирдлагын хяналтыг хэрэгжүүлж ажиллах бөгөөд эрсдэлийн удирдлагын тогтолцоог тодорхойлох, бодлого журам зааврыг боловсруулах, шинэчлэх, эрсдэлийн хязгаарыг хянах, хүлээн зөвшөөрөх эрсдэлийн хэм хэмжээг тодорхойлох, түүний хэрэгжилтэнд хяналт тавих чиг үүрэгтэй байна. Түүнчлэн нэгдүгээр бүсийн эрсдэлийг удирдах хяналтын тогтолцоо болон хэрэгжилтэнд хяналт тавихаас гадна нэгдүгээр бүсийг чиглэл болон зөвлөмжөөр ханган ажиллах чиг үүрэгтэй байна.
- **Хамгаалалтын гуравдугаар бүс** нь Төлөөлөн Удирдах Зөвлөл (ТУЗ)-д хараат бус байдлаар тайлагнах ба эрсдэлд суурилсан аргачлалд үндэслэн Банк эрсдэлийг хэрхэн үр дүнтэй удирдаж байгаа талаар хамгаалалтын нэг болон хоёрдугаар бүсийн үйл ажиллагаанд хараат бус үнэлэлт дүгнэлт өгч ажиллах чиг үүрэгтэй байна.

Эрсдэлийн Удирдлагын Засаглал болон Хороод

ТУЗ нь Банкны эрсдэлийг хүлээн зөвшөөрөх хэм хэмжээг тодорхойлох, эрсдэлийн зохистой удирдлагыг хэрэгжүүлэх чиг үүрэгтэй байх бөгөөд энэхүү чиг үүргийг хэрэгжүүлэх эрх мэдлийг ТУЗ-ийн дэргэдэх Эрсдэлийн Удирдлагын Хороонд шилжүүлсэн.

Банкны Эрсдэлийн Удирдлагыг хэрэгжүүлэх гол хороод:

- **ТУЗ-ийн Эрсдэлийн Удирдлагын Хороо** нь эрсдэлд хараат бус хяналтыг ТУЗ-ийн өмнөөс хэрэгжүүлж ажиллах бөгөөд Банкны эрсдэлийн удирдлага болон хяналтын тогтолцоог батлах, түүний хэрэгжилт болон үр дүнд хяналт тавихаас гадна том дүнтэй зээлүүдийг батлах, зээлийг сангаас хаах эцсийн шийдвэрийг гаргаж ажиллах чиг үүрэгтэй болно.
- **Банкны Эрсдэлийн Удирдлагын Хороо** нь гүйцэтгэх удирдлагын түвшний хороо бөгөөд эрсдэлийн удирдлагад хяналт тавих, Банкны эрсдэлийн удирдлагын тогтолцоог хэрэгжүүлэх болон ТУЗ-өөр батлагдсан эрсдэлийг хүлээн зөвшөөрөх хэм хэмжээг ханган ажиллах чиг үүрэгтэй болно.
- **Зээлийн Удирдлагын Хороо** нь нэг болон хоёрдугаар хамгаалалтын бүсүүдийн зээл шийдвэрлэх эрхийн хүрээндэс давсан зээл болон эрсдэлийн саналыг хэлэлцэн шийдвэрлэх чиг үүрэгтэй болно.
- **Үйл Ажиллагааны Эрсдэлийн Удирдлагын Хороо** нь Банкны хяналтанд суурилсан үйл ажиллагааны эрсдэлийн удирдлагын тогтолцооны хэрэгжилтийг хянах, үйл ажиллагааны эрсдэлийг удирдах чиг үүрэгтэй болно.

Эрсдэлийн цар хүрээ, төрөл

Банк эрсдэл бүрт холбогдох хүлээн зөвшөөрөх эрсдэлийн хэм хэмжээг тодорхойлдог бөгөөд учирч болох эрсдэлийн цар хүрээг төрлүүдээр нь дараах байдлаар тодорхойлсон. Үүнд:

- **Зээлийн эрсдэл**, зээлдэгч гэрээгээр хүлээсэн үүргээ биелүүлж чадаагүйн улмаас хүлээж болзошгүй алдагдал;
- **Зээлийн төвлөрлийн эрсдэл**, хэт их зээлийн төвлөрлийн улмаас үүсэх алдагдал;
- **Зах зээлийн эрсдэл**, зах зээлийн үнийн өөрчлөлтөөс орлого болон хөрөнгийн хэмжээнд хүлээж болзошгүй алдагдал;
- **Өөрийн хөрөнгийн хүрэлцээний эрсдэл**, хязгаарлагдмал өөрийн хөрөнгийн улмаас бизнесийн үйл ажиллагааг үргэлжлүүлэх чадваргүй болох эсвэл зохицуулагч байгууллагын өөрийн хөрөнгийн хүрэлцээний шаардлагыг хангаж чадахгүй болох;
- **Хөрвөх чадварын эрсдэл**, хөрөнгийн өсөлтийг санхүүжүүлэх эх үүсвэрийн дутагдалд орох болон хүлээсэн үүргээ цаг хугацаанд нь биелүүлэх чадваргүй болох;
Үйл ажиллагааны эрсдэл (авилга, залиланг оролцуулан), дотоод процесс, хүний нөөц болон системийн үйл ажиллагаа хангалтгүй буюу доголдолтой, эсвэл гадны хүчин зүйлсийн (үүнд эрх зүйн эрсдэлийг оролцуулан) улмаас үүсэх хүлээж болзошгүй алдагдал;

32. Эрсдэлийн удирдлага (Үргэлжлэл)

32.1 Оршил (Үргэлжлэл)

Эрсдэлийн цар хүрээ, төрөл (Үргэлжлэл)

- **Мэдээллийн аюулгүй байдлын эрсдэл**, мэдээлэл алдагдах, мэдээллийн системд халдлага хийх эсхүл түүнийг зөрчсөний улмаас үүсэх гарз хохирол болон алдагдал;
- **Ёс зүйн эрсдэл**, банкны ёс зүйн дүрмийг зөрчсөн эсхүл харилцагчидтай шударга харилцах зарчмыг баримтлаагүйн улмаас хүлээж болзошгүй алдагдал;
- **Хянан нийцүүлэлтийн эрсдэл**, хянан нийцүүлэлтийг хангаж ажиллаагүйн улмаас үүсэх алдагдал;
- **Нэр хүндийн эрсдэл**, банкны нэр хүндэд хохирол учрах, улмаар орлогын хэмжээнд алдагдал үүсэх эрсдэл;
- **Стратегийн эрсдэл**, банкны стратегийг оновчтой төлөвлөж чадаагүйн улмаас ашигтай ажиллах, орлого олох боломжоо алдах эрсдэл.

Эрсдэлийг хүлээн зөвшөөрөх хэм хэмжээ, Стресс тест, Эрсдэлийн тайлагнал

Банкны эрсдэлийг хүлээн зөвшөөрөх хэм хэмжээ нь Банкны бизнес төлөвлөгөөтэй уялдсан байдаг бөгөөд дараах нэр томъёог ашигладаг. Үүнд:

- **Эрсдэлийг хүлээн зөвшөөрөх хэм хэмжээ** гэдэгт Банк стратеги зорилт болон бизнесийн төлөвлөгөөндөө хүрэхэд эрсдэлийг хүлээн зөвшөөрөх хэм хэмжээг;
- **Эрсдэлийн хязгаар** гэдэгт Банкны эрсдэлийг хүлээн зөвшөөрөх хэм хэмжээг үр дүнтэй хэрэгжүүлэх үзүүлэлтийг;
- **Эрсдэл даах чадвар** гэдэгт зохицуулагч байгууллагын тавьсан хязгаарлалтын хүрээнд Банкны хүлээж чадах эрсдэлийн хэмжээг;
- **Стресс гүйцэтгэл** гэдэгт урьдчилж тодорхойлогдсон стресс нөхцөлүүдэд хүлээн зөвшөөрөх санхүүгийн гүйцэтгэлийг хэлнэ.

Банкны эрсдэлийн удирдлага хариуцсан нэгж нь эрсдэлийн төрлүүдийн хүлээн зөвшөөрөгдсөн хэм хэмжээний хэрэгжилтэд тогтмол хяналт тавин ажилладаг. Банк санхүүгийн гүйцэтгэл болон төлөвлөлтийг хөнгөн болон хүнд уналтын гэсэн хоёр цочролын сценариудад үнэлэхээс гадна эдгээр сценариудад ороогүй бусад нөхцөлүүдийн хувьд болзошгүй эрсдэлийн сценари болон шинжилгээгээр Банкны эрсдэл даах чадварыг мөн үнэлдэг болно.

32.2 Зээлийн эрсдэл

Банкны зээлийн эрсдэлийг удирдах ерөнхий журам нь Банкны зээлийн эрсдэлийн удирдлагын тогтолцоог тодорхойлох, хүлээн зөвшөөрөх зээлийн эрсдэлийн хэм хэмжээ, эрсдэлийн хязгаар болон Монгол Улсын холбогдох хууль тогтоомжийн хүрээнд зээлийн эрсдэлийг зохистой удирдах ерөнхий зарчим болон үйл ажиллагааг тодорхойлж зохицуулдаг.

Банкны зээлийн эрсдэлийн тогтолцооны хүрээнд, бизнесийн нэгж нь харилцагчаа сонгох, тэдгээрт тохирсон бүтээгдэхүүн, үйлчилгээ, нөхцөлийг санал болгох, тэдгээрийн зээл төлөх чадварыг үнэлэх, зээлийн гэрээний үүргийг хангуулахаар барьцаалах хөрөнгийг үнэлэх, зээлийг төлүүлэх, хянах, анхаарал татсан зээлийг илрүүлэх, эрсдэлтэй зээлийг төлүүлэхтэй холбоотойгоор шаардлагатай арга хэмжээг авах чиг үүрэгтэй байна.

Эрсдэл хариуцсан нэгж нь зээлийн үйл ажиллагаатай холбоотой ерөнхий үйл ажиллагааны журмыг боловсруулах, зээлийн эрсдэлтэй холбоотой хязгаарууд, хүлээн зөвшөөрөх эрсдэлийн хэм хэмжээг тогтоох, батлуулах, зээлийн эрсдэлийг хянах болон бизнесийн нэгжийн үйл ажиллагаанд хяналт тавьж, заавар зөвлөмжөөр ханган ажиллах чиг үүрэгтэй байна.

Банк санхүүгийн хөрөнгийн хүлээгдэж буй алдагдлыг СТОУС 9-ийн дагуу бүлгийн болон тусгайлсан үнэлгээ хийж шинжилдэг.

Тусгайлсан үнэлгээгээр үнэлсэн үнэ цэнийн бууралтын хасагдуулга

Банк нь өндөр дүнтэй зээл ба урьдчилгаанд нэг бүрчлэн зээлийн эрсдэлийн тохирох санг тооцдог. Зээлийн үнэ цэнийн бууралтын хэмжээг тодорхойлоход зээлдэгчийн бизнес төлөвлөгөөний тогтвортой байдал, санхүүгийн хүндрэл тохиолдсон үед гүйцэтгэлээ сайжруулах чадвар, дампуурал тохиолдсон үед хүлээн авах төлбөрүүд болон хүлээгдэж буй ногдол ашгийн төлбөрүүд, санхүүгийн өөр бусад дэмжлэг авах боломжууд, барьцаа хөрөнгийн бодит үнэ цэн, хүлээгдэж буй мөнгөн урсгалын хугацаа зэргийг зайлшгүй авч үздэг. Үнэ цэнийн бууралтаас үүсэх алдагдлын хэмжээг, гэнэтийн үйл явдлуудын улмаас илүү нухацтай авч үзэх шаардлагатай байгаагаас бусад тохиолдолд тухай бүр тайлант өдрөөр үнэлнэ.

32. Эрсдэлийн удирдлага (Үргэлжлэл)

32.2 Зээлийн эрсдэл (Үргэлжлэл)

Бүлгийн үнэлгээгээр үнэлсэн үнэ цэнийн бууралтын хасагдуулга

Дангаараа чухал ач холбогдолгүй бүх зээл ба урьдчилгаа болон дангаараа чухал ач холбогдолтой боловч тусгайлсан үнэлгээгээр үнэ цэн бууралтын бодит нотолгоо гарч ирээгүй зээл ба урьдчилгаануудыг бүлэглэн, бүлэг тус бүр дээр хүлээж болзошгүй алдагдлыг тооцно. Удирдлагын зүгээс бүлгийн үнэлгээг хагас жил тутамд бүлэг тус бүрт ялгаатай шинжилгээнд үндэслэн хийнэ.

Бүлгийн үнэлгээнд тусгайлсан үнэлгээгээр үнэ цэнийн бууралтын бодит нотолгоо байхгүй боловч тэдгээрийг багтаасан багцын түвшинд оршин байх магадлал бүхий үнэ цэнийн бууралтыг тооцдог. Хүлээгдэж буй алдагдлын хэмжээг хүлээгдэж буй эдийн засгийн нөхцөл байдал, шатлалын зэрэглэл тус бүрийн төлбөр төлөгдөхгүй байх магадлал (ТТБМ) болон алдагдал үүсэх магадлал (АҮМ)-д үндэслэн тогтоодог.

Банк нь эдийн засгийн өнөөгийн байдал болон эдийн засгийн төлөвийг харгалзан ирэх 12 сарын хугацааны төлбөр төлөгдөхгүй байх магадлал (ТТБМ) болон алдагдал үүсэх магадлал (АҮМ)-ын хувь хэмжээг тооцоолдог. ДНБ-ний өсөлт болон төлбөр төлөгдөхгүй байх магадлал хоорондын хамаарал өндөр байдаг тул төлбөр төлөгдөхгүй байх магадлал (ТТБМ) болон алдагдал үүсэх магадлал (АҮМ)-ын параметруудийг эдийн засгийн төлөв байдалтай уялдуулан жигнэн тооцсон хувь нь ирээдүйн макро эдийн засгийн төлөв байдлыг тусгасан байдаг.

Банк үнэ цэнийн бууралтын шатлалын түвшинг дараах байдлаар тодорхойлдог. Үүнд:

Түвшин 1: Хэвийн багцад Монголбанкны холбогдох журмын дагуу хэвийн ангилалтай ба 30 хүртэл хоногоор хугацаа хэтэрсэн хөрөнгүүд хамаарна. Эдгээр хөрөнгийн хувьд ирэх 12 сарын хугацаанд хүлээгдэж буй алдагдлын хэмжээг тооцно.

Түвшин 2: Чанар нь муудаж буй багцад 31-ээс 90 хүртэл хоногоор хугацаа хэтэрсэн, бүтэц өөрчилсөн болон ангилал нь хэвийн боловч дотоодын үнэлгээгээр анхаарал татаж буй хөрөнгүүд хамаарна. Эдгээр хөрөнгүүдийн хувьд гэрээний хугацаанд хүлээгдэж буй алдагдлын хэмжээг тооцно.

Түвшин 3: Чанар нь муудсан багцад Монголбанкны холбогдох журмын дагуу хэвийн бус, эргэлзээтэй болон муу ангилалтай буюу чанаргүй ангилалтай хөрөнгүүд хамаарна. Эдгээр хөрөнгүүдийн хувьд гэрээний хугацаанд хүлээгдэж буй алдагдлын хэмжээг тооцно.

Эрсдэл хариуцсан захирал болон Санхүү хариуцсан захирал нь зээлийн үнэ цэн бууралтын сан нь Банкны бодлоготой нийцэж байгаа эсэхэд хяналт тавьж ажилладаг.

Доорх хүснэгтэнд хөрөнгийн түвшин тус бүрийн хүлээгдэж буй алдагдал болон түвшин хоорондын шилжилт хөдөлгөөнийг харуулав.

Зээлийн эрсдэлийн стресс тест

Төлбөр төлөгдөхгүй байх магадлал (ТТБМ)-ын түүхэн мэдээлэл дээр үндэслэн эконометрикийн арга хэрэгсэл ашиглан Банкны ирээдүйн макро эдийн засгийн загварыг боловсруулж үнэ цэнийн бууралтыг тооцоход ашигладаг. Үүнд 2011-2021 оны улирлын голлох макро индикаторууд болон Банкны өмнөх түүхэн хугацааны ТТБМ-н мэдээллийг ашигласан. Макро индикаторуудыг Үндэсний статистикийн хорооноос, ТТБМ-г Банкны дотоод мэдээллийн сангаас авдаг бөгөөд ТТБМ-н хувьтай хамгийн өндөр хамааралтай макро эдийн засгийн голлох үзүүлэлтүүдийг загварт сонгож ашигласан. Мөн боломжит үр дагаваруудыг үнэлэхийн тулд банк макро эдийн засгийн төлөв байдлын гурван хувилбарыг ашигладаг. Макро эдийн засгийн өнөөгийн нөхцөл болон ирээдүйд тохиолдож болох нөхцөл байдлуудын магадлалд үндэслэн суурь, эерэг болон сөрөг үеийн эдийн засгийн таамаглалыг боловсруулдаг. Уг таамаглалыг Загвар шинжилгээний хэлтэс хариуцан хийж гүйцэтгэдэг.

Стресс тестийг дээр дурьдсан макро эдийн засгийн төлөв байдлыг үндэслэн хувилбар тус бүрт харгалзах хувийн жинг өөрчлөх замаар суурь, өөдрөг болон гутранги нөхцөлд ирээдүйн ТТБМ-г авах бөгөөд ХБЗА тооцооллыг ашиглан үр дүнг тооцсон.

ХБЗА-г тооцоходоо олон улсын байгууллагуудаас гаргасан таамаглалуудын дунджыг ашиглан Монгол Улсын эдийн засаг 2022 онд 6.1%-иар өснө гэсэн суурь нөхцөлтэйгээр хувийн жингүүдийг сөрөг таамаглал 45%, суурь таамаглал 45% болон эерэг таамаглал 10% байхаар авч үзсэн. Таамаглалын гутранги хувилбарт эдийн засгийн өсөлт ойролцоогоор 1%, ажилгүйдэл 11.5% хүрэх суурь нөхцөлтэйгээр сөрөг таамаглалын жинг 100% байхаар тооцсон бол өөдрөг хувилбарт Монгол улсын эдийн засгийн өсөлт 2022 онд ОУВС-гийн таамагласны дагуу 7% орчим байх суурь нөхцөлтэй ХБЗА-н эерэг таамаглалын хувийн жинг 100% байхаар тооцоолсон.

ХАСБАНК ХХК**Санхүүгийн тайлангийн тодруулга
2021 оны 12 дугаар сарын 31****32. Эрсдэлийн удирдлага (Үргэлжлэл)****32.2 Зээлийн эрсдэл (Үргэлжлэл)****Зээлийн эрсдэлийн стресс тест (Үргэлжлэл)**

Доорх хүснэгтэд гурван макро хувьсагчдыг хамааруулан тооцсон стресс тестийн үр дүнг харуулсан бөгөөд 2021 оны 12 сарын 31-ээрх зээлийн үнэ цэнийн бууралтын сангийн хэмжээг суурь нөхцөлөөр сонгосон.

Сан	Зээл	Санхүүгийн түрээс	Зээлийн үнэ цэнэ бууралтын сан	мян.төг
				Өөрчлөлт
Эерэг таамаглал	60,528,531	1,028,339	61,556,870	14,162,345
Суурь таамаглал	72,766,207	2,953,008	75,719,215	-
Сөрөг таамаглал	78,085,349	4,927,860	83,013,209	(7,293,994)

Хорогдуулсан өртгөөрх бусад банк, санхүүгийн байгууллагад байршуулсан харилцах, хадгаламж

	2021	2020
	Нийт Түвшин 1 мян.төг	Нийт Түвшин 1 мян.төг
1-р сарын 1-нээр	82,761,466	122,475,712
Шинээр үүссэн	17,908,774	64,465,832
Хугацаа дуусч данснаас хассан	(57,970,624)	(104,180,078)
12-р сарын 31-ний байдлаарх дансны үнэ	42,699,616	82,761,466
Үнэ цэнийн бууралтын хасагдуулга		
1-р сарын 1-нээр	233,422	-
Тайлант жилийн байгуулсан	88,006	754,855
Тайлант жилийн буцаалт	(109,090)	(521,433)
12-р сарын 31-ний байдлаарх дансны үнэ	212,338	233,422

ХАСБАНК ХХК

**Санхүүгийн тайлангийн тодруулга
2021 оны 12 дугаар сарын 31**

32. Эрсдэлийн удирдлага (Үргэлжлэл)

32.2 Зээлийн эрсдэл (Үргэлжлэл)

Үнэ цэнийн бууралтад үндэслэсэн хорогдуулсан өртгөөрх харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа

	Түвшин 1 12 сараар мян.төг	Түвшин 2 Дуусах хугацаагаар мян.төг	Түвшин 3 Дуусах хугацаагаар мян.төг	Нийт мян.төг
2021 оны 12-р сарын 31-нээр				
2021 оны 1-р сарын 1-нээр	1,247,301,847	87,302,560	104,480,328	1,439,084,735
Шинээр нэмэгдсэн	1,309,655,841	-	-	1,309,655,841
- Түвшин 1-с шилжүүлсэн	(116,935,011)	93,352,104	23,582,907	-
- Түвшин 2-с шилжүүлсэн	7,869,261	(13,685,408)	5,816,147	-
- Түвшин 3-с шилжүүлсэн	664,810	4,635	(669,445)	-
Хугацаа дуусч данснаас хассан	(859,665,925)	(63,534,226)	(47,567,083)	(970,767,234)
Сангаас хаасан	(38,772)	(12,844)	(644,750)	(696,366)
2021 оны 12-р сарын 31-ний байдлаарх дансны үнэ	1,588,852,051	103,426,821	84,998,104	1,777,276,976
Үнэ цэнийн бууралтын хасагдуулга				
2021 оны 1-р сарын 1-нээр	12,524,430	11,499,356	50,346,167	74,369,953
Шинээр нэмэгдсэн	25,489,223	-	-	25,489,223
- Түвшин 1-с шилжүүлсэн	(18,256,274)	14,593,330	3,662,944	-
- Түвшин 2-с шилжүүлсэн	970,507	(1,548,975)	578,468	-
- Түвшин 3-с шилжүүлсэн	650,876	6,396	(657,272)	-
Хугацаа дуусч данснаас хассан	(8,083,189)	(6,146,670)	(16,954,817)	(31,184,676)
Сангаас хаасан	(38,772)	(12,844)	(644,750)	(696,366)
Түвшин хоорондын шилжилт болон өгөгдөл, моделийн өөрчлөлтийн нөлөө	(3,292,164)	5,166,401	5,866,844	7,741,081
2021 оны 12-р сарын 31-ний байдлаарх дансны үнэ	9,964,637	23,556,994	42,197,584	75,719,215
2020 оны 12-р сарын 31-нээр (Дахин тайлагнасан)				
2020 оны 1-р сарын 1-нээр (Дахин тайлагнасан)	1,733,065,114	62,891,681	87,672,206	1,883,629,001
Шинээр нэмэгдсэн	736,365,109	-	-	736,365,109
- Түвшин 1-с шилжүүлсэн	(94,219,878)	65,382,769	28,837,109	-
- Түвшин 2-с шилжүүлсэн	1,781,761	(12,449,006)	10,667,245	-
- Түвшин 3-с шилжүүлсэн	212,264	246,680	(458,944)	-
Хугацаа дуусч данснаас хассан	(1,129,881,311)	(28,757,712)	(20,863,195)	(1,179,502,218)
Сангаас хаасан	(21,212)	(11,852)	(1,374,093)	(1,407,157)
2020 оны 12-р сарын 31-ний байдлаарх дансны үнэ (Дахин тайлагнасан)	1,247,301,847	87,302,560	104,480,328	1,439,084,735
Үнэ цэнийн бууралтын хасагдуулга				
2020 оны 1-р сарын 1-нээр (Дахин тайлагнасан)	13,945,441	1,855,220	43,230,238	59,030,899
Шинээр нэмэгдсэн	14,485,369	-	-	14,485,369
- Түвшин 1-с шилжүүлсэн	(8,546,232)	5,134,558	3,411,674	-
- Түвшин 2-с шилжүүлсэн	66,500	(288,047)	221,547	-
- Түвшин 3-с шилжүүлсэн	217,246	157,428	(374,674)	-
Хугацаа дуусч данснаас хассан	(8,731,788)	(618,746)	(9,131,005)	(18,481,539)
Сангаас хаасан	(21,212)	(11,852)	(1,374,093)	(1,407,157)
Түвшин хоорондын шилжилт болон өгөгдөл, моделийн өөрчлөлтийн нөлөө	1,109,106	5,270,795	14,362,480	20,742,381
2020 оны 12-р сарын 31-ний байдлаарх дансны үнэ (Дахин тайлагнасан)	12,524,430	11,499,356	50,346,167	74,369,953

ХАСБАНК ХХК**Санхүүгийн тайлангийн тодруулга
2021 оны 12 дугаар сарын 31****32. Эрсдэлийн удирдлага (Үргэлжлэл)****32.2 Зээлийн эрсдэл (Үргэлжлэл)****Үнэ цэнийн бууралтад үндэслэсэн хорогдуулсан өртгөөрх харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа (Үргэлжлэл)**

Ковид-19 цар тахлын тархалтаас үүдэн улс орнууд хилийн хязгаарлалт тавих зэргээр хорио цээрийн дэглэм тогтоосноос үүдэн дэлхийн эдийн засаг болоод бизнесийн орчинд сөргөөр нөлөөлж улмаар Банкны үйл ажиллагаанд шууд болон шууд бусаар нөлөөлж байна.

Монгол Улсын Засгийн Газар болон Монголбанкнаас эдийн засгийг дэмжих, сэргээх болон цар тахлын сөрөг нөлөөг бууруулах зорилготой шат дараалсан арга хэмжээ авсан. Засгийн газар болон Монголбанкнаас авч буй арга хэмжээний хүрээнд хэрэглээний болон орон сууцны ипотекийн зээлийн хүүгээс 13 сар хүртэлх хугацааг чөлөөлсөн болно. Энэхүү арга хэмжээний хүрээнд, 2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар Банк нь зээлдэгчидийн хүсэлтээр нийт 111.5 тэрбум төгрөг (2020 оны 12-р сарын 31-нээр: 387.2 тэрбум төгрөг)-ийн зээлийн нөхцөлд өөрчлөлт оруулсан. Зээлийн нөхцөл өөрчлөлтөд зөвхөн Ковид-19 цар тахлын нөлөөнд өртсөн зээлдэгчид хамрагдах боломжтой ба үндсэн төлбөр болон зээлийн хүүгийн төлбөрийг 6 сар хүртэл хугацаагаар хойшлуулж (зарим тохиолдолд 12 сар хүртэл хугацаагаар) мөн хугацаа хэтэрсэн зээлийг торгуулийн хүүнээс чөлөөлөх зэрэг арга хэмжээ авсан. Банк нь Ковид-19 цар тахлын улмаас төлбөрийн хугацаа сунгасан зээлийг үнэ цэн буурсан зээл гэж тодорхойлохгүй.

Хорогдуулсан өртгөөрх өрийн хэрэгслүүд

	2021 Нийт Түвшин 1 мян.төг	2020 Нийт Түвшин 1 мян.төг
1-р сарын 1-нээр	1,207,367,188	467,766,539
Шинээр нэмэгдсэн	927,907,925	1,207,367,188
Хугацаа дуусч данснаас хассан	(1,207,367,188)	(467,766,539)
12-р сарын 31-ний байдлаарх дансны үнэ	927,907,925	1,207,367,188
Үнэ цэнийн бууралтын хасагдуулга		
1-р сарын 1-нээр	-	25,392
Шинээр нэмэгдсэн	1,193,410	-
Хугацаа дуусч данснаас хассан	-	(25,392)
12-р сарын 31-ний байдлаарх дансны үнэ	1,193,410	-

Барьцаа хөрөнгө болон бусад зээлийн баталгаа, батлан даалтыг тооцохгүйгээр зээлд учирч болзошгүй эрсдэлийн дээд хэмжээг авч үзвэл:

Доорх хүснэгт нь санхүүгийн байдлын тайлангийн үзүүлэлт бүрийн хувьд зээлийн эрсдэлд өртөж болох нийт багцыг харуулсан байна. Эрсдэлд өртөж болох нийт багцыг барьцаа хөрөнгөөр эрсдэлийг бууруулахаас өмнөх нийт дүнгээр илэрхийлсэн болно.

	2021 мян.төг	2020 Дахин тайлагнасан мян.төг
Ангилал тус бүрээр		
Хорогдуулсан өртгөөрх харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	1,777,276,976	1,439,084,735
Хорогдуулсан өртгөөрх өрийн хэрэгслүүд	927,907,925	1,207,367,188
Хорогдуулсан өртгөөрх бусад банк, санхүүгийн байгууллагад байршуулсан харилцах, хадгаламж	467,376,826	409,354,925
Зээл, түүнтэй адилтгах хүлээж болзошгүй үүрэг	98,328,464	86,561,836
Санхүүгийн баталгаа	64,682,406	68,979,099
Бусад санхүүгийн хөрөнгө	8,310,539	15,456,637
Нийт	3,343,883,136	3,226,804,420

Бодит үнээр бүртгэгддэг санхүүгийн хэрэгслүүдийн хувьд дээрх дүнгүүд нь өнөөгийн зээлийн эрсдэлийн өртөлтийг харуулсан ба энэ нь ирээдүйд үнэ цэн өөрчлөгдөхөөс шалтгаалж бий болж болох эрсдэлийн дээд хэмжээ харуулаагүй болно.

ХАСБАНК ХХК

Санхүүгийн тайлангийн тодруулга
2021 оны 12 дугаар сарын 31

32. Эрсдэлийн удирдлага (Үргэлжлэл)**32.2 Зээлийн эрсдэл (Үргэлжлэл)****Эрсдэлийн төвлөрөл эдийн засгийн салбараар**

Доорх хүснэгтэнд Банкны санхүүгийн хөрөнгийг эдийн засгийн салбарын зорилгоор нь ангилан, нийт дүнгээр (зээлийн барьцаа хөрөнгийн бодит үнийг авч үзэхээс өмнөх болон дараах дүнгээр) нь үзүүлэв.

Хорогдуулсан өртгөөрх Монголбанк болон бусад банк, санхүүгийн байгууллагад байршуулсан харилцах, хадгаламж

Эдийн засгийн салбар	2021		2020	
	мян.төг	%	мян.төг	%
Төвбанк	424,677,210	90.9	326,593,459	79.8
Арилжааны банк	42,699,616	9.1	82,761,466	20.2
Нийт	467,376,826	100.0	409,354,925	100.0

Хорогдуулсан өртгөөрх харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа

Эдийн засгийн салбар	2021		2020	
	мян.төг	%	мян.төг	%
Хэрэглээ	594,931,071	33.5	356,627,591	24.8
Худалдаа	396,533,749	22.3	286,800,458	19.9
Хадгаламж барьцаалсан	212,365,724	11.9	144,173,749	10.0
Бусад	173,824,414	9.8	196,001,882	13.5
Үйлдвэрлэл	132,891,150	7.5	124,570,657	8.7
Орон сууц	97,240,114	5.5	99,128,116	6.9
Үйлчилгээ	65,813,962	3.7	87,313,954	6.1
Барилга	57,336,637	3.2	67,943,013	4.7
Уул уурхай	34,334,255	1.9	48,434,491	3.4
Хөдөө аж ахуй	12,005,900	0.7	28,090,824	2.0
Нийт	1,777,276,976	100.0	1,439,084,735	100.0

Хорогдуулсан өртгөөрх өрийн хэрэгслүүд

Эдийн засгийн салбар	2021		2020	
	мян.төг	%	мян.төг	%
Төвбанк	907,686,267	97.8	1,207,367,188	100.0
Байгууллага	20,221,658	2.2	-	-
Нийт	927,907,925	100.0	1,207,367,188	100.0

Зээл, түүнтэй адилтгах хүлээж болзошгүй үүрэг

Эдийн засгийн салбар	2021		2020	
	мян.төг	%	мян.төг	%
Иргэд				
Бичил бизнесийн зээл	10,975,903	11.2	15,241,588	17.6
Бизнесийн зээл	10,587,845	10.8	12,067,207	13.9
Барьцаагүй зээл	8,988,869	9.1	10,543,800	12.2

ЖДҮ ба байгууллага

Эдийн засгийн салбар	2021		2020	
	мян.төг	%	мян.төг	%
Худалдаа	41,018,449	41.6	16,089,598	18.6
Үйлдвэрлэл	19,231,950	19.6	20,246,328	23.4
Барилга	5,855,247	6.0	2,843,909	3.3
Бусад	1,009,031	1.0	6,818,834	7.9
Үйлчилгээ	506,443	0.5	1,500,000	1.7
Уул уурхай	154,727	0.2	1,210,572	1.4
Нийт	98,328,464	100.0	86,561,836	100.0

ХАСБАНК ХХК

Санхүүгийн тайлангийн тодруулга
2021 оны 12 дугаар сарын 31

32. Эрсдэлийн удирдлага (Үргэлжлэл)**32.2 Зээлийн эрсдэл (Үргэлжлэл)****Санхүүгийн баталгаа (Эх үүсвэргүй)**

Баталгаа	2021		2020	
	мян.төг	%	мян.төг	%
Худалдаа	19,653,605	30.4	21,751,789	31.5
Үйлдвэрлэл	14,133,894	21.9	9,403,448	13.6
Барилга	13,321,709	20.6	13,059,718	18.9
Уул уурхай	8,950,069	13.8	523,498	0.8
Үйлчилгээ	7,671,292	11.9	3,870,199	5.6
Бусад	943,011	1.4	20,302,032	29.5
Хөдөө аж ахуй	8,826	-	68,415	0.1
Нийт	64,682,406	100.0	68,979,099	100.0

Зээлийн барьцаа хөрөнгө

Зээлдэгч буюу харилцагчийн зээлийн эрсдэлийн үнэлгээ болон тэдгээрт олгох зээлийн төрлөөс хамааран барьцаа хөрөнгийн шаардлагыг тодорхойлдог. Банкны зээлийн эрсдэлийг удирдах ерөнхий журам нь барьцаалах эд хөрөнгийн төрөл болон тэдгээрийн зээлд зөвшөөрөх хувийг тодорхойлсон байдаг.

Банкны барьцаалах эд хөрөнгийн гол төрлүүдийг дор үзүүлэв. Үүнд:

- (i) Үл хөдлөх эд хөрөнгийн хувьд барилга, байгууламж, хашаа байшин (газрын хамт) болон газар;
- (ii) Хөдлөх хөрөнгийн хувьд тээврийн хэрэгсэл, тоног төхөөрөмж, харилцах хадгаламж, мал, бараа материал, баталгаа, батлан даалт болон биет бус хөрөнгө.

Банк нь барьцаа хөрөнгүүдийн биет байдал болон зах зээлийн үнийг тогтмол хянадаг. Зээлийн эрсдэлийн сангийн хүрэлцээг тооцохын тулд барьцаа хөрөнгийн зах зээлийн үнийг хянадаг ба шаардлагатай бол гэрээнд заасны дагуу нэмэлт хөрөнгө барьцаалдаг.

Барьцаа хөрөнгийн төрөл:	2021	2020
	мян.төг	мян.төг
Үл хөдлөх хөрөнгө	2,096,959,501	1,899,220,430
Бараа материал	641,025,881	579,694,286
Тээврийн хэрэгсэл	493,263,960	161,913,083
Хадгаламж	362,215,059	271,940,701
Бусад & Барьцаагүй	285,260,982	454,223,946
Тоног төхөөрөмж	72,392,204	69,040,447
Нийт	3,951,117,587	3,436,032,893

Санхүүгийн хөрөнгийн чанар

Банк зээл ба урьдчилгааны чанарыг дараах байдлаар зэрэглэлээр ангилдаг. Үүнд:

<u>Зээлийн зэрэглэл</u>	<u>Мүүди Рейтинг</u>	<u>Тодорхойлолт</u>
A	Aaa - A3	Маш сайн
B	Baa1 - B3	Сайн
C	Saa1 - Caa3	Хангалттай
D	Ca	Анхаарал татсан
E	C, D	Үнэ цэнийн бууралттай

Энэхүү зээлийн зэрэглэлийн үнэлгээний аргачлал нь зээлийн эргэн төлөлт хийгдсэн байдал, зээл барьцаа хөрөнгө, зээлийн зориулалт гэх мэт эрсдэлийн үзүүлэлтүүдийг үнэлж зээлийн зэрэглэлийг тогтоодог. Ингэснээр зээл болон урьдчилгааны чанарыг сегмент дотор нь бүлэглэх, харьцуулах боломжийг олгодог.

Үүнээс гадна Банк олон улсын зэрэглэл тогтоох байгууллагаас тогтоосон зээлжих зэрэглэлийн үнэлгээг бусад банк болон санхүүгийн байгууллагуудад байршуулсан хөрөнгө болон санхүүгийн хөрөнгө оруулалтын чанарыг үнэлэхэд ашигладаг. Банк нь хөрөнгийн биржид бүртгэлгүй санхүүгийн хөрөнгө оруулалтад үнэлгээ тогтоодоггүй.

Доорх хүснэгтэд нийт санхүүгийн хөрөнгүүдийг дээр дурдсан зээлийн зэрэглэлийн үнэлгээ болон олон улсын байгууллагаас тогтоосон зээлжих зэрэглэлийн үнэлгээнд үндэслэн үнэ цэнийн бууралтын санг оруулаагүй дүнгээр үзүүлэв.

ХАСБАНК ХХК

Санхүүгийн тайлангийн тодруулга
2021 оны 12 дугаар сарын 31

32. Эрсдэлийн удирдлага (Үргэлжлэл)

32.2 Зээлийн эрсдэл (Үргэлжлэл)

Санхүүгийн хөрөнгийн чанар (үргэлжлэл)

	2021				2020 (Дахин тайлагнасан)			
	Түвшин 1 12 сараар	Түвшин 2 Дуусах хугацаагаар	Түвшин 3 Дуусах хугацаагаар	Нийт мян.төг	Түвшин 1 12 сараар	Түвшин 2 Дуусах хугацаагаар	Түвшин 3 Дуусах хугацаагаар	Нийт мян.төг
Хорогдуулсан өртгөөрх Монголбанк болон бусад банк, санхүүгийн байгууллагад байршуулсан харилцах, хадгаламж								
Маш сайн	441,630,284	-	-	441,630,284	339,241,259	-	-	339,241,259
Сайн	25,746,542	-	-	25,746,542	70,113,666	-	-	70,113,666
Нийт	467,376,826	-	-	467,376,826	409,354,925	-	-	409,354,925
Үнэ цэнийн бууралтын хасагдуулга	(390,116)	-	-	(390,116)	(233,422)	-	-	(233,422)
Дансны үнэ	466,986,710	-	-	466,986,710	409,121,503	-	-	409,121,503
Хорогдуулсан өртгөөрх харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа								
Маш сайн	431,788,191	-	-	431,788,191	444,679,492	-	-	444,679,492
Сайн	153,654,959	-	-	153,654,959	123,784,727	23,099,330	-	146,884,057
Хангалттай	723,990,009	-	-	723,990,009	673,148,229	-	686,542	673,834,771
Анхаарал татсан	279,418,892	103,426,821	-	382,845,713	5,689,399	64,203,230	699,185	70,591,814
Үнэ цэнийн бууралттай	-	-	84,998,104	84,998,104	-	-	103,094,601	103,094,601
Нийт	1,588,852,051	103,426,821	84,998,104	1,777,276,976	1,247,301,847	87,302,560	104,480,328	1,439,084,735
Үнэ цэнийн бууралтын хасагдуулга	(9,964,637)	(23,556,994)	(42,197,584)	(75,719,215)	(12,524,430)	(11,499,356)	(50,346,167)	(74,369,953)
Дансны үнэ	1,578,887,414	79,869,827	42,800,520	1,701,557,761	1,234,777,417	75,803,204	54,134,161	1,364,714,782
Хорогдуулсан өртгөөрх өрийн хэрэгслүүд								
Сайн	927,907,925	-	-	927,907,925	1,207,367,188	-	-	1,207,367,188
Нийт	927,907,925	-	-	927,907,925	1,207,367,188	-	-	1,207,367,188
Үнэ цэнийн бууралтын хасагдуулга	(1,193,410)	-	-	(1,193,410)	-	-	-	-
Дансны үнэ	926,714,515	-	-	926,714,515	1,207,367,188	-	-	1,207,367,188
Зээлийн үүрэг хариуцлага								
Маш сайн	10,437,317	-	-	10,437,317	4,223,776	-	-	4,223,776
Сайн	262,916	-	-	262,916	690,945	-	-	690,945
Хангалттай	38,617,666	-	-	38,617,666	50,211,456	-	-	50,211,456
Анхаарал татсан	47,813,768	1,160,287	-	48,974,055	31,356,779	56,067	-	31,412,846
Үнэ цэнийн бууралттай	-	-	36,510	36,510	-	-	22,813	22,813
Нийт	97,131,667	1,160,287	36,510	98,328,464	86,482,956	56,067	22,813	86,561,836
Үнэ цэнийн бууралтын хасагдуулга	(254,331)	(10,487)	(11,840)	(276,658)	(335,746)	(259)	(7,339)	(343,344)
Дансны үнэ	96,877,336	1,149,800	24,670	98,051,806	86,147,210	55,808	15,474	86,218,492

32. Эрсдэлийн удирдлага (Үргэлжлэл)**32.2 Зээлийн эрсдэл (Үргэлжлэл)**

Хугацаа хэтэрсэн зээлүүдийн насжилтын шинжилгээг дор үзүүлэв.

Хугацаа хэтэрсэн боловч үнэ цэнийн бууралтанд ороогүй санхүүгийн хөрөнгүүдийн насжилтын шинжилгээ

Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	2021	2021	2020	2020
	Нийт дансны үнэ мян.төг	Үнэ цэнийн бууралтын хасагдуулга мян.төг	(Дахин тайлагнасан) Нийт дансны үнэ мян.төг	(Дахин тайлагнасан) Үнэ цэнийн бууралтын хасагдуулга мян.төг
0-30	38,493,209	1,686,340	87,823,253	1,171,685
31-60	33,489,627	10,661,130	62,491,972	6,215,004
61-90	5,408,682	767,522	12,706,014	3,060,742
91-180	12,910,494	4,418,466	9,701,582	4,507,953
181-ээс дээш хоног	59,209,215	31,609,398	89,411,582	43,926,812
Нийт	149,511,227	49,142,856	262,134,403	58,882,196

Нөхцөл өөрчилсөн санхүүгийн хөрөнгө ба өр төлбөр

Дараах хүснэгтэд нөхцөл өөрчлөгдсөн боловч өөрчлөлт нь данснаас хасахад хүргэхгүй санхүүгийн хөрөнгө ба өр төлбөрийг харуулав.

	2021 мян.төг	2020 мян.төг
Хорогдуулсан өртгөөрх санхүүгийн хөрөнгийн гэрээний нөхцөл өөрчлөлт	65,750,405	61,557,924
Хорогдуулсан өртгөөрх санхүүгийн өр төлбөрийн гэрээний нөхцөл өөрчлөлт	57,448,428	-
Гэрээний нөхцөл өөрчлөлтийн цэвэр алдагдал (Тодруулга 9)	(1,755,888)	(2,143,945)

32.3 Төлбөрийн чадварын эрсдэл

Банк хөрөнгийн өсөлтийг санхүүжүүлэх эх үүсвэрийн хомсдолд орох болон хүлээсэн үүргээ цаг хугацаанд нь биелүүлэх чадваргүй болох эрсдэлийг хөрвөх чадварын эрсдэл гэнэ. Банк хөрвөх чадварын эрсдэлийн хүлээн зөвшөөрөх эрсдэлийн хэм хэмжээг тодорхойлсон бөгөөд энэ нь харилцагчдын гэнэтийн их хэмжээний бэлэн мөнгөний татан авалтын үед хүлээсэн үүргээ биелүүлэх чадвар бүхий хөрвөх чадварын харьцаа үзүүлэлтийн доод хэмжээг тогтоосон байдаг. Түүнчлэн Банк нь нийт харилцагчдын төгрөгийн хадгаламжийн 6%, гадаад валютын хадгаламжийн 18%-тай тэнцэх бэлэн мөнгийг Монголбанкинд заавал байршуулах ёстой.

Санхүүгийн өр төлбөрийг гэрээний үлдэж буй хугацаагаар шинжилсэн шинжилгээ

Доорх хүснэгтэд Банкны санхүүгийн өр төлбөрүүдийн дуусгавар болох хугацааг аливаа нэг хөнгөлөлтгүйгээр, гэрээний дагуу эргэн төлөх үүргүүдэд үндэслэн харууллаа. Урьдчилан мэдэгдсэний үндсэн дээр төлөгдөх ёстой өр төлбөрийн хувьд уг мэдэгдэл тэр даруй ирсэн гэж тооцсон боловч Банк харилцагчдын дийлэнх нь гэрээт хугацаанаасаа өмнө зарлагын гүйлгээ хийхгүй гэсэн хүлээлттэй байгаа ба хадгаламжийн татан авалтын түүхэн өгөгдлүүдэд үндэслэн Банкны хүлээж буй мөнгөн урсгалыг хүснэгтэд тусгаагүй болно.

ХАСБАНК ХХК

**Санхүүгийн тайлангийн тодруулга
2021 оны 12 дугаар сарын 31**

32. Эрсдэлийн удирдлага (Үргэлжлэл)

32.3 Төлбөрийн чадварын эрсдэл (Үргэлжлэл)

Санхүүгийн өр төлбөрийг гэрээний үлдэж буй хугацаагаар шинжилсэн шинжилгээ (Үргэлжлэл)

Санхүүгийн өр төлбөр	Хугацаагүй	3 сараас	3 - 6	6 сараас	1 - 5	5-аас дээш	Санхүүгийн өр	Дансны үнэ
	мян.төг	доош мян.төг	сар мян.төг	1 жил хүртэл мян.төг	жил мян.төг	жил мян.төг	дискаунтлаагүй нийт дүн мян.төг	
2021 оны 12 дугаар сарын 31								
БҮЦАА-д бүртгэх санхүүгийн хэрэгслүүд								
Санхүүгийн үүсмэл хэрэгслүүд	-	30,036	62,895	7,197	270,922	-	371,050	371,050
Хорогдуулсан өртгөөрх санхүүгийн өр төлбөр								
Бусад банк, санхүүгийн байгууллагын харилцах, хадгаламж	2,793,088	202,350	198,075	-	-	-	3,193,513	2,691,406
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж	798,418,885	224,092,125	231,006,475	353,850,252	240,867,624	675,299,967	2,523,535,328	2,252,099,731
Зээлээр авсан санхүүжилт	-	25,943,042	137,086,228	331,765,067	363,225,912	3,929,569	861,949,818	768,775,737
Өрийн үнэт цаас	-	8,426,297	-	-	-	-	8,426,297	8,403,663
Түрээсийн өр төлбөр	-	649,934	675,499	1,323,680	3,539,404	-	6,188,517	5,422,527
Бусад өр төлбөр	-	9,670,266	3,972,817	18,466,286	9,639,519	6,567,767	48,316,655	36,042,229
Нийт	801,211,973	269,014,050	373,001,989	705,412,482	617,543,381	685,797,303	3,451,981,178	3,073,806,343
2020 оны 12 дугаар сарын 31 (Дахин тайлагнасан)								
Хорогдуулсан өртгөөрх санхүүгийн өр төлбөр								
Бусад банк, санхүүгийн байгууллагын харилцах, хадгаламж	1,947,976	-	-	-	-	-	1,947,976	1,938,909
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж	751,054,506	204,416,601	246,435,741	344,334,364	202,223,498	556,820,519	2,305,285,229	2,025,470,938
Зээлээр авсан санхүүжилт	-	29,241,859	98,257,801	361,702,422	442,188,041	89,172,625	1,020,562,748	937,585,863
Өрийн үнэт цаас	-	8,733,304	69,808	2,023,781	-	-	10,826,893	10,618,643
Түрээсийн өр төлбөр	-	680,309	406,777	838,075	1,760,563	-	3,685,724	3,176,591
Бусад өр төлбөр	-	16,076,016	4,840,557	9,164,841	31,235,069	6,078,350	67,394,833	34,020,409
Нийт	753,002,482	259,148,089	350,010,684	718,063,483	677,407,171	652,071,494	3,409,703,403	3,012,811,353
Болзошгүй өр төлбөр болон үүрэг хариуцлага								
2021 оны 12 дугаар сарын 31								
Болзошгүй өр төлбөр (Тодруулга 29)	28,817,711	15,507,621	7,204,896	11,136,662	1,996,744	18,772	64,682,406	64,682,406
Санхүүгийн үүрэг хариуцлага (Тодруулга 29)	258,751	1,618,575	11,167,014	10,805,930	74,460,572	17,622	98,328,464	98,328,464
Нийт	29,076,462	17,126,196	18,371,910	21,942,592	76,457,316	36,394	163,010,870	163,010,870
2020 оны 12 дугаар сарын 31								
Болзошгүй өр төлбөр (Тодруулга 29)	22,029,756	24,873,638	2,602,943	5,610,742	13,862,020	-	68,979,099	68,979,099
Санхүүгийн үүрэг хариуцлага (Тодруулга 29)	1,121,180	4,117,816	16,134,525	24,579,986	40,608,329	-	86,561,836	86,561,836
Нийт	23,150,936	28,991,454	18,737,468	30,190,728	54,470,349	-	155,540,935	155,540,935

32. Эрсдэлийн удирдлага (Үргэлжлэл)**32.4 Зах зээлийн эрсдэл**

Зах зээлийн эрсдэл гэдэг нь санхүүгийн зах зээл дээрх сөрөг өөрчлөлт болон үнийн хэлбэлзлээс эдийн засгийн үнэ цэн, орлогын хэмжээнд учирч болох алдагдлыг хэлнэ. Банкны зах зээлийн эрсдэлийг удирдах ерөнхий журам нь Банкны санхүүгийн эрсдэлүүд болох зах зээл, өөрийн хөрөнгө, хөрвөх чадварын эрсдэлийг зохистой хэмжээнд удирдах, улмаар өөрийн хөрөнгө болон хөрвөх чадвартай активын нөөцийг үр ашигтай боломжит түвшинд байлгахад чиглэсэн байдаг.

Хүүгийн түвшний эрсдэл

Хүүгийн эрсдэл гэдэг нь хүүгийн түвшний өөрчлөлт болон түүний тогтворгүй байдлаас банканд үүсэх сөрөг нөлөө болон алдагдлыг хэлнэ. Банкны зээлийн болон санхүүжилтийн, хөрөнгө оруулалтын үйл ажиллагаанууд нь хүүгийн эрсдэлийг бий болгодог. Хүүгийн хувь хэмжээний өөрчлөлт нь Банкны хүүгийн цэвэр орлогод тэр даруй нөлөөлдөг бол урт хугацаанд Банкны өөрийн хөрөнгөд нөлөөлдөг. Банкны эрсдэлийн удирдлага хариуцсан нэгж нь хүүгийн поцидид хүлээн зөвшөөрөгдсөн эрсдэлийн хэм хэмжээний хэрэгжилтэд тогтмол хяналт тавин ажилладаг.

Дараах хүснэгтэнд Банкны орлогын тайлангийн зүйлүүдийн, бусад бүх хувьсагчууд тогтмол байх үед хүүгийн хувь хэмжээний зохистой, боломжит өөрчлөлтүүдэд үзүүлэх мэдрэмжийг харуулав. Орлогын тайлангийн мэдрэмж гэж нэг жилийн хүүгийн цэвэр орлогод хүүгийн өөрчлөлт (2020 болон 2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаарх санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөрүүдийн хөвөгч хүүгийн өөрчлөлт)-ийн үзүүлэх нөлөөллийг хэлнэ.

Валют	2021 Өсөлт/ (Бууралт)	2021 Цэвэр хүүгийн орлогын мэдрэмж мян.төг	2020 (Өсөлт/ (Бууралт)	2020 Цэвэр хүүгийн орлогын мэдрэмж мян.төг
Америк доллар	+120	108,186	+120	(371,867)
Төгрөг	+120	1,575,075	+120	387,762
Америк доллар	-120	(108,186)	-120	371,867
Төгрөг	-120	(1,575,075)	-120	(387,762)

Гадаад валютын эрсдэл

Гадаад валютын ханшийн эрсдэл гэдэг нь гадаад валютын ханшийн өөрчлөлт болон ханшийн тогтворгүй байдлаас Банканд үүсэх сөрөг нөлөө болон алдагдлыг хэлнэ. Банк нь гадаад валютын позицуудын эрсдэлийн хязгааруудыг тогтоож, тэдгээрийн гүйцэтгэл хүлээн зөвшөөрөх хэм хэмжээндээ байгаа эсэхэд тогтмол хяналт тавин ажилладаг. Үүнээс гадна Банк гадаад валютын эрсдэлийг удирдах болон үнэлэхдээ "Хамгийн их эрсдэлийг тооцох аргачлал" (ХИЭТА)-ыг ашигладаг.

Хамгийн их эрсдэлийг тооцох аргачлал

ХИЭТА нь Банкны зах зээлийн эрсдэлийн удирдлагын салшгүй нэг хэсэг бөгөөд 2007 оны 3 дугаар сараас эхлэн үйл ажиллагаандаа хэрэглэж байна. Энэхүү аргачлалыг зах зээлийн хэвийн орчинд зах зээлийн эрсдэлийг хэмжихэд ашигладаг. Өөрөөр хэлбэл зах зээлийн хэвийн орчинд нөлөө үзүүлж буй эрсдэлийн хүчин зүйлүүдэд гарч буй аливаа өөрчлөлтүүд нь хэвийн тархалттай байна гэж авч үздэг. Банк гадаад валютын позицоос үүсэх нэг өдрийн болзошгүй алдагдлын хэмжээ болох ХИЭТА-ыг 99 хувийн итгэлцлийн түвшинд вариаци/ковариацийн аргачлалыг ашиглаж тооцдог. Гадаад валютын поцидид үүсч болох ХИЭТА алдагдлын хэмжээг 99 хувийн итгэлцлийн түвшинд тооцоолж гаргасныг дор үзүүлэв. Үүнд

Вариаци / Ковариаци

	2021 мян.төг	2020 мян.төг
12-р сарын 31-ний өдөр	7,982	11,762
Өдрийн дундаж	23,302	35,382
Оны дээд хэмжээ	165,647	428,268
Оны доод хэмжээ	5,746	5,643

ХАСБАНК ХХК

**Санхүүгийн тайлангийн тодруулга
2021 оны 12 дугаар сарын 31**

32. Эрсдэлийн удирдлага (Үргэлжлэл)

32.4 Зах зээлийн эрсдэл (Үргэлжлэл)

Гадаад валютын эрсдэл (Үргэлжлэл)

Дараах хүснэгтэд гадаад валютын эрсдэлд өртөж болох Банкны хөрөнгийн дүнг 2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар үзүүлэв. Хүснэгтэнд санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөрүүдийн бүртгэлийн дүнг гадаад валют тус бүрээр бүлэглэн үзүүлэв.

Санхүүгийн хөрөнгө ба өр төлбөр	Төгрөг мян.төг	Ам.доллар мян.төг	Евро мян.төг	Бусад мян.төг	Нийт мян.төг
2021 оны 12 дугаар сарын 31					
Санхүүгийн хөрөнгө					
Бэлэн мөнгө ба Монголбанк дахь харилцах	24,357,667	204,624,383	14,795,076	4,536,255	248,313,381
Монголбанк дахь заавал байлгах нөөц	108,488,656	105,742,648	-	-	214,231,304
БҮЦАА-д бүртгэх санхүүгийн хэрэгслүүд					
Санхүүгийн үүсмэл хэрэгслүүд	8,613,707	708,205,507	-	-	716,819,214
Үнэт цаас	76,288,953	-	-	-	76,288,953
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	90,000,608	-	-	-	90,000,608
БҮЦБДО-д бүртгэх санхүүгийн хөрөнгө					
Өмчийн хэрэгслүүд	3,613,197	-	-	-	3,613,197
Хорогдуулсан өртгөөрх санхүүгийн хөрөнгө					
Бусад банк, санхүүгийн байгууллагад байршуулсан харилцах, хадгаламж	232,540	24,551,750	507,033	17,195,955	42,487,278
Өрийн хэрэгслүүд	926,714,515	-	-	-	926,714,515
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	1,679,737,942	20,751,574	1,068,245	-	1,701,557,761
Бусад санхүүгийн хөрөнгө	5,269,402	1,398,069	10,832	13,947	6,692,250
Нийт санхүүгийн хөрөнгө	2,923,317,187	1,065,273,931	16,381,186	21,746,157	4,026,718,461
Санхүүгийн өр төлбөр					
БҮЦАА-д бүртгэх санхүүгийн хэрэгслүүд					
Санхүүгийн үүсмэл хэрэгслүүд	659,420,754	8,546,400	-	-	667,967,154
Хорогдуулсан өртгөөрх санхүүгийн өр төлбөр					
Бусад банкны харилцах, хадгаламж	740,978	1,910,779	26,236	13,413	2,691,406
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж	1,814,662,647	399,263,760	16,368,669	21,804,655	2,252,099,731
Зээлээр авсан эх үүсвэр	151,060,255	617,715,482	-	-	768,775,737
Өрийн үнэт цаас	-	8,403,663	-	-	8,403,663
Түрээсийн өр төлбөр	5,422,527	-	-	-	5,422,527
Бусад санхүүгийн өр төлбөр	31,664,329	3,946,154	-	431,746	36,042,229
Нийт санхүүгийн өр төлбөр	2,662,971,490	1,039,786,238	16,394,905	22,249,814	3,741,402,447
Цэвэр санхүүгийн хөрөнгө(өр төлбөр)	260,345,697	25,487,693	(13,719)	(503,657)	285,316,014

* Үүссэн валют тус бүрийн нийт дүнгээр илэрхийлсэн

32. Эрсдэлийн удирдлага (Үргэлжлэл)**32.4 Зах зээлийн эрсдэл (Үргэлжлэл)****Гадаад валютын эрсдэл (Үргэлжлэл)**

Дараах хүснэгтэд гадаад валютын эрсдэлд өртөж болох Банкны хөрөнгийн дүнг 2020 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар үзүүлэв. Хүснэгтэнд санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөрүүдийн бүртгэлийн дүнг гадаад валют тус бүрээр бүлэглэн үзүүлэв.

Санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөр	Төгрөг мян.төг	Ам.доллар мян.төг	Евро мян.төг	Бусад мян.төг	Нийт мян.төг
2020 оны 12 дугаар сарын 31					
(Дахин тайлагнасан)					
Санхүүгийн хөрөнгө					
Бэлэн мөнгө ба Монголбанк дахь харилцах	29,721,662	112,293,899	13,457,080	24,032,007	179,504,648
Монголбанк дахь заавал байлгах нөөц	97,370,599	89,002,069			186,372,668
БУЦАА-д бүртгэх санхүүгийн хэрэгслүүд					
Санхүүгийн үүсмэл хэрэгслүүд	24,609,969	916,264,215	-	-	940,874,184
Үнэт цаас	42,356,444	-	-	-	42,356,444
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	62,983,322	-	-	-	62,983,322
БУЦБДО-д бүртгэх санхүүгийн хөрөнгө					
Өмчийн хэрэгслүүд	3,609,660	-	-	-	3,609,660
Хорогдуулсан өртгөөрх санхүүгийн хөрөнгө					
Бусад банк, санхүүгийн байгууллагад байршуулсан харилцах, хадгаламж	36,076,062	35,847,655	2,203,733	8,400,594	82,528,044
Өрийн хэрэгслүүд	1,207,367,188	-	-	-	1,207,367,188
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	1,302,543,058	61,763,908	407,816	-	1,364,714,782
Бусад санхүүгийн хөрөнгө	12,347,906	986,155	13,783	11,914	13,359,758
Нийт санхүүгийн хөрөнгө	2,818,985,870	1,216,157,901	16,082,412	32,444,515	4,083,670,698
Санхүүгийн өр төлбөр					
БУЦАА-д бүртгэх санхүүгийн хэрэгслүүд					
Санхүүгийн үүсмэл хэрэгслүүд*	847,411,536	17,778,628	-	-	865,190,164
Хорогдуулсан өртгөөрх санхүүгийн өр төлбөр					
Бусад банкны харилцах, хадгаламж	1,682,620	83,875	57,684	114,730	1,938,909
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж	1,621,609,085	360,754,197	15,939,013	27,168,643	2,025,470,938
Зээлээр авсан эх үүсвэр	127,955,780	809,630,083	-	-	937,585,863
Өрийн үнэт цаас	2,118,137	8,500,506	-	-	10,618,643
Түрээсийн өр төлбөр	3,176,591	-	-	-	3,176,591
Бусад санхүүгийн өр төлбөр	31,675,608	389,983	32,623	1,922,195	34,020,409
Нийт санхүүгийн өр төлбөр	2,635,629,357	1,197,137,272	16,029,320	29,205,568	3,878,001,517
Цэвэр санхүүгийн хөрөнгө(өр төлбөр)	183,356,513	19,020,629	53,092	3,238,947	205,669,181

* Үүссэн валют тус бүрийн нийт дүнгээр илэрхийлсэн

Урьдчилан төлөлтийн эрсдэл

Урьдчилан төлөлтийн нөлөө гэдэг нь Банкны үйлчлүүлэгч болон харилцагч нь хүлээж байснаас өмнө төлбөрөө төлсөн болон төлөхийг хүссэнээс Банкны санхүүгийн үзүүлэлтэнд үзүүлэх нөлөөллийг хэлнэ.

Банк хүүгийн цэвэр орлогод үзүүлэх энэхүү урьдчилан төлөлтийн нөлөөллийг тооцоходоо хялбаршуулсан аргачлалыг хэрэглэдэг.

Үүнд хэрэв бусад бүх хувьсагчдыг тогтмол гэж үзэн эргэн төлөгдөх санхүүгийн хэрэгслүүдийн 20% нь жилийн эхэнд урьдчилан төлөгдсөн тохиолдолд жилийн эцсийн татварын өмнөх ашиг 34,497 сая (2020 онд: 29,829 сая) төгрөгөөр буурахаар байсан байна.

32.5 Үйл ажиллагааны эрсдэл

Үйл ажиллагааны эрсдэл гэдэг нь дотоод процесс, хүний нөөц болон системийн үйл ажиллагаа хангалтгүй буюу доголдолтой, эсхүл гадны хүчин зүйлсийн улмаас (үүнд эрх зүйн эрсдэлийг оролцуулан) Банк хүлээж болзошгүй алдагдлыг хэлнэ. Банкны үйл ажиллагааны эрсдэл хариуцсан нэгж нь процесс хариуцсан нэгжүүдийн үйл ажиллагааны эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх, эрсдэлийг илрүүлэх, бууруулах чиглэлд хэрэгжүүлж буй хяналтууд нь үр дүнтэй байгаад хяналт тавих, тэдгээрийг заавар, зөвлөмжөөр ханган ажиллах чиг үүрэгтэй байдаг. Түүнчлэн Банк процесст хийгдэх эрсдэлийн үнэлгээ болон түүнд хэрэгжиж буй хяналтын мониторингоор дамжуулан үйл ажиллагааны эрсдэлийн удирдлагыг хэрэгжүүлж ажилладаг.

33. Хөрөнгийн зохистой харьцаа

Банк бизнесийн салшгүй эрсдэлийг өөрийн хөрөнгөдөө тулгуурлан үр ашигтай удирддаг. Монголбанкнаас тогтоосон дүрэм, харьцаануудыг ашиглах замаар Банкны өөрийн хөрөнгийн зохистой харьцааг хянадаг. 2021 оны турш Банк нь өөрийн хөрөнгөд хөндлөнгөөс тавьдаг бүх шалгууруудыг бүрэн хангаж ажилласан.

Капиталын удирдлага

Банкны капиталын удирдлагын үндсэн зорилго нь хөндлөнгөөс тавигдсан зохистой харьцааны шалгууруудыг биелүүлэх ба бизнесээ дэмжиж хувь нийлүүлэгчдийн үнэлэмжийг ихэсгэхийн тулд зээлийн эрсдэлийн түвшин болон өөрийн хөрөнгийн зохистой харьцааг хадгалахад оршдог.

Банк өөрийн хөрөнгийн бүтцийг удирдаж, эдийн засгийн нөхцөл байдал болон үйл ажиллагааны эрсдэлийн шинж чанарт орсон өөрчлөлтүүдийг харгалзан капиталын бүтэцдээ залруулга хийдэг байна. Банк капиталынхаа бүтцээ хадгалах эсхүл тохируулахын тулд хувь нийлүүлэгчдэд төлөх ногдол ашгийн хэмжээг тохируулах, хувь нийлүүлэгчид хөрөнгийг нь эргүүлэн төлөх, шинээр өөрийн хөрөнгийн хэрэгсэл гаргах, эсхүл өөрийн хөрөнгөд уялдсан үнэт цаас гаргах зэрэг арга замуудыг ашигладаг байна.

Зохицуулалттай капитал

Монголбанкнаас арилжааны банкуудын өөрийн хөрөнгийн зохистой харьцааг хамгийн багадаа 9% (2020 онд: 9%), өөрийн хөрөнгө эрсдэлээр жигнэсэн активын харьцааг 12% (2020 онд: 12%)-иас доошгүй байхаар тогтоосон байдаг бөгөөд эдгээр харьцаа нь эрсдэлийн уг шинж чанараар нь тохируулсан актив болон нийт капиталыг авч тооцоологдсон байдаг. Банкны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаарх өөрийн хөрөнгийн зохистой харьцааг дараах байдлаар үзүүлэв:

	2021	2020 Дахин тайлагнасан
Өөрийн хөрөнгийн харьцаа	17.11%	17.42%
Эрсдэлээр жигнэсэн өөрийн хөрөнгийн харьцаа	17.11%	17.93%
I зэрэглэлийн хөрөнгө		
Энгийн хувьцаа	100,000,000	58,625,979
Нэмж төлөгдсөн капитал	1,817,773	1,817,773
Бусад сан	11,439,408	11,439,408
Хуримтлагдсан ашиг	197,574,658	194,936,550
Нийт I зэрэглэлийн хөрөнгийн дүн	<u>310,831,839</u>	<u>266,819,710</u>
II зэрэглэлийн хөрөнгө		
Бусад	-	7,765,736
Нийт II зэрэглэлийн хөрөнгийн дүн	<u>-</u>	<u>7,765,736</u>
Нийт капитал/капиталын суурь	<u>310,831,839</u>	<u>274,585,446</u>

ХАСБАНК ХХК**Санхүүгийн тайлангийн тодруулга
2021 оны 12 дугаар сарын 31****33. Хөрөнгийн зохистой харьцаа (Үргэлжлэл)****Зохицуулалттай капитал (Үргэлжлэл)**

12-р сарын 31-ний байдлаар эрсдэлээр нь жигнэсэн активуудыг эрсдэлийн ангилал тус бүрээр нь үзүүлбэл:

%	2021		2020 (Дахин тайлагнасан)	
	Актив мян.төг	Эрсдэлээр жигнэсэн мян.төг	Актив мян.төг	Эрсдэлээр жигнэсэн мян.төг
0	1,425,202,329	-	1,677,819,137	-
20	54,376,857	10,875,371	64,898,155	12,979,631
50	393,400,654	196,700,327	321,364,273	160,682,137
90	-	-	227,816,662	187,904,687
100	1,721,651,696	1,515,058,682	1,184,590,373	1,042,448,610
125	-	-	4,817,278	5,572,823
150	29,405,807	42,835,829	60,735,471	66,930,423
<i>Тохируулга:</i>				
Үйл ажиллагааны эрсдэлийн харьцаа	-	44,493,353	-	45,070,045
Гадаад валютын эрсдэлийн харьцаа	-	6,906,415	-	10,005,298
Нийт	<u>3,624,037,343</u>	<u>1,816,869,977</u>	<u>3,542,041,349</u>	<u>1,531,593,654</u>

34. Тайлагналын дараах үйл явдал

2022 оны 1-р сарын 6-ны өдөр Банк 9.6 тэрбум төгрөгийн репо санхүүжилтийн зээлийг ҮЦСК-д худалдаж, 9.5% хүүтэй ҮЦСК-ийн хэвийн зээлээр баталгаажсан бонд хүлээн авсан. ҮЦСК-д худалдсан репо санхүүжилтийн зээлүүд нь Банк зээлтэй холбоотой эрсдэл өгөөжийг хариуцах нөхцөлтэйгээр худалдсан зээл юм (Тодруулга 16.3).

Жилийн эцсийн дараа Украин, Орост үүссэн нөхцөл байдалтай холбогдуулан хэд хэдэн улс Оросын төрийн байгууллагуудын эсрэг хориг арга хэмжээ авсан. Уг хоригт SWIFT гүйлгээг хэсэгчлэн хориглох, санхүүгийн хязгаарлалт, эдийн засгийн хориг арга хэмжээ зэрэг багтсан байна. 2021 оны 12-р сарын 31-ний байдлаар Банк нь Оросын банк, санхүүгийн байгууллагад 7.2 тэрбум төгрөгийн үлдэгдэл бүхий харилцах дансууд эзэмшиж байсан. Удирдлага нь эдгээр дансад тавигдаж болзошгүй хориг арга хэмжээний нөлөөлөл, зээлийн эрсдэлд өртөх эрсдэлийг идэвхтэй хянаж, үнэлж байгаа ба энэхүү санхүүгийн тайлангуудыг гаргах өдрийн байдлаар харилцах дансдын үлдэгдэл 3.7 тэрбум төгрөг болон багассан байна.

Тайлангийн үеийн дараа ч дэлхий даяар Ковид-19 цар тахлын тархалт үргэлжилж эрүүл мэнд, аюулгүй байдал, тодорхой салбаруудын бизнес, эдийн засгийн үйл ажиллагаанд саад учруулсаар байна. Энэ нь хэдийгээр тайлагналын өдрийн дараах залруулга үүсгэх үйл явдал биш ч, нөхцөл байдал хувьсан өөрчлөгдөж байгаа тул Банк гадаад нөхцөл байдлыг хянаж, ирээдүйн санхүүгийн үеүдэд нөлөөлөх магадлалтай учир Банкны үйл ажиллагаанд ирээдүйд учруулж болзошгүй нөлөөг үнэлж байна.

Тайлагналын өдрөөс хойш Банкны үйл ажиллагаанд нөлөөлсөн болон нөлөөлж болох өөр ямар нэг үйл явдал, нөхцөл байдал үүсээгүй болно.

35. Монгол хэл дээрх орчуулга

Эдгээр санхүүгийн тайлангуудыг мөн Англи хэл дээр бэлтгэсэн болно. Монгол, Англи хувилбаруудын хооронд утга, агуулгын зөрүү гарах тохиолдолд Англи хувилбарыг баримтална.